LIETUVOS TSR MOKSLŲ AKADEMIJOS
CENTRINĖ BIBLIOTEKA

POVILAS BRAZDŽIŪNAS

Literatūros rodyklė

VILNIUS — 1987

LIETUVOS TSR MOKSLŲ AKADEMIJOS
CENTRINĖ BIBLIOTEKA

I. BLAŽIENĖ

POVILAS BRAZDŽIŪNAS
Literatūros rodyklė

VILNIUS — 1987

ЦЕНТРАЛЬНАЯ БИБЛИОТЕКА
АКАДЕМИИ НАУК ЛИТОВСКОЙ ССР

И. БЛАЖЕНЕ

ПОВИЛАС БРАЗДЖЮНАС
Указатель литературы

ВИЛЬНЮС—1987

012[Brazdžiūnas]+016:53
+53(474.5)(092)Brazdžiūnas

Redakcinė kolegija:

J. MARCINKEVIČIUS (pirm.), A. IVAŠKEVIČIUS,
L. KANOPKIENĖ (ats. red.)

Редакционная коллегия:

Ю. МАРЦИНКЯВИЧЮС (пред.), А. ИВАШКЯВИЧЮС,
Л. КАНОПКЕНЕ (отв. ред.)

В $\frac{6—10—003}{М\ 681—87}$ 132—86

© Lietuvos TSR Mokslų Akademijos
Centrinė biblioteka, 1987

PRATARMĖ

Lietuvos TSR Mokslų Akademijos akademiko, Lietuvos TSR nusipelniusio mokslo veikėjo, profesoriaus Povilo Brazdžiūno literatūros rodyklė su nežymia atranka apima jo mokslinės, pedagoginės ir visuomeninės veiklos laikotarpį nuo 1930 m. iki 1985 m. imtinai.

Rodyklės pradžioje buvusi prof. P. Brazdžiūno studentė, fizikos-matematikos mokslų kandidatė E. Makariūnienė plačiai apžvelgė profesoriaus kūrybinę biografiją, pateikė pagrindines gyvenimo ir veiklos datas. Visa tai paruošta, remiantis medžiaga, esančia Lietuvos TSR Mokslų Akademijos archyve, Vilniaus valst. V. Kapsuko universiteto Mokslinės bibliotekos Rankraščių skyriuje, publikuotais šaltiniais bei prof. P. Brazdžiūno pasakotais atsiminimais.

Literatūros rodyklė informuoja apie prof. P. Brazdžiūno parašytas knygas, mokslinius bei mokslo populiarinimo straipsnius, kalbas, interviu, atskleidžia jo, kaip disertantų mokslinio vadovo ir konsultanto, mokslinių darbų redaktoriaus, veiklą. Pateikta literatūra apie P. Brazdžiūną (straipsniai, paminėjimai, fotonuotraukos).

Prof. P. Brazdžiūno darbai pateikti chronologine, o metų ribose (knygos, straipsniai ir t. t.) — lotynų ir rusų abėcėlės tvarka. Nurodytos recenzijos apie knygas.

Skyriuose „Mokslinių darbų redaktorius", „Disertantų mokslinis vadovas" ir „Literatūra apie P. Brazdžiūną" medžiaga išdėstyta abėcėlės tvarka. Leidiniai, nepatikrinti de visu, pažymėti žvaigždute.

Literatūros rodyklėje medžiaga aprašyta pagal ГОСТ 7.1—76. Библиографическое описание произведений печати. М., 1977. Knygų ir straipsnių antraštės išverstos į rusų kalbą. Literatūros rodyklės gale yra abėcėlinė pavardžių rodyklė.

RED. KOLEGIJA

ПРЕДИСЛОВИЕ

Указатель литературы академика Академии наук Литовской ССР, заслуженного деятеля науки Литовской ССР, профессора Повиласа Бразджюнаса с незначительным отбором охватывает его научную, педагогическую и общественную деятельность с 1930 г. по 1985 г.

В начале указателя бывшая студентка проф. П. П. Бразджюнаса, канд. физико-математических наук Э. Макарюнене сделала исчерпывающий обзор творческой биографии профессора, привела основные даты его жизни и деятельности. Все это подготовлено на основе материалов, находящихся в архиве Академии наук Литовской ССР, в Отделе рукописей Научной библиотеки Вильнюсского гос. университета им. В. Капсукаса, а также печатных источников и воспоминаний профессора, рассказанных им самим.

Указатель литературы проф. П. П. Бразджюнаса дает информацию о книгах, научных и научно-популярных статьях, интервью, выступлениях, раскрывает его деятельность как научного руководителя и консультанта диссертантов, редактора научных трудов. Приводится литература о проф. П. П. Бразджюнасе (статьи, упоминания, фотоснимки).

Труды проф. П. П. Бразджюнаса расположены в хронологическом, а в пределах года (книги, статьи и т. п.) — в алфавитном порядке согласно латинской и русской азбуке. Указаны рецензии на книги.

В разделах «Редактор научных трудов», «Научный руководитель диссертантов» и «Литература о П. П. Бразджюнасе» материал изложен в алфавитном порядке. Издания, не проверенные de visu, обозначены звездочкой.

В указателе материал описан согласно ГОСТу 7.1—76. Библиографическое описание произведений печати. М., 1977. Заглавия книг и статей переведены на русский язык. В конце указателя литературы имеется алфавитный указатель фамилий.

РЕД. КОЛЕГИЯ

LIETUVOS EKSPERIMENTINĖS FIZIKOS PRADININKAS

Akademikas POVILAS BRAZDŽIŪNAS — Lietuvos eksperimentinės fizikos pradininkas. Jis rengė pirmuosius laboratorinius darbus Lietuvos universitete Kaune, rašė šiame universitete pirmąjį fizikos diplominį darbą, pirmasis išvyko užsienin gilinti fizikos žinių eksperimentinės fizikos srityje. Jis daugelio eksperimentinės fizikos sričių — puslaidininkių fizikos, radioaktyviųjų tyrimų, radiofizikos, kvantinės elektronikos — pradininkas Lietuvoje. Būdamas Vilniaus valstybinio universiteto profesorius, užimdamas atsakingą Lietuvos TSR MA Fizikos, technikos ir matematikos mokslų skyriaus akademiko sekretoriaus vietą, jis daug prisidėjo prie minėtų fizikos krypčių, ir, apskritai, prie eksperimentinės fizikos plėtros Lietuvoje. Paskaitose, pokalbiuose profesorius dažnai pabrėždavo, kad menka ta teorija, kuri nesiremia eksperimentu, kad fizikos mokslo pagrindų pagrindas — eksperimentas. Čia apžvelgsime, kokiais keliais keleliais buvo eita, kuriant ir ugdant Lietuvoje fizikos mokslą, kuriam buvo paskirtas visas profesoriaus gyvenimas.

Povilas Brazdžiūnas gimė 1897 m. rugsėjo 18 d. Žižmariškyje (dabar Kupiškio raj.), nuošaliame, neprieinančiame prie jokių didesnių kelių Aukštaitijos viensėdyje. Povilas augo gausioje septynių brolių ir seserų šeimoje. Tėvas — Povilas Brazdžiūnas — valstietis, jau pusamžis vyras, gimęs apie 1853 metus, motina — Paulina Šleivytė-Brazdžiūnienė, gimusi 1874 m.

Visai mažas Poviliukas pramoko skaityti, rašyti, skaičiuoti Daršiškių kaimo daraktoriaus mokykloje. Vėliau pradžios mokslus ėjo valstybinėje Vabalninko mokykloje, kurioje buvo mokoma rusų kalba. Būdamas dešimties metų, laikė egzaminus ir buvo priimtas į Panevėžio realinę mokyklą. Mokykloje Povilui Brazdžiūnui geriausiai sekėsi gamtos mokslai. Buvo darbštus, pareigingas. Pramogų moksleiviai tuomet turėjo nedaug, gal todėl ilgam atmintin įstrigo Panevėžio mokytojų seminarijos pasta-

tyta M. Glinkos opera „Ivanas Susaninas“. Realinę mokyklą baigė 1915 m. Baigiamieji egzaminai vyko skubotai, nes I-jo pasaulinio karo frontas artėjo prie Panevėžio. Mūšiai ėjo ties Šiauliais, tad abiturientams be jokių iškilmių buvo įteikti brandos atestatai, o pati mokykla skubiai evakuota į Rusijos gilumą, Borisoglebską, kur netrukus buvo uždaryta.

Persiritus frontui, jaunas abiturientas 1916 m. pradėjo dirbti Kupreliškio (dabar Biržų raj.) pradinės mokyklos mokytoju. Sekančiais metais mokytojavo arčiau prie gimtinės, Daršiškių pradinėje mokykloje. 1917 m. lapkričio mėnesį pradėjo dirbti tik ką atsidariusioje „Saulės“ draugijos Biržų gimnazijoje. Čia dėstė lietuvių kalbą pagal J. Jablonskio gramatiką [1], Lietuvos istoriją pagal Maironio vadovėlį [2], fiziką pagal K. Krajevičiaus vadovėlį [3]. (Pagal jį K. Šakenis paruošė ir 1920 m. išleido pirmąjį lietuvišką fizikos vadovėlį [4]). Tuo metu Biržų gimnazijos keturiose klasėse mokėsi apie šimtą moksleivių, todėl jaunam mokytojui, dėsčiusiam keletą disciplinų, darbo buvo daug. Tačiau P. Brazdžiūnas svajojo apie aukštąjį mokslą. Kiek pasvarstęs, nutarė keliauti į Kauną. 1919 metų pavasarį pėsčiomis patraukė į Panevėžį, toliau per Radviliškį, iš kurio jau traukiniu pasiekė Kauną. Čia atvykęs, išsiaiškino, kad mokytis lyg ir nėra kur, tačiau sužinojo apie karo aviacijos mokyklą, veikiančią Viesulavoje, į kurią įstojo ir mokėsi iki 1919 metų pabaigos. Ją baigęs, įgijo buržuazinės Lietuvos kariuomenės leitenanto laipsnį ir liko tarnauti aviacijoje. Daugiausiai dirbo lėktuvų techniku mechaniku. 1920 m. sausio mėnesį Kaune pradėjo veikti Aukštieji kursai. P. Brazdžiūnas iš karto įstojo į šių kursų Matematikos ir fizikos skyrių.

[1] Jablonskis J. Lietuviškos kalbos gramatika: Vadovėlis / Parašė P. Kriaušaitis.— Tilžė: B. 1., 1901.— 86 p.

[2] Maironis. Lietuvos istorija su kunigaikščių portretais.— Petrapilis: Lietuvių laikr., 1906.— 259 p., iliustr.

[3] Краевич К. Д. Курс физики: Для ср. учеб. завед.— Изд. 4-е.— СП.: Риккер, 1913.— 703 с., ил.— В конце кн. алфавит.— предм. указ.

[4] Šakenis K. Fizika: 3 t.— V.; K.: Žaibas ir kt., 1920.
T. 1. Mechanika; Silima. V.: Žaibas, 1920. 143 p., iliustr. (Lietuvių mokslo d-jos leid.).
T. 2. Magnetas; Elektra. K.: Švyturys. 1920. 79 p., iliustr. (Švietimo m-jos kn. leid. kom-jos leid.). Sp. Tilžėje.
T. 3. Šviesa; Garsas; Energija ir darbas. K.: Švyturys, 1920. 100 p., iliustr. (Švietimo m-jos kn. leid. kom-jos leid.). Sp. Tilžėje.

1922 m., įkūrus Lietuvos universitetą, išėjo iš kariuomenės ir pradėjo studijuoti Matematikos ir gamtos fakultete. Šio fakulteto Eksperimentinės fizikos katedroje, vadovaujamoje profesoriaus V. Čepinskio, P. Brazdžiūnas nuo spalio 1 d. pradėjo dirbti jaunesniuoju laborantu. Tuo metu profesorius V. Čepinskis ir jaunesnysis laborantas P. Brazdžiūnas buvo visas šio fakulteto Eksperimentinės fizikos katedros personalas. Prof. V. Čepinskio vadovaujamas, jaunesnysis laborantas tvarkė eksperimentinės fizikos laboratoriją, fizikos kabinetą. Per dvejus mokslo metus (1922—1924 m.) buvo parengti 33 laboratoriniai darbai (vėliau prie pirmojo ir antrojo kurso darbų parengimo daug prisidėjo A. Žvironas). Smulkus šių darbų aprašymas pateiktas I. Šenavičienės knygoje [5].

Dirbdamas universitete, sėkmingai iš kurso į kursą ėjo jaunesnysis laborantas P. Brazdžiūnas. Dėstytojų skaitančių fizikos kursus, buvo nedaug. Daugumą eksperimentinės ir teorinės fizikos kursų skaitė prof. V. Čepinskis. Kaip prisimena P. Brazdžiūnas, tai buvo didelės erudicijos pedagogas, turėjęs didžiulį pedagoginio darbo stažą, prieš tai dirbęs Peterburgo, Liepojos, Ugličiaus gimnazijose ir mokyklose. Paskaitas skaitydavo nepaprastai gyvai, sudomindamas klausytojus. Savo paskaitose studentus mokė ne tik fizikos dėsnių, bet žadino susidomėjimą keliamomis problemomis, mokė, kaip ir kokiais būdais reikia jas spręsti.

Neatsitiktinai ir pirmieji fizikos vadovėliai aukštajai mokyklai buvo parašyti V. Čepinskio. Kas metai atskiromis knygomis buvo leidžiamos jo paskaitos: Mechanika; Skysčiai; Dujos; (1923); Šiluma; Bangų mokslas; Garsas; (1924); Šviesa (1925); Magnetizmas ir elektra (1926). Iš šių vadovėlių mokėsi ir pirmasis Lietuvos universiteto fizikos absolventas P. Brazdžiūnas. Be šių vadovėlių, dar buvo mokomasi iš O. Chvolsono [6] fizikos vadovėlio

[5] Šenavičienė I. Fizikos raida Lietuvoje, 1920—1940. V., 1982, p. 43—45.

[6] Хвольсон О. Д. Курс физики.— Изд. 5-е, перераб. и доп.— Пб. и др.: Гржебин, 1923.

Т. 1. Введение; Механика; Некоторые измерительные приборы и способы применения; Учение о газах, жидкостях и твердых телах. 1923. 676 с., ил. В конце т. авт. и предм. указатели. Библиогр. в конце глав.

rusų kalba. Be prof. V. Čepinskio, kitus kursus skaitė M. Kaveckis — kristalografiją, K. Šliūpas — termodinamiką (1922 m. rudens semestre) [7].

Išklausęs visą universiteto kursą ir parašęs diplominį darbą „Liejamo špižio, plieno ir geležies histerezis“,[8] P. Brazdžiūnas baigė universitetą. Jo diplome rašoma: „... Universiteto, esančio Kaune, Rektorius, senatas ir profesoriai šiuomi pripažįsta, kad Oftalmologijos katedros ordinariniam profesoriui Petrui Avižoniui rektoriaujant, Zigmui Žemaičiui, Matematikos Ekstraordinariniam profesoriui, esant Matematikos-Gamtos fakulteto Dekanu, Brazdžiūnas Paulius, kilęs iš Žižmariškių kaimo, Vabalninko valsčiaus, Biržų apskrities, išėjęs visus Matematikos-Fizikos skyriaus, Fizikos ciklo mokslus, labai gerai išlaikęs egzaminus, tinkamai atlikęs diplominį darbą, įgijo visas aukštąjį mokslą baigusiojo teises. Tą Universitetas liudija savo antspaudu, Rektoriaus ir Dekano parašais. 1925 m. gruodžio mėn. 9 d.“.

Baigęs universitetą ir padirbėjęs vienerius metus, jaunas fizikas su Švietimo ministerijos stipendija išvyko į Šveicarijos Ciūricho universitetą tobulintis elektrooptikos srityje. 1926 m. spalio mėnesį atvykęs į užsienio universitetą, kaip pasakojo pats P. Brazdžiūnas, bandė susigaudyti gana margoje internacionalinėje (tuo metu ten mokėsi japonai, rusai, amerikiečiai, italai) studentų minioje. P. Brazdžiūnas pasirinko įdomesnius fizikos kursus ir užsirašė juos klausyti. Mokestis buvo mokamas už kiekvieną klausomą kursą atskirai. Gamtos mokslai Ciūricho universitete buvo dėstomi Filosofijos fakultete ir

---

Т. 2. Учение о звуке (акустика); Учение о лучистой энергии. 1923. 775 с. В конце т. авт. и предм. указатели. Библиогр. в конце глав.

Т. 3. Учение о теплоте. 1923. 751 с., ил. В конце т. авт. и предм. указатели. Библиогр. в конце глав.

Т. 4. Учение о магнитных и электрических явлениях: (Первая половина). 1923. 834 с., ил. В конце т. авт. и предм. указатели. Библиогр. в конце глав.

Т. 5. Учение о магнитных и электрических явлениях: (Вторая половина). 1923. 983 с., ил. В конце т. авт. и предмет. указатели. Библиогр. в конце глав.

[7] Senavičienė I. Fizikos raida Lietuvoje, 1920—1940. V., 1982, p. 40.

[8] Vilniaus valstybinio V. Kapsuko universiteto Mokslinės bibliotekos rankraščių skyriuje (toliau VUB), F-96, VDU 5, p. 318.

vadinosi „Philosophie zwei“ („Philosophie ein“ buvo grynoji filosofija).

Fiziką aukštesniuose kursuose Ciūricho universitete studijavo nedaugiau kaip penki studentai. Paskaitų metu vyraudavo gana demokratiška nuotaika. Studentai į paskaitas rinkdavosi gerai pasiruošę. Jie labai atidžiai sekdavo dėstomą dalyką ir, jei profesorius suklysdavo, studentai jį iš karto stabdydavo, kartais brūžindami kojomis grindis neleisdavo toliau skaityti paskaitos, kol klaida būdavo ištaisoma. Tokie papročiai kiek stebindavo atvykusį iš Lietuvos jauną absolventą. Tačiau stebėtis nebuvo kada. Fizikos mokslas tuo metu buvo ties didžiųjų atradimų riba — kūrėsi kvantinė mechanika, naujovės fizikoje ėjo viena po kitos, o Ciūricho universitete tikrai buvo ir iš ko mokytis, ir ko klausyti. Čia paskaitas skaitė kvantinės mechanikos kūrėjai V. Paulis (W. Pauli), E. Šrėdingeris (E. Schrödinger), dr. E. Mejeris (E. Meyer). Į Ciūricho universitetą skaityti kursą buvo pakviestas V. Heizenbergas (W. Heisenberg). P. Brazdžiūnas, klausydamas šių paskaitų, buvo tarsi naujų fizikos mokslo šakų gimimo liudininkas.

Iš savo studijų metų profesorius P. Brazdžiūnas prisimindavo įdomių dalykų. Vienas jų susijęs su prof. E. Šrėdingeriu, kuris skaitė tuo metu tik gimstančios kvantinės mechanikos, vadintos bangų mechanika, kursą. Kadangi tai buvo nauja mokslo kryptis, E. Šrėdingeris buvo pakviestas skaityti šį kursą į JAV universitetus. Fakulteto darbuotojai suruošė jam išleistuves. Kuklių studentiškų vaišių stalo gale buvo įrengtas švytintis ψ raidės, pagrindinio bangų mokslo simbolio, pavidalo dujų išlydžio vamzdelis. Tai buvo tarytum palinkėjimas laimingo kelio ir sėkmingų paskaitų svetur. E. Šrėdingeris buvo sujaudintas parodytu dėmesiu ir tokiomis draugiškomis išleistuvėmis.

Baigus stažuotę, reikėjo išlaikyti vieną pagrindinį ir du šalutinius egzaminus — vieną fizikos, kitus bet kurių disciplinų (filosofijos, matematikos) pasirinktinai. Be to, reikėjo atlikti ir eksperimentinį darbą. P. Brazdžiūno vadovas buvo prof. dr. E. Mejeris. Eksperimentuojant daug padėjo asistentas M. Šeinas. Tyrinėjimų objektu P. Brazdžiūnas pasirinko Štarko (R. Stark) efektą ir jo savybes.

Štarko efektu, atrastu 1913 metais, tuo metu ypatingai buvo domimasi. Remiantis Boro (N. Bohr) atomo modeliu, šis efektas buvo apskaičiuotas teoriškai. Eksperimentiški matavimai vandenilio atomuose buvo atlikti paties Štarko. Kituose atomuose reiškinys buvo labai silpnas, jo tyrimai buvo atliekami Ciūricho universitete.

P. Brazdžiūnas tyrė Hg rezonansinės linijos 2537 Å Štarko efekto π ir σ poslinkius elektriniame lauke ir konstatavo, kad poslinkiai proporcingi elektrinio lauko kvadratui E^2 (nėra nario proporcingo E^4). Toliau buvo tirti poslinkiai kombinuotuose elektriniame ir magnetiniame laukuose veikiant jiems kartu. Gautieji rezultatai parodė, kad silpnuose magnetniuose laukuose iki 200 gausų efektas atitinka teoriškai apskaičiuotąjį, tačiau toliau, didinant magnetinį lauką, Štarko efektas išnyksta. Šį naują reiškinį H. Horodničius siūlė pavadinti „Brazdžiūno efektu“ [9]. Efektas pasitvirtino sužadinant rezonansinį spinduliavimą poliarizuota šviesa. Padarytas eksperimentinis darbas „Über den Starkeffekt an der Quecksilberresonanzlinie und sein Verhalten in magnetischen Feldern“, publikuotas 1930 metais žurnale „Annalen der Physik“. Už šį darbą 1930 m. gruodžio 18 d. Ciūricho universiteto Filosofijos (II) fakulteto taryba P. Brazdžiūnui suteikė filosofijos mokslų daktaro laipsnį (Doctor Philosophie zwei).

Baigęs komandiruotę Ciūricho universitete, P. Brazdžiūnas 1928 m. grįžo dirbti į Lietuvos universiteto Matematikos ir gamtos fakulteto Eksperimentinės fizikos katedrą.

Lietuvos universitete Kaune tuo metu Geofizikos katedros prof. dr. K. Šleževičius ėmėsi organizuoti Baltijos jūros Lietuvos pakraščio magnetinius matavimus. Siems matavimams kreditą paskyrė Susisiekimo ministerija [10]. Jais susidomėjo P. Brazdžiūnas. 1929 m. Matematikos ir gamtos fakultetas pasiuntė jį į Potsdamo magnetinę observatoriją pas prof. dr. A. Nipoltą (A. Nippoldt) susipažinti su šios observatorijos darbu ir magnetiniais matavimais. Tokiems tyrimams Baltijos jūroje buvo pasamdytas magnetiniams matavimams pritaikytas nedidelis

[9] Horodničius H. Pirmieji moksliniai spektroskopijos tyrimai.— Kn.: XXIV Respublikinė fizikų konferencja: Programa-kvietimas. Šiauliai, 1984, p. 3.

[10] Vilniaus universiteto istorija, 1803—1940 V., 1977, p. 292.

(14 m ilgio ir 3,8 m pločio) burinis laivas „Cecilija“, priklausantis Estijai. Visas šio laivo metalines dalis sudarė nemagnetinės medžiagos (žalvaris ir varis). Laivui vadovavo kapitonas A. Gernetas (A. van Gernet), kuris taip pat atliko kai kuriuos magnetinio lauko dedamųjų matavimus. Matuojama buvo trimis magnetiniais prietaisais: kompasu deklinacijai matuoti, Bidlingmajerio (Bidlingmaier) dvigubuoju kompasu ir Kolonžo (Collonege) sistemos deflektoriumi gulsčiajai ir stačiajai magnetinio lauko dedamosioms matuoti. Išmatuota buvo 44 vietose: 39 — jūroje, 4 — Kuršių mariose, 1 — Klaipėdos uoste. Matavimai smulkiai aprašyti, duomenys pateikti lentelėse bei žemėlapiuose ir paskelbti 1932 metais [11]. Ekspedicijos matavimų duomenys, kaip rašoma „gaviniai“, turėjo patekti į bendrą su kitomis valstybėmis sudarytą Baltijos jūros magnetinę nuotrauką. Taip pat šiais matavimais buvo pradėta nagrinėti magnetinė Lietuvos nuotrauka, kuri turėjo būti tęsiama sausumoje. Apie pirmuosius ir šiuos Baltijos geofizinius tyrimus rašė V. Gudelis „Moksle ir gyvenime“ [12].

Grįžęs iš ekspedicijos, P. Brazdžiūnas toliau tęsė Ciūricho universitete pradėtus Hg rezonansinės 2537 Å ilgio tyrimus Vytauto Didžiojo universitete.

Tuo pat metu susidomėta medžiagų elektrinio laidumo kitimu stipriuose elektriniuose laukuose. 1934 m. sumontuota aparatūra, pradėti tyrimai su daugeliu medžiagų, siekiant išaiškinti sąlygas, kuriose geriausiai pasireikštų ieškomi efektai [13]. Šie eksperimentai buvo tarsi puslaidininkių elektrinio laidumo vėlesnių tyrimų Lietuvoje pradžia.

Pagrindinis darbas universitete buvo pedagoginis — paskaitos, praktikos darbai. Dirbant pedagoginį darbą ir norint įgyti docento ar profesoriaus vardą, fakulteto taryboje reikėjo ginti habilitacinį (habilitacija (lot.) — mokslinio darbo gynimas gauti teisei skaityti paskaitas universitete) darbą. Toks darbas būdavo ginamas iškilmingame fakulteto tarybos posėdyje. Vytauto Didžiojo universiteto Matematikos ir gamtos fakulteto tarybos proto-

[11] Brazdžiūnas P. Magnetiniai Baltijos jūros Lietuvos pakraščio 1930 metų matavimai.— K.: VDU, 1932.— 34 p.
[12] Gudelis V. Pirmieji Baltijos geofiziniai tyrimai.— Mokslas ir gyvenimas, 1985, Nr 3, p. 6.
[13] VUB, F-96, VDU 6, p. 31.

kole [14] rašoma, kad 1933 m. sausio 24 d. universiteto didžiojoje auditorijoje Matematikos ir gamtos fakulteto tarybos viešame posėdyje P. Brazdžiūnas gynė habilitacinį darbą [15]. Posėdyje, kaip rašoma toliau protokole, dalyvavo rektorius V. Čepinskis, prorektorius P. Jodelė, fakultetų dekanai, profesoriai, daug svečių ir studentų. Fakulteto dekanas Z. Žemaitis perskaitė habilitacijos taisykles ir habilitanto curriculum vitae (gyvenimo aprašymą). Po P. Brazdžiūno pranešimo pasisakė Tarybos skirti oponentai: ekstraordinariniai profesoriai K. Šleževičius, Ig. Končius, Viktoras Biržiška. Diskusijoje dalyvavo privatdocentas dr. P. Slavėnas. Po diskusijos „...visais keturiolika balsų Fakulteto taryba nutarė pripažinti darbą tinkamai apgintą ir suteikti dr. Pauliui Brazdžiūnui „venia legendi" (teisę skaityti paskaitas universitete). Dar po metų, 1934 m. balandžio 24 d., jam suteiktas docento vardas.

Besiruošdamas paskaitoms, P. Brazdžiūnas parengė konspektus „Klaidų skaičiavimas" ir „Termodinamika", kuriuos rankraščio teisėmis išleido Vytauto Didžiojo universiteto (VDU) Matematikų-fizikų studentų draugija. P. Brazdžiūnas ypatingai jautė naujosios fizikos, atsiradusios per pirmuosius šio amžiaus dešimtmečius, literatūros trūkumą. Paruošė vadovėlį, kuris tiktų jaunimui, studijuojančiam fiziką, chemiją, bei fizikos mokytojams, besidomintiems naujausiais fizikos pasiekimais. Šioje knygoje, išėjusioje 1941 metais [16], nagrinėjamas spinduliavimas, materijos sandara, atomo branduolio ir radioaktyvumo klausimai.

Suprasdamas mokslo populiarinimo svarbą, P. Brazdžiūnas rašė straipsnius „Lietuviškajai enciklopedijai", žurnalams „Kultūra", „Kosmos", „Gamta" iš įvairiausių fizikos sričių — atomo sandaros, radioaktyvumo, kosminių spindulių, žemųjų ir aukštųjų temperatūrų fizikos. Kai kurie iš jų prašoko mokslo populiarinimo straipsnių lygį. Straipsnis „Atomo struktūros bruožai", atspausdintas žurnale „Kosmos" 1934 m.— tai vienas iš skyrių

[14] VUB, F. 96, VDU 5, p. 348—350.

[15] Brazdžiunas P. Magnetiniai Baltijos jūros Lietuvos pakraščio 1930 metų matavimai.— K.: VDU, 1932.— 34 p.

[16] Brazdžiūnas P. Naujoji fizika: Spinduliavimas ir materija.— V.: VVU, 1941.— VIII, 287 p.— (VVU Matematikos-gamtos fakulteto leid.).

studentams dėstomos medžiagos apie atomą. Straipsnyje „Natūralus ir dirbtinis radioaktingumas“, atspausdintame žurnale „Kosmos“ (1935 m.), aprašomos naujausios mokslo žinios — Irenos ir Frederiko Žolio-Kiuri (I. ir F. Joliot-Curie) dirbtinio radioaktyvumo eksperimentai, branduolinės reakcijos, kurių metu gauti dirbtini radioaktyvūs izotopai. Tai 1934 m. atradimas, kuris 1935 m. apdovanotas Nobelio premija.

1939 m. hitlerinei Vokietijai pradėjus II pasaulinį karą ir žlugus Lenkijos valstybei, Raudonoji Armija išvadavo Vilnių ir 1939 m. spalio 10 d. sutartimi grąžino jį Lietuvai. Lietuvos buržuazinė vyriausybė nekėlė į Vilnių centrinių valdžios įstaigų. 1939 m. gruodžio 16 d. pradėjo veikti Vilniaus universitetas. Iškilo VDU Matematikos ir gamtos fakulteto pertvarkymo klausimai. P. Brazdžiūnas „Lietuvos aide“ [17] argumentuotai išdėsto nuomonę, kad būtina į Vilniaus universitetą kelti VDU Matematikos ir gamtos fakulteto visą fizikos-chemijos skyrių. 1939 m. P. Brazdžiūnas dirbo komisijos, kuri perėmė Fizikos katedros inventorių iš Vilniaus Stepono Batoro universiteto, pirmininku. Perdavimo komisijos pirmininku buvo prof. H. Nievodničanskis. Kaip pasakojo P. Brazdžiūnas, priėmimo komisijoje dalyvavo A. Puodžiukynas, o sergantį A. Žvironą pavadavo K. Baršauskas. Dauguma perimtų prietaisų buvo naudojami fizikos dėsnių iliustravimui per fizikos paskaitas. Kiti prietaisai buvo saugomi stiklinėse spintose Matematikos ir fizikos fakulteto (Naugarduko, dabar Partizanų g. 24) koridoriuose kaip vaizdinės fizikos priemonės. Stambesnieji prietaisai — spektrografai buvo naudojami laboratorijose.

Iš Stepono Batoro universiteto personalo mažai kas liko dirbti Vilniaus universitete, tik asistentas H. Horodničius iš karto įsitraukė į fakulteto eksperimentinį darbą ir skaitė paskaitas [18]. Reikėjo iš naujo suburti mokslinį ir pagalbinį personalą, organizuoti laboratorijas. Į Vilnių, be P. Brazdžiūno, persikėlė dirbti A. Žvironas, A. Jucys, A. Puodžiukynas, A. Misiūnas. Galima sakyti, kad Vilniaus universiteto (VU) Fizikos katedra buvo iš naujo sukurta VDU fizikų, fizikos katedros darbuotojų. Jų dar-

[17] Brazdžiūnas P. Matematikos-gamtos fakultetą pertvarkant.— Lietuvos aidas, 1940 bal. 6, p. 12.

[18] Senavičienė I. Fizikos raida Lietuvoje, 1920—1940. V., 1982, p. 5.

bo dėka be sutrikimų prasidėjo mokslas 1940 metais. pradėjo veikti mokomosios ir mokslo laboratorijos, buvo skaitomos paskaitos.

1940 m. atkūrus Tarybų valdžią Lietuvoje, buvo pertvarkytos mokslo ir mokymo programos. 1940 m. rugsėjo 1 d. P. Brazdžiūnas, patvirtintas VU Matematikos ir gamtos fakulteto docentu, iš karto įsijungia į mokslinį ir pedagoginį fakulteto darbą. 1941 m. pradžioje P. Brazdžiūnas su VU Eksperimentinės fizikos katedros vedėju A. Žvironu dalyvavo vykusioje Maskvoje P. Kapicos vadovaujamame institute Žemų temperatūrų konferencijoje. Buvo išklausyti konferencijos pranešimai. Susipažino su institute esančiomis laboratorijomis, moksliniais darbais. Be to, apsilankė Maskvos universiteto Fizikos fakulteto laboratorijose. Komandiruotės ataskaitoje [19] P. Brazdžiūnas rašė, kad Maskvos universiteto Fizikos fakultete dirba apie šimtą žmonių, yra didelės mechaninės dirbtuvės, aptarnaujančios mokomąsias ir mokslo laboratorijas. Ataskaitoje pažymima, kad moksliniai darbai susiję su pramonės įmonėmis.

Vilniaus universitete sėkmingai pradėtą mokslinį ir pedagoginį darbą sutrikdė karas. Paskaitos universitete vyko iki jo uždarymo 1943 m. kovo 17 d. Kaip rašoma Vilniaus universiteto istorijoje,[20] „... nors universitetas buvo uždarytas, nusiaubtas, daugelis jo patalpų atimta, tačiau jo veikla dar šiek tiek ruseno: kai kurie mokslo darbuotojai tebedirbo mokslinį darbą, ateidavo slapčiomis ir vienas kitas studentas." P. Brazdžiūnas, kiek leido sąlygos, dirbo mokslinį darbą, konsultuodavo studentus.

Praūžus Didžiajam Tėvynės karui per Vilnių, fizikos personalui, susirinkusiam į Fizikos ir matematikos bei Chemijos fakultetų rūmus Naugarduko gatvėje, 1944 naujuosius mokslo metus reikėjo pradėti vėl nuo organizacinio kuriamojo darbo. 1945 kovo 17 d. P. Brazdžiūnas patvirtintas VVU fizikos ir matematikos profesoriumi ir Eksperimentinės fizikos katedros vedėju. Taigi visas eksperimentinių laboratorijų atkuriamasis darbas gulė ant šios katedros vedėjo pečių. Pasidalinę bendrosios ir teorinės fizikos kursus su A. Juciu ir H. Horodničiumi, jie ėmėsi skaityti visus fizikos kursus. O kur dar laboratori-

[19] Brazdžiūno Povilo tarnybinė byla, Nr 121, VVU.
[20] Vilnius universiteto istorija, 1940—1979. V., 1979, p. 40.

jų kūrimo darbai? Laboratorijose nebuvo pačių elementariausių darbo sąlygų, trūko paprasčiausių detalių laboratoriniams darbams. Dažnai profesorius šias problemas spręsdavo tokiu būdu: imdavo iš kišenės piniginę ir tardavo laborantui: „Eikite ir nupirkite“ [21].

Suprasdamas, kad fizikos mokslo plėtra pirmiausiai priklauso nuo fizikos mokytojų paruošimo, profesorius 1944 m., nepalikdamas darbo universitete, sutiko vadovauti ir Vilniaus valstybiniam pedagoginiam institutui. Pradžioje buvo paskirtas jo direktoriumi, po metų liko dirbti Fizikos ir matematikos fakulteto dekanu bei bendrosios fizikos katedros profesoriumi.

Fizikos mokytojų paruošimas rūpėjo ir VVU rektoratui. 1945 m. rektoriaus įsakymu P. Brazdžiūnas paskirtas fizikos mokytojų tobulinimosi kursų organizatoriumi ir vedėju [22]. Tai buvo sunkus ir nedėkingas darbas karo sugriautame Vilniuje.

Jausdamas fizikos mokslų svarbą technikai, P. Brazdžiūnas organizavo Lietuvos TSR Mokslų Akademijoje fizikos poskyrį prie Technikos mokslų instituto. 1948 m. spalio mėnesį jis paskirtas šio poskyrio vedėju. Čia pradėjo mokslinį darbą P. Brazdžiūno aspirantas V. Tolutis.

Šalia kuriamų laboratorijų, paskaitų, vadovavimo kursiniams, diplominiams, kandidatiniams darbams, būtina buvo suformuluoti pagrindines mokslinio darbo kryptis. Ir tikriausiai tada P. Brazdžiūnas prisiminė įvairių medžiagų elektrinio laidumo tyrimus stipriuose elektriniuose laukuose, pradėtus Vytauto Didžiojo universitete Kaune. Šios mokslo krypties pasirinkimą lėmė tai, kad puslaidininkinių medžiagų tyrimus buvo įmanoma lengvai atlikti to meto sąlygomis: jiems nereikėjo brangios aparatūros, iš likusių po karo cheminių elementų buvo galima nesunkiai pasigaminti cheminių junginių. Puslaidininkių era fizikos moksle buvo tik prasidėjusi. Tokios krypties pasirinkimui pritarė ir akad. A. Jofė, tuo metu vadovavęs puslaidininkių krypčiai Leningrado Fizikos-technikos institute. Pas jį P. Brazdžiūnas buvo nuvykęs pasitarti dėl pasirinktosios krypties.

---

[21] Kezienė T. Sezamai, atsiverk...— Mokslas ir technika, 1982, Nr 8, p. 18—20.

[22] Brazdžiūno Povilo tarnybinė byla, Nr 121, VVU.

Žiūrint iš laiko perspektyvos, šios mokslo srities pasirinkimas buvo labai sėkmingas. Tai iš dalies lėmė P. Brazdžiūno darbo patirtis,mokslinė erudicija ir intuicija. Pirmieji šios srities darbo rezultatai susumuoti V. Tolučio kandidatinėje disertacijoje „Užtvarinio sluoksnio susidarymo sąlygos ir savybės plonasluoksnėse sistemose" (1954 m.). Stebina šios disertacijos darbo apimtis, ištyrinėtų sistemų — 11 metalų, 18 puslaidininkinių medžiagų, 8 tarpinių sluoksnių — gausumas. Darbe aptartos užtvarinio sluoksnio savybės, iš gautų eksperimentinių rezultatų daromos vienareikšmės išvados.

Tuo metu VVU pradedamos nagrinėti fotoelektrinės stibio sulfido (Sb_2S_3) ir stibio selenido (Sb_2Se_3) savybės (M. Mikalkevičiaus kandidatinėje disertacijoje, 1956 m.), optinės cinko ir kadmio telūridų savybės (E. Sosnausko darbai), optinės, elektrinės ir fotoelektrinės CdS savybės (J. Viščako kandidatinė disertacija, 1958 m.), optinės Sb_2S_3 ir Sb_2Se_3 savybės (A. Šileikos kandidatinė disertacija, 1960 m.). A. Širvaitis tyrinėjo Rentgeno ir gama spindulių poveikį kadmio sulfido, selenido ir telūrido fotolaidumui (kandidatinė disertacija apginta 1961 m.). Jie buvo pirmieji P. Brazdžiūno disertantai, kuriems teko sunkioji pirmųjų dalia, bet ir giliausiai atmintin įsirėžė pirmųjų atradimų džiaugsmas.

Puslaidininkių tyrimams Tarybų Lietuvos fizikos moksle pakankamai įsigalėjus, išaugo puslaidininkių fizikos specialistai, galintys vadovauti šioms mokslo kryptims. P. Brazdžiūnas nuo 1957 m. Mokslų Akademijos Fizikos ir matematikos instituto Radioaktyvaus spinduliavimo skyriaus organizatorius ir vadovas, nuo 1960 m. VVU Radiofizikos katedros vedėjas. Vadinasi, buvo pradedamos naujos fizikos kryptys, ugdomi šių krypčių specialistai.

Savo didžiulę pedagoginę-metodinę patirtį P. Brazdžiūnas išdėstė keturių tomų „Bendrosios fizikos" vadovėlyje (1960—1965 m.) ir daugelio laidų susilaukusiuose ir vis papildomuose „Fizikos praktikos darbuose". Už šiuos darbus ir „Fizikos terminų žodyną" (1958 m.) P. Brazdžiūnui 1970 m. paskirta Respublikinė premija.

Dirbdamas pedagoginį darbą, P. Brazdžiūnas įsitraukė ir į Lietuvos TSR Mokslų Akademijos veiklą. 1949 m. jis išrinktas Lietuvos TSR Mokslų Akademijos nariu-korespondentu, 1956 m.— tikruoju nariu. 1963—1976 m.

jis buvo renkamas Fizikos, technikos ir Matematikos mokslų skyriaus akademiku-sekretoriumi. Tai pareigos, susijusios su mokslo darbų koordinavimu, mokslo įstaigų organizavimu, darbu daugelyje mokslinių tarybų, leidybinės ir mokslo populiarinimo veiklos organizavimu. P. Brazdžiūnas buvo renkamas Energetikos ir elektronikos instituto, Branduolio fizikos ir izotopų taikymo skyriaus mokslinių tarybų nariu, nuo 1966 m. VVU Jungtinės Fizikos, Matematikos ir mechanikos fakultetų laipsnių teikimo tarybos nariu, nuo 1972 m. šios tarybos pirmininku, nuo 1969 m. Lietuvos TSR Aukštojo ir specialiojo vidurinio mokslo ministerijos Mokslinės metodinės tarybos fizikos sekcijos nariu.

P. Brazdžiūnas daug nuveikė leidybos baruose. 1949—1960 m. buvo VVU Mokslo darbų fizikos ir matematikos serijos atsakingasis redaktorius. Jis buvo vienas iniciatorių ir vyriausiasis redaktorius nuo 1961 m. leidžiamo mokslinio žurnalo „Lietuvos fizikos rinkinys". Pats parašęs ir suredagavęs nemažai mokslo veikalų ir vadovėlių aukštosioms mokykloms, turėdamas didelę šio darbo patirtį, daug galėjo padėti, patarti ir patyrusiam, ir tik pradedančiam mokslininkui.

Su leidybos darbu tampriai susiję terminų kūrimo, norminimo bei taisyklingos vartosenos klausimai. P. Brazdžiūnas „Kalbos kulturoje"[23] rašė „Fizikos lietuviškosios terminijos pirmaisiais ir pagrindiniais šaltiniais reiktų laikyti prof. V. Čepinskio parašytą ir Lietuvos švietimo ministerijos Knygų leidimo komisijos 1923—1926 metais išleistą platų 7 dalių fizikos kursą aukštosioms mokykloms „Fizikos paskaitos" ir K. Šakenio parengtą fizikos vadovėlį vidurinėms mokykloms „Fizika", 1920 m. išleistą Lietuvos mokslų draugijos". Nuo 1930 m. fizikos terminų kūrimo centru Lietuvoje tapo Vytauto Didžiojo universiteto fizikos katedra. Į šį darbą aktyviai įsitraukė katedros darbuotojai I. Končius, A. Puodžiukynas, P. Brazdžiūnas, A. Žvironas, K. Baršauskas ir A. Jucys[24]. Nors tuo metu fizikos žodynas nebuvo išleistas, tačiau apsvarstytus ir priimtus terminus dėstytojai vartojo savo paskaitose ir vadovėliuose. Tokius terminus, kaip „didysis

[23] Brazdžiūnas P. Fizikos lietuviškosios terminijos kūrimas.— Kalbos kultūra, 1983, Nr 44, p. 4.

[24] Senavičienė I. Fizikos raida Lietuvoje, 1920—1940. V., 1982, p. 89.

židinys", „trauka", „varža" ir kt., randame P. Brazdžiūno „Fizikos praktikos darbuose" ir „Naujojoje fizikoje" [25].

Po karo, dirbdamas Vilniaus universitete ir Lietuvos TSR Mokslų Akademijoje, P. Brazdžiūnas terminijos darbą ne tik tęsė, bet ir labai išplėtė. Nuo 1971 m. P. Brazdžiūnas Terminologijos tarybos narys. Fizikos terminų komisijos pirmininkas. Išėjo iš spaudos jo redaguotas dvikalbis „Fizikos terminų žodynas" (1958 m.), jo iniciatyva parengtas keturkalbis „Fizikos terminų žodynas" (1979 m.), išleistas rotaprintinis projektas svarstymui „Lazerių fizikos terminų žodynas" (1984 m.). Būdamas Vilniaus universiteto Mokslo darbų redaktoriumi ir vyriausiuoju „Lietuvos fizikos rinkinio" redaktoriumi, P. Brazdžiūnas iš straipsnių autorių visada reikalavo gražia ir sklandžia kalba parašytų straipsnių ir jų lietuviškųjų reziumė.

1963 m. prie Lietuvos TSR MA Fizikos ir matematikos instituto įkurta Lietuvos TSR fizikų draugija, kurios pirmininku nuo pat jos įkūrimo, išskyrus 1966—1968 m., iki mirties buvo P. Brazdžiūnas. Lietuvos fizikų draugijos pagrindinis uždavinys — fizikos mokslo populiarinimas, metodinė parama fizikos mokytojams, naujausių fizikos mokslo pasiekimų, Lietuvos fizikų laimėjimų propagavimas. Daug klausimų, susijusių su fizikos mokslo plėtote Lietuvoje, pirmiausia aptariama Fizikų draugijos suvažiavimuose. Pavyzdžiui, mintis apie fizikos enciklopedijos paruošimą ir išleidimą buvo svarstyta 1973 m. fizikų suvažiavime. Tokia enciklopedija šiuo metu ruošiama spaudai. Ne kartą buvo aptarti fizikos terminai, žodyno rengimas. Ne kartą profesorius suvažiavimuose kalbėjo apie fizikos mokslo raidą Lietuvoje („Pirmieji lietuviškosios fizikos metai", pranešimas XXI suvažiavime 1979 m., „Lietuvos fizikos rinkinio dvidešimtmetis", pranešimas XXII draugijos suvažiavime 1980 metais ir t. t.). Mokslų Akademijos archyve tarp Fizikų draugijos dokumentų [26] yra daugelio suvažiavimų dalyvių pranešimų tezės, taisytos P. Brazdžiūno ranka.

P. Brazdžiūnas „Mažosios lietuviškosios tarybinės enciklopedijos" ir „Lietuviškosios tarybinės enciklopedijos"

[25] Senavičienė I. Fizikos raida Lietuvoje, 1920—1940. V., 1982, p. 90.

[26] Lietuvos TSR MA archyvas, F-20, ap. 1, b. 19, p. 1—4.

visų tomų fizikos skyrių konsultantas. Nuo 1971 m. profesorius įėjo į LTE Redakcinės tarybos sudėtį.

Atsigręžęs į nueitą kelią, profesorius P. Brazdžiūnas ramiai, su vos jaučiama aukštaitiška tarme, tarė: „Ką gi, dirbau, ką reikėjo, kiek pajėgiau ir sugebėjau".

Povilo Brazdžiūno, žymaus mokslo, kultūros ir visuomenės veikėjo, veiklą aukštai įvertino Tarybų vyriausybė, apdovanodama jį ordinais ir medaliais, garbės raštais bei diplomais. Jis vienas pirmųjų Lietuvos mokslininkų, kuriam buvo suteiktas Lietuvos TSR nusipelniusio mokslo veikėjo garbės vardas.

E. MAKARIŪNIENĖ

ОСНОВОПОЛОЖНИК ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЙ ФИЗИКИ В ЛИТВЕ

Академик АН Литовской ССР ПОВИЛАС БРАЗДЖЮНАС стоял у самых истоков создания экспериментальной физики в Литве. Он организовал первые экспериментальные работы в Литовском Университете в Каунасе, написал первую дипломную работу по экспериментальной физике, первым за границей совершенствовал свои знания в области экспериментальной физики. Позднее он стал основоположником и создателем новых областей экспериментальной физики, таких, как физика полупроводников, исследования по радиоактивности, радиофизика, квантовая электроника. Позднее, будучи профессором Вильнюсского государственного университета, занимая в Академии наук Литовской ССР ответственный пост академика-секретаря, он много сделал для развития каждой из этих областей и экспериментальной физики в целом. На лекциях и в частных беседах профессор нередко подчёркивал, что несостоятельна та теория, которая не опирается на экспериментальные данные, что основа основ физических наук — это эксперимент. Мы попытаемся проследить жизненный путь П. Бразджюнаса, который весь был посвящен созданию и развитию физической науки в Литве.

Повилас Бразджюнас родился 18 сентября 1897 года, на далеком от больших дорог хуторе Жижмаришкяй (теперь Купишкский р-он). Повилас рос в большой семье с семью братьями и сестрами. Отец — Повилас Бразджюнас был крестьянином, около 1853 года рождения, мать — Паулина Бразджюнене, урожденная Шлейвите, 1874 года рождения.

Совсем маленьким Повилас научился читать, писать и считать в деревенской школе Даршишкяй. Дальнейшее начальное образование получил в государственной школе Вабальнинкаса, где обучение велось на русском языке. В возрасте десяти лет он сдал экзамены и был

принят в Паневежское реальное училище. Там Повилас Бразджюнас лучше всего успевал по естественным наукам. Он был трудолюбивым и исполнительным учеником. Развлечений ученики тогда имели немного и, наверное, поэтому на долгое время запомнилась ему опера Михаила Глинки «Иван Сусанин», которую поставили учащиеся Паневежской учительской семинарии. Реальное училище он окончил в 1915 г. Экзамены проходили поспешно, так как к Паневежису приближался фронт 1-ой мировой войны. Бои шли уже около Шяуляй, когда абитуриентам без всяких торжеств были вручены аттестаты зрелости, а сама школа поспешно эвакуировалась вглубь России, в Борисоглебск, где вскоре была закрыта.

Молодой абитуриент в 1916 году начинает работать в начальной Купрялишкской (теперь Биржайский р-он) школе учителем. Следующий учебный год начинает ближе к родному хутору в Даршишкской начальной школе. В ноябре 1917 г. работает учителем в только что открывшейся Биржайской гимназии общества «Сауле». Там он преподавал литовский язык по грамматике Йонаса Яблонскиса [1], историю Литвы по учебнику Майрониса [2], физику по учебнику К. Д. Краевича [3]. (Следуя ему, Шакянис написал и в 1920 г. издал первый учебник физики на литовском языке [4]). В то время в четырёх классах Биржайской гимназии училось около ста учеников, так что молодому учителю, преподававшему несколько дисциплин, работы было много. Но П. Бразджюнас мечтал о высшем образовании. Несколько подумав, решил поехать в Каунас.

---

[1] Jablonskis J. Lietuviškos kalbos gramatika: Vadovėlis / Parašė P. Kriaušaitis.— Tilžė: B. 1., 1901. — 86 p.

[2] Maironis. Lietuvos istorja su kunigaikščių portretais.— Petrapilis: Lietuvių laikr., 1906.— 259 p., iliustr.

[3] Краевич К. Д. Курс физики: Для ср. учеб. завед. Изд. 4-е.— СПб.: Риккер, 1913,— 703 с., ил.— В конце кн. алфавит.— предм. указ.

[4] Sakenis K. Fizika. 3 t.— V.—K.: Žaibas ir kt., 1920.

T. 1. Mechanika; Silima. V.: Žaibas, 1920. 143 p., iliustr. (Lietuvių mokslo d-jos leid.).

T. 2. Magnetas; Elektra. K.: Švyturys. 1920. 79 p., iliustr. (Švietimo m-jos kn. leid. kom-jos leid.). Sp. Tilžėje.

T. 3. Šviesa; Garsas; Energija ir darbas. K.: Švyturys, 1920. 100 p., iliustr. (Švietimo m-jos kn. leid. kom-jos leid.). Sp. Tilžėje.

Весной 1919 года он пешком отправился в Паневежис, затем в Радвилишкис, а оттуда уже поездом добрался до Каунаса. В Каунасе выяснилось, что учиться как будто бы негде, но в Велусаве действует школа военной авиации, в которую он и поступил. Окончив её в 1919 году, он получил звание лейтенанта авиации, остался в ней служить и работал в основном техником-механиком при самолётах. В это же время, в январе 1920 года, в Каунасе были организованы Высшие курсы. П. Бразджюнас сразу поступил на физико-математическое отделение этих курсов, а в 1922 г., после открытия Литовского университета в Каунасе, ушёл из армии и поступил на Математико-естественный факультет. На Кафедре экспериментальной физики, руководимой профессором Чяпинскисом, он получил работу, и с 1 октября начал работать младшим лаборантом. В то время профессор В. Чяпинскис и младший лаборант П. Бразджюнас составляли весь персонал Кафедры экспериментальной физики этого факультета. Под руководством проф. В. Чяпинскиса младший лаборант трудится над созданием Физической лаборатории, физического кабинета. В течении двух учебных лет (1922—1924 гг.) были подготовлены 33 лабораторных работы (позже многие из них для первого и второго курсов подготовил А. Жвиронас). Более подробное их описание представлено в книге[5].

Работая в Университете, успешно с курса на курс переходил младший лаборант Бразджюнас. Преподавателей, читавших курс физики, было мало. Большую часть курсов экспериментальной и теоретической физики читал профессор В. Чяпинскис. Как вспоминает П. Бразджюнас, это был педагог широкой эрудиции, с большим стажем педагогической работы, работавший в гимназиях и школах Петербурга, Лиепаи, Углича. Лекции он читал увлеченно, заинтересовывая слушателей преподаваемым предметом. Он не только обучал студентов физике, но и возбуждал их интерес к научным проблемам, указывая пути их решения.

Не случайно и первые учебники физики для высшей школы были написаны В. Чяпинскисом. Каждый год

[5] Senavičienė I. Fizikos raida Lietuvoje, 1920—1940. V., 1982, p. 43—45.

выходили из печати отдельные книги его лекций: Механика, жидкости и газы. К., 1923; Тепло; Волны; Звук. К., 1924; Свет. К., 1925; Магнетизм и электричество. К., 1926. По этим учебникам учился первый выпускник по физике Литовского университета П. Бразджюнас. Кроме этих учебников, был еще доступен учебник О. Д. Хвольсона[6] на русском языке. Кроме профессора В. Чяпинскиса, другие курсы читали М. Кавецкис — кристаллографию, К. Шлюпас (в осеннем семестре 1922 г.) — термодинамику[7]. Прослушав весь университетский курс по физике и выполнив дипломную работу «Гистерезис плавленного чугуна, стали и железа[8]», Повилас Бразджюнас заканчивает Университет. В его дипломе написано: «...Ректор, Сенат и профессора Каунасского университета настоящим удостоверяют, что, будучи Ректором, ординарный профессор Кафедры офтальмологии Пятрас Авижонис и будучи деканом Математико-естественного факультета, экстраординарный профессор математики Зигмас Жямайтис свидетельствуют, что Паулюс Бразджюнас, родом из деревни Жижмаришкяй, Вабальнинкского уезда, Биржайской волости, усвоил весь цикл физических наук математико-физического отделения, очень хорошо сдав экзамены, хорошо выполнил дипломную работу, получил все права закончившего высшее образование. Университет

[6] Хвольсон О. Д. Курс физики: Изд. 5-ое, перераб. и доп.— Пб. и др.: Гржебин. 1923.

Т.1. Введение; Механика; Некоторые измерительные приборы и способы измерения; Учение о газах, жидкостях и твердых телах. 1923. 676 с. В конце т. авт. и предм. указатели. Библиогр. в конце глав.

Т.2. Учение о звуке (акустика); Учение о лучистой энергии. 1923. 775 с., ил. В конце тома авт. и предм. указатели. Библиогр. в конце глав.

Т.3. Учение о теплоте. 1923. 751 с., ил. В конце авт. и предм. указатели. Библиогр. в конце глав.

Т.4. Учение о магнитных и электрических явлениях: (Первая половина). 1923. 834 с., ил. В конце т. авт. и предм. указатели. Библиогр. в конце глав.

Т.5. Учение о магнитных и электрических явлениях: (Вторая половина). 1923. 983 с., ил. В конце т. авт. и предм. указатели. Библиогр. в конце глав.

[7] Senavičienė I. Fizikos raida Lietuvoje, 1920—1940. V., 1982, p. 40.

[8] Vilniaus valstybinio V. Kapsuko universiteto Mokslinės bibliotekos rankraščių skyriuje (далее VUB), F-96, VDU, p. 318.

подтверждает это своей печатью, подписями Ректора и Декана. 9 декабря 1925 г.».

Закончив университет и проработав год, молодой физик получил возможность со стипендией Министерства просвещения поехать в Швейцарию, в Цюрихский университет, для усовершенствования в области электрооптики. Приехав в октябре 1926 г. в зарубежный университет, как рассказывал сам П. Бразджюнас, надо было сорентироваться в довольно пестрой интернациональной студенческой среде (в то время там учились японцы, русские, американцы, итальянцы). Он сразу выбирает несколько наиболее интересных курсов по физике и записывается на них, так как плата за слушание каждого курса вносилась отдельно. Естественные науки в Цюрихском университете преподавались на факультете философии, который назывался „Philosophie zwei" („Philosophie ein"—была чистая философия).

Физику на высших курсах Цюрихского университета слушало немного студентов, не более пяти. Во время лекций преобладала довольно демократическая атмосфера. Студенты на лекции собирались хорошо подготовленными, очень внимательно следили за ходом преподавания предмета и, если преподаватель ошибался, то его останавливали, топая ногами, и не умолкали до тех пор, пока преподаватель не исправлял свою ошибку. Такие обычаи несколько удивляли прибывшего из Литвы молодого выпускника университета. Но удивляться было некогда. В то время физическая наука была на грани великих открытий — рождалась квантовая механика, новые открытия в физике следовали одно за другим, а в Цюрихском университете было что и кого слушать. Здесь лекции читали создатели квантовой механики В. Паули, Э. Шрёдингер, общий курс физики читал Э. Мейер. В Цюрихский университет для чтения курса лекций был приглашен В. Гейзенберг. П. Бразджюнас, слушая эти лекции, был как бы свидетелем рождения новых областей физики.

Из времен своей учёбы в Цюрихе П. Бразджюнас вспоминает много интересных эпизодов. Один из них связан с проф. Э. Шрёдингером, который в то время читал курс лекций по только что рождающейся квантовой механике, тогда называемой механикой волн.

Так как в то время это было новое направление в науке, то Э. Шрёдингер был приглашен в университеты США читать этот курс. Сотрудники факультета устроили ему проводы. В конце стола со скромным студенческим угощением светилась трубка газового разряда, сделанная в форме Ψ — символа волновой механики. Это было как бы пожелание счастливого пути и успешных лекций за океаном. Э. Шрёдингер был взволнован оказанным ему вниманием.

По окончании стажировки надо было сдать экзамены — один основной, по физике и два других по любым дисциплинам (философии, математике) на выбор. Еще кроме того надо было выполнить научно-экспериментальную работу. Её руководителем был др. Э. Мейер. В экспериментах принимал участие ассистент М. Штейн. Объектом исследований П. Бразджюнас выбрал эффект Штарка и его свойства.

Эффектом Штарка, открытым в 1913 году, тогда очень интересовались. На основе атомной модели Бора этот эффект был рассчитан теоретически. Экспериментальные исследования эффекта в атомах водорода были выполнены самим Штарком. В других атомах эффект был очень слаб, его исследования проводились в Цюрихском университете.

П. Бразджюнас исследовал сдвиги π и σ эффекта Штарка резонансной линии ртути $\lambda = 2537$ Å в электрическом поле и определил, что эти сдвиги пропорциональны квадрату электрического поля E^2 (нет члена пропорционального E^4). Также были исследованы аналогичные сдвиги при действии комбинированных электрических и магнитных полей. Полученные результаты показали, что в слабых магнитных полях, до 200 гаусс, эффект соответствует теоретически рассчитанному, но при увеличении напряжённости магнитного поля эффект Штарка исчезает. Это новое явление Г. Городничюс предлагал назвать «эффектом Бразджюнаса». Упомянутый эффект подтвердился при возбуждении резонансного излучения поляризованным светом. Выполненная П. Бразджюнасом экспериментальная работа „Über den Starkeffekt

[9] Horodničius H. Pirmieji moksliniai spektroskopijos tyrimai.— Kn.: XXIV Respublikinė fizikų konferencija: Programa-kvietimas. Siauliai, 1984, p. 3.

an der Quecksilberresonanzlinie und sein Verhalten in magnetischen Feldern" была опубликована в 1930 году в журнале „Annalen der Physik". За эту работу 18 декабря 1930 г. Совет философского (II) факультета Цюрихского университета присвоил ему степень доктора философии (Doctor Philosophie zwei).

Окончив обучение в Цюрихском университете, П. Бразджюнас в 1928 г. возвратился на работу в Литовский университет на Кафедру экспериментальной физики Математико-естественного факультета.

В это время на Кафедре геофизики Литовского университтеа в Каунасе проф. К. Шлежявичюс начал организовывать магнитные измерения на побережье Балтийского моря в Литве. Министерство сообщения[10] для этих исследований выделило кредит. Ими заинтересовался П. Бразджюнас. В 1929 г. Математико-естественный факультет посылает его в Потсдам, в магнитную обсерваторию, к проф. А. Нипольту для ознакомления с работой магнитной обсерватории и измерениями такого рода. Для исследований в Балтийском море был зафрахтован небольшой (14 м длины и 3,8 м ширины), приспособленный для магнитных измерений, парусный корабль «Цицилия», принадлежавший Эстонии. Все металлические части этого корабля были из немагнитных материалов (меди и латуни). Кораблем руководил капитан А. Гернет, который также выполнил некоторые магнитные измерения. Использовались три магнитных прибора: компас для измерения деклинации, двойной компас Бидлингмайера и дефлектор системы Колонж для измерения горизонтальной и вертикальной составляющих магнитного поля. Измерения проводились в 44 местах: 39 — в море, 4 — в Куршском заливе, 1 — в Клайпедском порту. Исследования были подробно описаны, данные представлены в таблицах и на картах и опубликованы в 1932 году[11]. Полученные во время экспедиции данные должны были войти в общую, сделанную вместе с другими государствами, магнитную карту Балтийского моря. Эти измерения явились началом создания магнитной карты Литвы. Работа должна

[10] Vilniaus universiteto istorija, 1803—1940. V., 1977, p. 292.
[11] Brazdžiūnas P. Magnetiniai Baltijos jūros Lietuvos pakraščio 1930 metų matavimai.— K.: VDU, 1932.— 34 p.

была быть продолжена на суше. О первых, в том числе и этих, геофизических исследованиях Балтийского моря писал В. Гудялис в журнале „Mokslas ir gyvenimas“[12].

Вернувшись из экспедиции, П. Бразджюнас продолжает начатые в Цюрихе исследования резонансной линии ртути $\lambda = 2537$ Å в Университете Витаутаса Великого.

В то же время были начаты исследования измерений электропроводимости веществ в сильных электрических полях. В 1934 г. была смонтирована аппаратура и начаты исследования многих материалов с целью найти условия, в которых лучше всего проявились бы искомые эффекты[13]. Эти эксперименты стали как бы прологом дальнейших исследований электропроводимости полупроводников в Литве.

В университете основной работой была педагогическая — лекции, практические занятия. Работая педагогом, для получения звания доцента или профессора надо было перед Советом факультета защитить габилитационную работу (габилитация (лат.) — защита научной работы для получения права читать лекции в университете). Защита происходила на торжественном заседании. В протоколе[14] Совета Математико-естественного факультета Университета Витаутаса Великого записано, что 24 января 1933 г. в Большой аудитории университета на открытом заседании Математико-естественного факультета П. Бразджюнас защищал работу «Магнитные измерения на Балтийском море у берегов Литвы в 1930 году»[15], на заседании, как записано далее в протоколе, присутствовал ректор В. Чяпинскис, проректор, П. Йодяле, деканы факультетов, профессора, много гостей и студентов. Декан факультета З. Жемайтис прочитал правила габилитации и curriculum vitae (автобиографию) габилитанта. После доклада П. Бразджюнаса выступили назначенные Советом оппоненты: экстраординарные профессора К. Шлежявичюс, Иг. Кончюс, Викторас Биржишка. В дискуссии участвовал приватдоцент

[12] Gudelis V. Pirmieji Baltijos geofiziniai tyrimai.— Mokslas ir gyvenimas, 1985, Nr 3, p. 6.
[13] VUB, F-96, VDU 6, p. 31.
[14] Там же, VDU 5, p. 348—350.
[15] Brazdžiūnas P. Magnetiniai Baltijos jūros Lietuvos pakraščio 1930 metų matavimai.— K.: VDU, 1932.— 34 p.

др. П. Славенас. После дискуссии «...всеми четырнадцатью голосами факультетский Совет признал, что работа надлежащим образом защищена и решил присвоить П. Бразджюнасу звание приватдоцента — «venia legendi» (право читать лекции в университете). Через год, 24 апреля 1934 г. ему уже присваивается звание доцента.

Готовясь к лекциям, он готовил их конспекты. Эти конспекты «Вычисление ошибок» (на литовском языке) и «Термодинамику» (на литовском языке) издает на правах рукописи Студенческое общество математиков-физиков Университета Витаутаса Великого (УВВ). П. Бразджюнас особенно остро чувствует нехватку литературы по новой физике, возникшей в первые десятилетия нашего века. Он начинает писать учебник, который был бы пригоден для молодёжи, изучающей физику, химию, а также для учителей физики, интересующихся новыми достижениями физики. В этом учебнике, вышедшем из печати в 1941 г.[16], освещаются вопросы излучения, строения материи и атомного ядра, радиоактивности.

Понимая значение пропаганды науки, П. Бразджюнас пишет статьи в Литовскую энциклопедию, в журналы «Kultūra» (Культура), «Kosmos» (Космос), «Gamta» (Природа). Это были статьи из разных областей физики — о строении атома, радиоактивности, космическом излучении, физике низких и высоких температур. Некоторые из них намного превысили уровень научно-популярных статей. Статья «Atomo struktūros bruožai» (Основные черты атомной структуры), напечатанная в журнале «Kosmos» в 1934 г.,— это один из разделов курса об атоме, преподаваемого студентам. В статье «Естественная и искусственная радиоактивность», опубликованной в журнале «Kosmos» (1935 г.) описываются последние достижения науки — эксперименты Ирены и Фредерика Жолио-Кюри по искусственной радиоактивности, ядерные реакции, во время которых получены искусственные радиоактивные изотопы. А это — открытие 1934 года, работа, за которую авторам была присуждена в 1935 году Нобелевская премия.

---

[16] Brazdžiūnas P. Naujoji fizika: Spinduliavimas ir materija.— V.: VVU, 1941.— VIII, 287 p.— (VVU Matematikos-gamtos fakulteto leid.).

В 1939 г., когда гитлеровская Германия начала II мировую войну и пало Польское государство, Красная армия освободила Вильнюс и 10 октября 1939 г., по договору, вернула его Литве. Литовское буржуазное правительство не переводило в Вильнюс центральные государственные учреждения. 16 декабря 1939 г. вновь начал свою работу Вильнюсский Университет. Возник вопрос о перестройке Математико-естественного факультета УВВ. О том, что в Вильнюсский университет надо перевести весь физико-химический отдел Математико-естественного факультета УВВ, а не только часть отдела-химический, обоснованно излагал П. Бразджюнас в статье, опубликованной в «Летувос айдас»[17].

В 1939 г. П. Бразджюнас назначается председателем комиссии по приему инвентаря Кафедры физики Вильнюсского университета Стефана Батория от председателя комиссии по передаче проф. Г. Неводничанского. В комиссии, как вспоминает П. Бразджюнас, по приему участвовал и А. Пуоджюкинас, а заболевшего А. Жвиронаса заменял К. Баршаускас. Многие из переданных приборов были использованы в демонстрационном кабинете на лекциях по физике, другие приборы хранились в стеклянных шкафах в коридорах Физико-математического факультета (на улице Наугардукас, теперь Партизану 24), как наглядные пособия. Более крупные приборы — спектрографы — использовались в лабораториях.

Из персонала Университета Стефана Баторня мало кто остался работать в Вильнюсском университете, только ассистент[18] Г. Городничюс сразу включился в экспериментальную и лекционную работу факультета. Поэтому для начала работы в Вильнюсском университете надо было заново собрать научный и вспомогательный персонал, организовать лаборатории. В Вильнюс, кроме П. Бразджюнаса, переезжают работать А. Жвиронас, А. Юцис, А. Пуоджюкинас и А. Мисюнас. Можно сказать, что Кафедра экспериментальной и теоретической физики ВГУ была создана заново физиками УВВ, сотрудниками кафедры этого университета. Благодаря им,

[17] Brazdžiūnas P. Matematikos-gamtos fakultetą pertvarkant.— Lietuvos aidas, 1940 bal. 6, p. 12.

[18] Senavičienė I. Fizikos raida Lietuvoje, 1820—1940. V., 1982, p. 5.

вовремя начался новый учебный 1940 год: начали действовать учебные и научно-исследовательские лаборатории, читались лекции.

В 1940 г. после восстановления советской власти в Литве, были пересмотрены программы преподавания и научно-исследовательских работ. 1 сентября 1940 г. П. Бразджюнас утверждается доцентом Математико-естественного факультета ВУ, сразу включается в научную и педагогическую работу факультета.

В начале 1941 года П. Бразджюнас и заведующий Кафедрой экспериментальной физики А. Жвиронас едут в Москву на конференцию по низким температурам в институт, руководимый П. Капицей. Они не только заслушали на конференции доклады, но также ознакомились с лабораториями и научно-исследовательскими работами в этом институте, и кроме того, посетили Физический факультет Московского университета. В отчёте о командировке [19] П. Бразджюнас писал, что на факультете работает около 100 человек персонала, что при факультете есть большие механические мастерские, которые обслуживают учебные и научно-исследовательские лаборатории. В отчёте подчёркивается, что научно-исследовательские работы тесно связаны с промышленными предприятиями.

Успешно начатую в Вильнюсском университете (педагогическую и исследовательскую) работу прервала война. Лекции в университете читали вплоть до его закрытия 17 марта 1943 г. Как написано в истории Вильнюсского университета,[20] «...хотя университет был закрыт, разрушен, многие помещения изъяты, но его деятельность всё же чуть тлела, некоторые научные сотрудники продолжали выполнять научную работу, украдкой приходили и отдельные студенты». П. Бразджюнас, сколько позволяли обстоятельства, выполнял научную работу, консультировал студентов.

После того, как через Вильнюс прошел фронт Великой Отечественной Войны, физический персонал, собравшийся в здании Физико-математического и Химического факультетов на улице Наугардуко должен был новый учебный 1944 год опять начать с организа-

[19] Brazdžiūno Povilo tarnybinė byla, Nr 121, VVU.
[20] Vilniaus universiteto istorija, 1940—1979. V., 1979, p. 40.

ционно-созидательной работы. 17 марта 1945 г. П. Брасджюнас утверждается профессором физики и математики ВГУ и заведующим Кафедрой экспериментальной физики, так что вся тяжесть восстановительных работ в экспериментальных лабораториях легла на его плечи. Курсы теоретической и экспериментальной физики были распределены между ним, А. Юцисом и Г. Городничюсом, и началось чтение едва ли не всех курсов. Да еще работа по восстановлению лабораторий. Тогда не хватало самых элементарных условий для работы, простейших деталей для экспериментального оборудования выполняемых лабораторных работ. Часто профессор решал эти проблемы так: доставал из кармана кошелек и говорил лаборанту:— «Идите и купите»[21].

Сознавая, что развитие физики в первую очередь зависит от подготовки кадров, то есть от подготовки учителей физики, в 1944 году П. Брасджюнас, не оставляя работы в университете, согласился руководить Вильнюсским государственным педагогическим институтом. Сначала он назначается его директором, через год остается работать деканом Физико-математического факультета и профессором кафедры общей физики.

Подготовка учителей физики беспокоит и ректорат ВГУ. В 1945 году приказом ректора П. Брасджюнас назначается организатором и руководителем курсов по подготовке учителей физики[22]. В разрушенном войной Вильнюсе это была очень трудная и неблагодарная работа.

Понимая важность физических наук для развития техники, П. Брасджюнас начинает организовать отделение физики при Институте технических наук Академии наук Литовской ССР. В октябре 1948 года он назначается заведующим этим отделением. В этом отделении начинает работу первый аспирант П. Брасджюнаса В. Толутис.

Наряду с созданием лабораторий, чтением лекций, руководством курсовыми, дипломными, кандидатскими работами необходимо было сформулировать перспективные направления научной работы. И тогда П. Брасджюнас вспомнил об исследованиях электропроводимости

[21] Kezienė T. Sezamai, atsiverk...— Mokslas ir technika, 1982, Nr 8, p. 18—20.

[22] Brazdžiūno Povilo tarnybinė byla, Nr 121, VVU.

различных веществ в сильных электрических полях, начатых в университете Витаутаса Великого в Каунасе. Выбор этого направления был обусловлен тем, что исследования полупроводниковых материалов были доступны в тогдашних условиях: для их изучения не нужна была дорогая аппаратура. Из оставшихся после войны химических элементов несложно было изготовить полупроводниковые соединения. Эра полупроводников в физике только началась. Этот выбор одобрил и акад. А. Ф. Иоффе, руководивший в то время исследованиями полупроводников в Ленинградском физико-техническом институте. П. Бразджюнас ездил к нему советоваться по поводу избранного направления.

Если смотреть с перспективы времени, выбор данного направления был очень удачен. Это отчасти предопределялось научным опытом, интуицией и эрудицией П. Бразджюнаса. Первые результаты работы в этой области были подытожены в кандидатской диссертации В. Толутиса «Условия возникновения запирающего слоя и его свойства в тонкопленочных системах» (1954 г.). Поражает объем этой работы, количество исследованных систем — 11 металлов, 18 — полупроводниковых соединений, 8 промежуточных систем. В работе исследованы свойства запирающего слоя, по экспериментальным данным делаются однозначные выводы.

В это же время в ВГУ начинают изучаться фотоэлектрические свойства сульфида сурьмы (Sb_2S_3) и селенида сурьмы (Sb_2Se_3) (кандидатская диссертация М. Микалкявичюса, 1956 г.), оптические свойства теллуристого цинка и кадмия (в работах Э. Соснаускаса), оптические, электрические и фотоэлектрические свойства SdS (кандидатская диссертация Ю. К. Вищакаса, 1958 г.), оптические свойства Sb_2S_3 и Sb_2Se_3 (кандидатская диссертация А. Шилейки, 1960 г.). А. Ширвайтис изучал воздействия рентгеновского и гамма-излучения на фотопроводимость сульфида, селенида и теллурида кадмия и защитил кандидатскую диссертацию в 1961 г. Они были первыми диссертантами П. Бразджюнаса, им выпала доля первых, но зато надолго осталась в памяти радость первых открытий.

Когда исследования полупроводников в Советской Литве завоевали свои позиции и выросли специалисты,

которые сами могли способствовать развитию физики полупроводников, П. Бразджюнас начинает организовывать новые направления в физике и руководить ими: с 1957 года он руководитель Отдела радиоактивного излучения в Институте физики и математики Академии наук Литовской ССР, с 1960 года — заведующий Кафедрой радиофизики ВГУ. А это значит, что создаются новые области физики, подготавливаются соответствующие специалисты.

Свой большой педагогический опыт П. Бразджюнас обобщает в четырехтомном учебнике «Общая физика» (1960—1965 г.) и много раз изданном и постоянно дополняемом «Физическом практикуме». За эти работы и «Словарь физических терминов» (1958 г.), изданный под ред. П. Бразджюнаса, ему в 1970 г. присуждается Государственная республиканская премия.

Наряду с большой педагогической деятельностью, П. Бразджюнас активно участвовал в работе Академии наук Литовской ССР. В 1949 году он избран членом-корреспондентом АН Литовской ССР, в 1956 г.— академиком. В 1963—1976 гг. он избирается академиком-секретарем Отделения физики, техники и математики. Эта должность связана с координацией научно-исследовательских работ, организацией научно-исследовательских учреждений, работой во многих научных советах, организацией издательской и научно-популяризационной работы. П. Бразджюнаса избрали членом ученых советов Института энергетики и электроники, Отдела ядерной физики и применения изотопов. С 1966 г. он — член Объединенного совета факультетов физики, математики и механики ВГУ по присуждению ученых степеней, с 1972 г.— председатель этого Совета, с 1969 г.— член Научно-методического совета при Министерстве высшего и среднего специального образования Литовской ССР.

П. Бразджюнас много сделал в издательской области. В 1949—1960 гг. он был ответственным редактором Научных трудов ВГУ, серии физики и математики. Он был один из инициаторов и организаторов и бессменный главный редактор выходящего в 1961 г. научного журнала «Литовский физический сборник». По-

скольку сам написал и отредактировал немало научных трудов и учебников для высших школ, имел большой опыт этой работы, он многое мог посоветовать и во многом помочь как опытному, так и только что начинающему ученому. С издательской работой тесно связана работа по созданию, нормированию и внедрению правильных терминов. Как писал П. Бразджюнас [23], «Первыми и основными истоками литовской физической терминологии надо считать написанный проф. В. Чяпинскисом и изданный в 1923—26 году Комиссией по изданию книг Министерства просвещения Литвы обширный, состоящий из семи частей курс физики для высших школ «Лекции по физике» и подготовленный К. Шакянисом учебник физики для средних школ «Физика», изданный Литовским научным обществом в 1920 г.». С 1930 года центром литовской физической терминологии становится Кафедра физики Университета Витаутаса Великого. В эту работу активно включаются работники кафедры И. Кончюс, А. Пуоджюкинас, П. Бразджюнас, А. Жвиронас, К. Баршаускас и А. Юцис [24]. Несмотря на то, что тогда словарь не был издан, обсужденные и принятые термины преподаватели употребляли на своих лекциях и в учебниках. Многие из них П. Бразджюнас употребляет в своей «Новой физике» и в «Физическом практикуме» [25].

После войны, работая в ВГУ и Академии наук, П. Бразджюнас не только продолжает работу в области терминологии, но и сильно расширяет её. С 1971 г. П. Бразджюнас член Терминологического совета, председатель Комиссии физических терминов. В 1958 г. под редакцией П. Бразджюнаса вышел из печати двуязычный «Словарь физических терминов». По его инициативе и под его редакцией в 1979 г. вышел четырёхъязычный «Словарь физических терминов», в 1984 г. издан ротапринтом для обсуждения проект «Словаря терминов по лазерной физике». Будучи главным редактором трудов ВГУ, «Литовского физического сборника», П. Бразджюнас всегда требовал от авторов, чтобы их статьи и ре-

[23] Brazdžiūnas P. Fizikos lietuviškosios terminijos kūrimas.— Kalbos kultūra, 1983, Nr 44, p. 4.

[24] Senavičienė I. Fizikos raida Lietuvoje, 1920—1940. V., 1982, p. 89.

[25] Там же, p. 90.

зюме были написаны красивым и правильным литовским языком.

В 1963 году при Президиуме АН Литовской ССР основано Литовское физическое общество, председателем которого с самого его основания, за исключением 1966—68 гг., до самой смерти был П. Бразджюнас. Основные задачи этого общества — популяризация физики, методическая помощь учителям физики, пропаганда новых достижений в области физики, достижений литовских физиков. Многие вопросы, связанные с развитием физической науки в Литве, предварительно обсуждались на съездах Литовского физического общества. Так например, идея о подготовке в издании литовской физической энциклопедии была впервые выдвинута и обсуждена в 1973 году на одном из съездов общества. Как известно, такая энциклопедия готовится теперь к печати. Неоднократно обсуждались физические термины, подготовка словаря. Не раз на съездах профессор докладывал о развитии физики в Литве (его доклады «Первые годы литовской физики», «Двадцатилетие «Литовского физического сборника»» и др.). В архиве АН Литовской ССР между документами Общества[26] находятся тезисы докладов многих авторов, отредактированные П. Бразджюнасом.

П. Бразджюнас является консультантом разделов физики всех томов «Малой литовской советской энциклопедии» и «Советской литовской энциклопедии». С 1971 г. профессор входил в состав редакционного совета «Литовской советской энциклопедии».

Оглядывая пройденный путь, профессор П. Бразджюнас спокойно на чуть уловимом аукштайтийском диалекте говорил: «Что ж, делал что приходилось, работал сколько мог и как умел».

Заслуги П. Бразджюнаса, видного деятеля культуры, науки и общественного деятеля, высоко оценило Советское государство, наградив его орденами и медалями, почётными грамотами и дипломами. Он одним из первых литовских учёных был удостоен звания Заслуженного деятеля науки Литовской ССР.

Э. МАКАРЮНЕНЕ

[26] Lietuvos TSR MA archyvas, F-20, ap. 1, l. 19, p. 1—4.

PAGRINDINĖS P. BRAZDŽIŪNO GYVENIMO IR VEIKLOS DATOS

1897 m. rugsėjo 18 d. gimė Kauno gubernijos, Panevėžio apskrities, Stumbriškio valsčiaus Žižmariškio vienkiemyje (dabar Kupiškio raj.).

1904—1906 m. mokėsi Daršiškių kaimo mokykloje pas daraktorių.

1906—1907 m. mokėsi Vabalninko valstybinėje mokykloje.

1907—1915 m. mokėsi Panevėžio realinėje mokykloje.

1915 m. birželio 15 d. baigė Panevėžio realinę mokyklą.

1916 m. dirbo Kupreliškio (Pandėlio valsčiaus, dabar Biržų raj.) pradinės mokyklos mokytoju.

1917 m. dirbo Daršiškių pradinės mokyklos mokytoju.

1917 m. lapkričio — 1919 m. mokytojavo „Saulės“ draugijos Biržų gimnazijoje

1919 m. gegužės — gruodžio mėn. lankė ir baigė karo aviacijos mokyklą Kaune, įgydamas karo aviacijos leitenanto laipsnį.

1919 m.—1922 m. spalio 23 d. tarnavo buržuazinės Lietuvos kariuomenėje.

1920 m. sausio mėn.— 1922 m. vasario 16 d. lankė Kaune Aukštųjų kursų Matematikos-fizikos skyrių.

1922 m. vasario 24 d.— 1925 m. gruodžio 9 d. studijavo Lietuvos universiteto Matematikos ir gamtos fakultete

1922 m. spalio 1 d.— 1925 m. rugsėjo 15 d. Lietuvos universiteto Eksperimentinės fizikos katedros, vadovaujamos profesoriaus V. Čepinskio, jaunesnysis laborantas.

1925 m. rugsėjo 15 d.—1926 m. vasario 10 d. Lietuvos universiteto Matematikos ir gamtos fakulteto Eksperimentinės fizikos katedros vyresnysis laborantas.

1925 m. gruodžio 9 d. baigė Lietuvos universiteto Matematikos ir gamtos fakulteto Matematikos ir fi-

zikos skyriaus fizikos ciklą ir tapo šio universiteto pirmuoju fizikos specialybės absolventu.

1926 m. vasario 10 d.—1928 m. lapkričio 12 d. Lietuvos universiteto Matematikos ir gamtos fakulteto Eksperimentinės fizikos katedros jaunesnysis asistentas.

1926 m. spalio mėn.— 1928 m. rugpjūčio mėn. komandiruojamas su Švietimo ministerijos stipendija į Ciūricho universitetą tobulintis elektrooptikos srityje. Dirbo vadovaujamas prof. E. Mejerio (Edgar Meyer).

1928 m. lapkričio 13 d. patvirtintas Lietuvos universiteto Matematikos ir gamtos fakulteto Eksperimentinės fizikos katedros vyresniuoju asistentu.

1929 m. Matematikos ir gamtos fakulteto pasiųstas į Potsdamo magnetinę observatoriją pas prof. A. Nipoltą (A. Nippoldt) susipažinti su Žemės magnetinio lauko matavimo metodika.

1930 m. birželio — liepos mėn. dalyvavo ekspedicijoje matuoti Baltijos jūros Lietuvos pakraščio Žemės magnetinius elementus. Ekspedicijos rezultatai paskelbti straipsnyje „Magnetiniai Baltijos jūros Lietuvos pakraščio 1930 metų matavimai", 1932.

1930 m. spalio 15 d.— gruodžio mėn. komandiruotas į Ciūricho universitetą dėl filosofijos daktaro laipsnio suteikimo.

1930 m. gruodžio 18 d. Ciūricho universitete už darbą „Über den Starkeffekt an der Queckssilberresonanzlinie und sein Verhalten in magnetischen Feldern" („Apie rezonansinės gyvsidabrio linijos Štarko efektą bei jo eigą magnetiniuose laukuose") Filosofijos (II) fakulteto taryba suteikė filosofijos (II) daktaro laipsnį.

1932 m. gruodžio 6 d. Vytauto Didžiojo universiteto Matematikos ir gamtos fakulteto Taryba nusprendė, kad katedros vyr. asistento P. Brazdžiūno Ciūricho universitete įgytas filosofijos (II) daktaro laipsnis lygiavertis Vytauto Didžiojo universiteto fizikos-matematikos mokslų daktaro laipsniui.

1933 m. sausio 24 d. Vytauto Didžiojo universiteto Matematikos ir gamtos fakulteto taryba suteikė

privatdocento mokslinį vardą („venia legendi“).

1934 m. balandžio 24 d.— 1940 m. liepos 21 d. Vytauto Didžiojo universiteto docentas.

1934 m. Rankraščio teisėmis išleista knyga „Klaidų skaičiavimas“, VDU Matematikų ir fizikų studentų draugijos leidinys.

1935 m. Rankraščio teisėmis išleista knyga „Termodinamika“, VDU Matematikų ir fizikų studentų draugijos leidinys.

1936 m.— 1940 m. Lietuvos gamtininkų draugijos narys.

1939 m. lapkričio — gruodžio mėn. komisijos, perėmusios Stepono Batoro universiteto Teorinės fizikos katedros inventorių, pirmininkas.

1940 m. birželio — liepos mėn. persikėlė į Vilnių.

1940 m. rugsėjo 1 d. patvirtintas Vilniaus universiteto Matematikos ir Gamtos fakulteto docentu.

1941 m. išėjo knyga „Naujoji fizika. Spinduliavimas ir materija“, Vilniaus universiteto Matematikos ir gamtos fakulteto leidinys.

1941 m. sausio 27—30 d. dalyvavo Žemų temperatūrų konferencijoje Maskvoje.

Nuo 1944 m. lapkričio 1 d.— 1960 m. spalio 1 d. VVU Fizikos ir matematikos fakulteto Eksperimentinės fizikos katedros vedėjas.

1944 m. gruodžio — 1945 m. rugsėjo mėn. Vilniaus valstybinio pedagoginio instituto direktorius.

1945 m. kovo 17 d. Aukštoji atestacinė komisija patvirtino Eksperimentinės fizikos katedros profesoriaus vardą.

1945 m. balandžio 16 d. VVU rektoriaus įsaku organizuoti vidurinių mokyklų fizikos mokytojų tobulinimosi kursai. P. Brazdžiūnas paskirtas kursų organizatoriumi ir vedėju.

1945 m. spalio — 1948 m. rugsėjo mėn. VVPI Fizikos ir matematikos fakulteto dekanas ir Bendrosios fizikos katedros vedėjas.

1946 m. kovo 22 d. Patvirtintas VVU Fizikos ir matematikos fakulteto Eksperimentinės fizikos katedros vedėju.

Nuo 1948 m. vasario 9 d. Lietuvos TSR politinių ir mokslinių žinių skleidimo draugijos (nuo 1963 m. Lietuvos TSR „Žinijos“ draugijos) narys.

1948 m. rugpjūčio 8 d. apdovanotas Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo garbės raštu už mokslinę-pedagoginę ir visuomeninę veiklą.

1948 m. spalio 1 d.— 1952 m. spalio 1 d. Mokslų Akademijos Technikos instituto Fizikos poskyrio vedėjas.

Nuo 1948 m. spalio 12 d. Technikos mokslų instituto Mokslinės tarybos narys.

1949 m. birželio 22 d. išrinktas Lietuvos TSR MA nariu korespondentu.

1949 m.—1960 m. VVU Mokslo darbų, matematikos, fizikos serijos atsakingasis redaktorius.

1950 m. balandžio 29 d. apdovanotas medaliu „Už šaunų darbą 1941—1945 metų Didžiajame Tėvynės kare".

Nuo 1951 m. liepos 4 d. Lietuvos TSR MA Technikos ir Melioracijos institutų mokslinių tarybų narys.

1951 m. spalio 10 d. dalyvavo sąjunginių respublikų mokslų akademijų Mokslinės veiklos koordinacinės tarybos X sesijoje Maskvoje.

1952 m. kovo 26 d. Lietuvos TSR MA ir VVU aspirantų I mokslinės konferencijos organizacinės komisijos narys.

1952 m. balandžio mėn. dalyvavo sąjunginių respublikų mokslų akademijų Mokslinės veiklos koordinacinės tarybos XI sesijoje.

1952 m. spalio 1 d.— 1956 m. spalio mėn. Fizikos-technikos instituto Techninės fizikos sektoriaus vedėjas.

1953 m. vasario 2—14 d. dalyvavo sąjunginių respublikų mokslų akademijų Mokslinės veiklos koordinacinės tarybos XII sesijoje.

Nuo 1953 m. lapkričio 14 d. Lietuvos TSR MA Fizikos-technikos instituto Mokslinės tarybos narys.

Nuo 1955 m. kovo 30 d. Lietuvos TSR MA Chemijos ir cheminės technologijos instituto Mokslinės tarybos narys.

1955 m. balandžio mėn. dalyvavo TSRS MA sesijoje atominės energijos taikaus panaudojimo klausimais.

1956 m. rugsėjo 5 d. Lietuvos TSR MA Prezidiumo nutarimu paskirtas Fizikos-technikos instituto reorganizacinės komisijos nariu.

1956 m. spalio mėn.—1957 m. spalio 1 d. Lietuvos TSR MA Fizikos ir matematikos instituto Puslaidininkių laboratorijos vedėjas.

1956 m. gruodžio 13 d. Lietuvos TSR MA sesijoje išrinktas Lietuvos TSR MA akademiku.

1957 m. sausio 16 d. Lietuvos TSR MA Prezidiumo nutarimu patvirtinamas Lietuvos TSR MA redakcinės leidybinės grupės nariu.

1957 m. vasario mėn. dalyvavo TSRS MA Koordinacinės tarybos XV sesijoje.

1957 m. gegužės 22 d. Lietuvos TSR MA Prezidiumo nutarimu patvirtinamas komisijos centrinės radioaktyvių izotopų ir branduolinio spinduliavimo laboratorijos struktūros ir priklausomybės projektui parengti pirmininku.

1957 m. spalio 1 d.— 1960 m. gruodžio 31 d. Lietuvos TSR MA Fizikos ir matematikos instituto Radioaktyvaus spinduliavimo sektoriaus vadovas.

1957 m. spalio 10 d. Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo įsaku suteiktas nusipelniusio mokslo veikėjo garbės vardas.

1957 m. gruodžio mėn. dalyvavo Ukrainos TSR MA jubiliejinėje sesijoje.

1958 m. vasario 25 d. apdovanotas Sąjunginės politinių ir mokslinių žinių skleidimo draugijos padėkos raštu.

1958 m. išėjo iš spaudos P. Brazdžiūno redaguotas „Fizikos terminų žodynas".

1959 m. liepos 8 d. Lietuvos TSR MA Prezidiumo nutarimu paskirtas komisijos nariu patalpoms paskirstyti tarp MA įstaigų.

1959 m. rugsėjo — spalio mėn. dalyvavo konferencijoje Taškente „Atominės energijos panaudojimas taikiems tikslams".

1960 m. spalio 1 d.— 1970 m. rugsėjo 1 d. VVU Fizikos fakulteto Radiofizikos katedros vedėjas.

1960 m.— 1965 m. išėjo iš spaudos keturių tomų vadovėlis „Bendroji fizika".

1961 m. pradėjo eiti žurnalas „Lietuvos fizikos rinkinys", kurio vyriausiuoju redaktoriumi išrinktas P. Brazdžiūnas.

1961 m. rugsėjo 15 d. TSRS Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo įsaku apdovanotas „Garbės ženklo“ ordinu.

Nuo 1962 m. Lietuvos TSR MA Mokslinio tyrimo darbų koordinavimo tarybos narys.

1963 m. kovo 29 d. įkurta Lietuvos TSR fizikų draugija. P. Brazdžiūnas vienas jos steigėjų, nuolatinis valdybos narys ir pirmininkas (išskyrus 1966 m.— 1968 m.).

Nuo 1963 m. spalio 2 d. Lietuvos TSR MA Fizikos, technikos ir matematikos mokslų skyriaus biuro narys.

1963 m. spalio 2 d.— 1976 m. balandžio 20 d. Lietuvos TSR MA Fizikos, technikos ir matematikos mokslų skyriaus akademikas sekretorius.

1963 m. Lietuvos TSR MA Leidybinės tarybos narys.

1964 m. kovo 27 d.— 1977 m. balandžio 5 d. renkamas Lietuvos TSR „Žinijos“ draugijos valdybos nariu.

Nuo 1964 m. balandžio 1 d. Lietuvos TSR MA Energetikos ir elektronikos instituto Mokslinės tarybos narys.

Nuo 1965 m. Branduolinės fizikos ir izotopų taikymo skyriaus Mokslinės tarybos narys.

1965 m. apdovanotas Tarybų Lietuvos 25-ųjų metinių atminimo ženklu „Už gerą darbą ir aktyvią visuomeninę veiklą“.

1966 m. kovo 15 d.— 1972 m. balandžio 11 d. VVU Jungtinės Fizikos ir matematikos ir Mechanikos fakultetų mokslinių laipsnių (fizikos-matematikos mokslų kandidatų ir fizikos-matematikos mokslų daktarų) teikimo komisijos narys.

1966 m. Lietuvos TSR Valstybinių mokslo ir technikos premijų komiteto prie Lietuvos TSR Ministrų Tarybos narys.

1967 m. rugsėjo 16 d. apdovanotas Lietuvos TSR švietimo ministerijos kolegijos, Lietuvos TSR švietimo, aukštųjų mokyklų ir mokslo darbuotojų profsąjungos Respublikinio komiteto Prezidiumo garbės raštu.

1967 m. rugsėjo 16 d. apdovanotas Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo garbės raštu.

1967 m. lapkričio 1 d. apdovanotas VVU Rektorato garbės raštu.

1968 m. pradėtas ruošti keturkalbis (lietuvių — rusų — anglų — vokiečių) „Fizikos terminų žodynas", kurio vyriausiasis redaktorius P. Brazdžiūnas.

1968 m. lapkričio mėn. dalyvavo Sąjunginio metrologijos mokslinio tyrimo instituto 75 metų ir TSRS metrinės reformos 50 metų jubiliejinėje konferencijoje Leningrade.

1968 m. gruodžio mėn. dalyvavo III Pabaltijo konferencijoje „Patentinė politika neatskiriama mokslinio tyrimo darbų išvystymo dalis" Rygoje.

Nuo 1969 m. sausio 9 d. Aukštojo ir specialiojo vidurinio mokslo ministerijos Mokslinės metodinės tarybos fizikos sekcijos narys.

1970 m. balandžio mėn. apdovanotas jubiliejiniu medaliu „Už šaunų darbą. Vladimiro Lenino gimimo 100-osioms metinėms pažymėti".

1970 m. liepos 21 d. už keturių tomų vadovėlį „Bendroji fizika" ir redaguotus „Fizikos praktikos darbus" bei „Fizikos terminų žodyną" paskirta Lietuvos TSR respublikinė premija.

1970 m. rugsėjo 1 d.— 1973 m. rugsėjo 1 d. VVU Fizikos fakulteto Elektronikos katedros vedėjas.

Nuo 1971 m. liepos 2 d. LTE Redakcinės tarybos narys.

1971 m. liepos 20 d. apdovanotas Lenino ordinu.

1971 m. gruodžio 7 d. Lietuvos TSR MA Prezidiumo nutarimu įsteigta prie Lietuvos TSR MA Prezidiumo Terminologijos taryba. P. Brazdžiūnas jos narys ir Fizikos terminų komisijos pirmininkas.

1972 m. balandžio 17 d.— 1975 m. birželio 17 d. VVU Fizikos fakulteto mokslinių laipsnių (fizikos-matematikos mokslų kandidatų ir fizikos-matematikos mokslų daktarų) teikimo tarybos pirmininkas.

1975 m. gegužės 6 d. apdovanotas jubiliejiniu medaliu „Pergalės 1941—1945 metų Didžiajame Tėvynės kare trisdešimtmetis".

1976 m. birželio 1 d.— 1981 m. liepos 31 d. VVU Fizikos fakulteto specializuotosios (puslaidininkių ir dielektrikų fizika) mokslinių laipsnių (fizikos-

matematikos mokslų kandidatų ir fizikos-matematikos mokslų daktarų) teikimo tarybos narys.

Nuo 1976 m. rugsėjo 1 d. Lietuvos TSR MA Fizikos ir matematikos instituto vyresnysis mokslinis bendradarbis-konsultantas.

Nuo 1977 m. vasario 21 d. Fizikos instituto mokslinės tarybos narys.

1977 m. kovo 21 d. apdovanotas Lietuvos TSR MA Prezidiumo garbės raštu.

1977 m. rugsėjo 16 d. apdovanotas Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo garbės raštu.

1977 m. rugsėjo 28 d. apdovanotas „Darbo veterano" medaliu.

1977 m. spalio 31 d. Lietuvos TSR MA Prezidiumo nutarimu paskirtas FTEPI kompleksinio patikrinimo komisijos pirmininko pavaduotoju.

Nuo 1977 m. lapkričio 22 d. Lietuvos TSR MA Mokslininkų rūmų narys.

1978 m. spalio 16 d. Lietuvos TSR MA Prezidiumo nutarmiu paskirtas PFI kompleksinio patikrinimo komisijos pirmininku.

1979 m. rugpjūčio 17 d. apdovanotas Darbo raudonosios vėliavos ordinu.

1979 m. išėjo iš spaudos „Fizikos terminų žodynas", kurio vyr. redaktorius P. Brazdžiūnas.

1980 m. vasario 10 d. apdovanotas Lietuvos TSR MA Prezidiumo garbės raštu.

Nuo 1980 m. balandžio 23 d. Respublikinės gamtos ir visuomenės mokslų koordinavimo tarybos (prie Lietuvos TSR MA Prezidiumo) narys.

Nuo 1980 m. balandžio 23 d. Probleminės puslaidininkių fizikos ir chemijos tarybos narys.

Nuo 1980 m. balandžio 23 d. Probleminės optikos ir spektroskopijos tarybos narys.

1982 m. rugsėjo 20 d. apdovanotas Lietuvos TSR MA Puslaidininkių fizikos instituto garbės raštu.

1984 m. paruoštas ir rotaprintu atspausdintas trikalbis (lietuvių — rusų — anglų) „Lazerių fizikos

terminų žodynas“. P. Brazdžiūnas šio žodyno vyriausiasis redaktorius. 1985 m. žodynas įteiktas spaudai.

1985 m. įteikta „Mokslo“ leidyklai P. Brazdžiūno, H. Horodničiaus, H. Jonaičio, A. Puodžiukyno, I. Šenavičienės „Fizikos mokslo istorija Lietuvoje (1579—1940)“ I knyga.

1986 m. vasario 28 d. mirė Vilniuje.

1986 m. kovo 3 d. palaidotas Vilniaus Antakalnio kapinėse.

Paruošė E. MAKARIŪNIENĖ

ОСНОВНЫЕ ДАТЫ ЖИЗНИ И ДЕЯТЕЛЬНОСТИ П. БРАЗДЖЮНАСА

18 сентября 1897 г. родился на хуторе Жижмаришкяй, Стумбришкской волости, Паневежского уезда, Ковенской губернии (в настоящее время Купишкского р-на).

1904—1906 г. учился в деревенской школе в Даршишкяй.

1906—1907 г. учился в начальной школе в Вабальнинкас.

1907—1915 г. учился в Паневежском реальном училище.

15 июня 1915 г. окончил Паневежское реальное училище.

1916 г. работал учителем в Купрялишкской (Биржайский р-н) начальной школе.

1917 г. работал учителем в Даршишкской начальной школе.

С ноября 1917 г. до 1919 г. работал в Биржайской гимназии общества «Сауле».

Май 1919 г.— декабрь 1919 г. учился в Каунасе в училище военной авиации, которое окончил, получив звание лейтенанта военной авиации.

1919 г.— 23 октября 1922 г. служил в литовской армии.

Январь 1920 г.— 16 февраля 1922 г. учился на Математико-физическом отделении Высших курсов в Каунасе.

24 февраля 1922 г.— 9 декабря 1925 г. учился на Математико-естественном факультете Литовского университета.

1 октября 1922 г.— 15 сентября 1925 г.— младший лаборант Кафедры экспериментальной физики Литовского университета, руководимой проф. В. Чяпинскисом.

15 сентября 1925 г.— 10 февраля 1926 г.— старший лаборант на Кафедре экспериментальной физики Математико-естественного факультета Литовского университета.

9 декабря 1925 г. окончил Физическое отделение Математико-естественного факультета Литовского университета, став первым абсольвентом по физике в этом университете.

10 февраля 1926 г.— 12 ноября 1928 г.— младший ассистент Кафедры экспериментальной физики.

Октябрь 1926 г.— август 1928 г.— командирован со стипендией Министерства просвещения в Цюрихский университет для усовершенствования в области электрооптики. Работал под руководством Е. Мейера.

13 ноября 1928 г. назначен старшим ассистентом Кафедры экспериментальной физики Математико-естественного факультета Литовского университета.

1929 г. направлен в Потсдамскую магнитную обсерваторию к проф. Ниппольту (A. Nippoldt) для ознакомления с методикой исследования магнитного поля Земли.

Июнь-июль 1930 г. участвовал в экспедиции по измерению магнитных элементов Земли Литовского побережья Балтийского моря. Во время экспедиции полученные результаты опубликованы в 1932 г. в статье «Магнитные измерения Литовского побережья Балтийского моря в 1930 г.» (на литовском языке).

15 октября — декабрь 1930 г.— командировка в Цюрихский университет в связи с присвоением звания доктора философских наук.

18 декабря 1930 г. в Цюрихском университете за научную работу «Об эффекте Штарка резонансной линии ртути и его поведении в магнитных полях», Советом Философского (II) факультета была присвоена степень доктора философии (II).

6 декабря 1932 г. Совет Математико-естественного факультета Университета Витаутаса Великого признал, что присвоенная П. Браздюнасу в Цюрихском университете степень доктора философии (II) соответствует степени доктора физико-математических наук в Университете Витаутаса Великого (УВВ).

24 января 1933 г. Советом Математико-естественного факультета УВВ присвоено учёное звание приватдоцента.

24 апреля 1934 г.— 21 июля 1940 г.— доцент УВВ.

1934 г.— Математико-физическим студенческим обществом УВВ на правах рукописи издана книга «Вычисление погрешностей» (на литовском языке).

1935 г.— Математико-физическим студенческим обществом УВВ издана книга «Термодинамика» (на литовском языке).

1936 г.— 1940 г.— член Литовского естествоведческого общества.

Ноябрь—декабрь 1939 г.— председатель комиссии по приему инвентаря Кафедры теоретической физики Университета Стефана Батория.

Июнь—июль 1940 г. переехал в Вильнюс.

1 сентября 1940 г. утвержден доцентом Математико-естественного факультета Вильнюсского университета (ВУ).

1941 г.— вышла из печати книга «Новая физика. Излучение и материя» — издание Математико-естественного факультета ВУ (на литовском языке).

27—30 января 1941 г. участвовал в работе Конференции низких температур в Москве.

1 ноября 1944 г.— 1 октября 1960 г.— заведующий Кафедрой экспериментальной физики Физико-математического факультета ВГУ.

Декабрь 1944 г.— сентябрь 1945 г.— директор Вильнюсского государственного педагогического института.

17 марта 1945 г. Высшая аттестационная комиссия присвоила звание профессора на Кафедре экспериментальной физики.

16 апреля 1945 г. по приказу ректора ВГУ организованы курсы усовершенствования учителей физики. П. Бразджюнас назначен организатором и заведующим курсов.

Октябрь 1945 г. сентябрь 1948 г. декан Физико-математического факультета и профессор Ка-

федры общей физики Вильнюсского гос. педагогического института.

22 марта 1946 г. назначен заведующим Кафедрой экспериментальной физики на Физико-математическом факультете ВГУ.

С 9 февраля 1948 г.— член Общества по распространению политических и научных знаний Литовской ССР (с 1963 г. общество «Знание»).

8 августа 1948 г. за научную и педагогическую деятельность награжден почётной грамотой Президиума Верховного Совета Литовской ССР.

1 октября 1948 г.— 1 октября 1952 г.— заведующий Физического подотдела Института техники Академии наук Литовской ССР.

С 12 октября 1948 г.— член Научного совета Института технических наук.

22 июня 1949 г. избран членом-корреспондентом АН Литовской ССР.

1949 г.— 1960 г.— ответственный редактор Научных трудов, серия математика-физика, ВГУ.

29 апреля 1950 г. награжден медалью «За доблестный труд в Великой Отечественной войне, 1941—1945 гг.»

С 4 июля 1951 г.— член научных советов Института технических наук и Института мелиорации АН Литовской ССР.

10 октября 1951 г.— участник X сессии Научно-координационного совета академий наук союзных республик.

26 марта 1952 г.— член организационной комиссии 1-ой научной конференции аспирантов АН Литовской ССР и ВГУ.

Апрель 1952 г.— участник XI сессии Научно-координационного совета академий наук союзных республик.

1 октября 1952 г.— октябрь 1956 г.— заведующий Сектором технической физики Физико-технического института.

2—14 февраля 1953 г.— участник XII сессии Научно-координационного совета академий наук союзных республик.

С 14 ноября 1953 г.— член Научного совета Физико-технического института.

С 30 марта 1955 г.— член Научного совета Института химии и химической технологии АН Литовской ССР.

Апрель 1955 г.— участник сессии АН СССР по использованию атомной энергии в мирных целях.

5 сентября 1956 г. указом Президиума АН Литовской ССР назначен членом Комиссии по реорганизации Физико-технического института.

Октябрь 1956 г.— 1 октября 1957 г.— заведующий лабораторией полупроводников Института физики и математики АН Литовской ССР.

13 декабря 1956 г. избран действительным членом АН Литовской ССР.

16 января 1957 г. постановлением Президиума АН Литовской ССР утвержден членом издательско-редакционной группы.

Февраль 1957 г.— участник XV координационной сессии АН СССР.

22 мая 1957 г. постановлением Президиума АН Литовской ССР назначен председателем Комиссии по подготовке проекта структуры центральной лаборатории по использованию радиоактивных изотопов и ядерного излучения.

1 октября 1957 г.— 31 декабря 1960 г.— заведующий Сектором радиоактивного излучения Института физики и математики АН Литовской ССР.

10 октября 1957 г. постановлением Президиума Верховного Совета Литовской ССР присвоено почётное звание заслуженного деятеля науки Литовской ССР.

Декабрь 1957 г.— участник юбилейной сессии АН Украинской ССР.

25 февраля 1958 г. награжден почётной грамотой Всесоюзного общества по распространению политических и научных знаний.

1958 г.— вышла из печати книга «Словарь физических терминов» под ред. П. Бразджюнаса (на литовском языке).

8 июля 1959 г.— по постановлению Президиума АН Литовской ССР член комиссии по распределе-

нию рабочей площади между учреждениями АН.

Сентябрь—октябрь 1959 г.— участник конференции «Использование атомной энергии в мирных целях» в Ташкенте.

1 октября 1960 г.— 1 сентября 1970 г.— заведующий Кафедрой радиофизики Физического факультета ВГУ.

1960 г.—1965 г. вышел из печати четырёхтомный учебник «Общая физика» (на литовском языке).

1961 г.— начал издаваться журнал «Литовский физический сборник», ответственным редактором которого был избран П. Бразджюнас.

15 сентября 1961 г. постановлением Президиума Верховного Совета СССР награжден орденом «Знак Почёта».

С 1962 г.— член Научно-координационного совета АН Литовской ССР.

29 марта 1963 г. основано Литовское физическое общество. П. Бразджюнас — один из его основоположников, постоянный член правления и председатель (за исключением 1966—1968 гг.).

С 2 октября 1963 г.— член бюро Отделения физических, технических и математических наук Литовской ССР.

С 2 октября 1963 г.— 20 апреля 1976 г.— академик-секретарь Отделения физических, технических и математических наук АН Литовской ССР.

1963 г.— член Издательского совета АН Литовской ССР.

27 марта 1964 г.— 5 апреля 1977 г. избран членом правления общества «Знание» Литовской ССР.

С 1 апреля 1964 г.— член Научного совета Института энергетики и электроники АН Литовской ССР.

С 1965 г.— член Научного совета Отделения ядерной физики и применения радиоактивных изотопов АН Литовской ССР.

1965 г.— награждён памятным знаком 25 лет Советской Литвы «За доблестный труд и активную общественную работу».

15 марта 1966 г.— 11 апреля 1972 г.— член Объединенного научного совета факультетов Физики-

математики и Механики ВГУ по присвоению научных степеней (канд. физико-математических наук и докторов физико-математических наук).

1966 г.— член Комитета по Государственным премиям в области науки и техники Литовской ССР при Совете Министров Литовской ССР.

16 сентября 1967 г. за научную и педагогическую работу и активную общественную деятельность награжден почётной грамотой Коллегии Министерства просвещения Литовской ССР и Президиума Профсоюзного республиканского комитета работников просвещения, высших школ и науки.

16 сентября 1967 г. награжден почётной грамотой Президиума Верховного Совета Литовской ССР.

1 ноября 1967 г. награждён почётной грамотой Ректората ВГУ.

1968 г.— начал готовиться к печати четырёхъязычный (литовско-русско-английско-немецкий) «Словарь физических терминов» (на литовском языке), ответственный редактор которого П. Бразджюнас.

Ноябрь 1968 г.— участник Юбилейной конференции в Ленинграде, посвященной семидесятипятилетию Всесоюзного метрологического научно-исследовательского института и пятидесятилетию метрической реформы в СССР.

Декабрь 1968 г.— участник III Прибалтийской конференции в Риге «Патентная политика — неотъемлемая часть развития научно-исследовательских работ».

С 9 января 1969 г.— член Научно-исследовательского совета (секция физики) Министерства высшего и специального среднего образования Литовской ССР.

Апрель 1970 г.— награжден юбилейной медалью «За доблестный труд. В ознаменовании 100-летия со дня рождения Владимира Ильича Ленина».

21 июля 1970 г. за четырёхтомный учебник «Общая физика», редактирование «Физического практи-

кума» и «Словаря физических терминов» награжден республиканской премией Литовской ССР.

1 сентября 1970 г.— 1 сентября 1973 г.— заведующий Кафедрой электроники Физического факультета ВГУ.

С 2 июля 1971 г. член Редакционного совета Литовской советской энциклопедии.

20 июля 1971 г. награжден орденом Ленина.

7 декабря 1971 г. решением Президиума АН Литовской ССР учрежден Совет терминологии при Президиуме АН Литовской ССР. П. Бразджюнас её член и председатель комиссии физических терминов.

17 апреля 1972 г.— 17 июня 1975 г.— председатель Научного совета Физического факультета ВГУ по присвоению научных степеней (кандидатов и докторов физико-математических наук).

6 мая 1975 г. награжден медалью «Тридцать лет победы в Великой Отечественной войне 1941—1945 гг.»

1 июня 1976 г.— 31 июля 1981 г.— член специализированного (физика диалектриков и полупроводников) Научного совета Физического факультета ВГУ по присвоению научных степеней кандидатов и докторов физико-математических наук.

С 1 сентября 1976 г.— старший научный сотрудник-консультант Института физики и математики АН Литовской ССР.

С 21 февраля 1977 г.— член Научного совета Института физики АН Литовской ССР.

21 марта 1977 г. награжден почётной грамотой Президиума АН Литовской ССР.

16 сентября 1977 г. награжден почётной грамотой Президиума Верховного Совета Литовской ССР.

28 сентября 1977 г. награжден медалью «Ветеран труда».

31 октября 1977 г. постановлением Президиума АН Литовской ССР назначен заместителем председателя Комиссии по комплексной проверке

Института физико-технических проблем энергетики АН Литовской ССР.

С 22 ноября 1977 г. член Дома учёных АН Литовской ССР.

16 октября 1978 г. постановлением Президиума АН Литовской ССР назначен председателем комиссии по комплексной проверке деятельности Института полупроводников АН Литовской ССР.

17 августа 1979 г. награжден орденом «Трудового Красного Знамени».

1979 г.— вышел из печати «Словарь физических терминов» (на литовском языке), ответственный редактор которого П. Брасджюнас.

10 февраля 1980 г. награжден Почётной грамотой Президиума АН Литовской ССР.

С 23 апреля 1980 г.— член Республиканского координационного совета (при АН Литовской ССР) естественных и общественных наук.

С 23 апреля 1980 г.— член Проблемного совета по физике и химии полупроводников.

С 23 апреля 1980 г.— член Проблемного совета по оптике и спектроскопии.

20 сентября 1982 г. награжден почётной грамотой Института полупроводников АН Литовской ССР.

1984 г.— подготовлен и отпечатан на ротапринте проект для обсуждения трехъязычного (литовско-русско-английского) «Словаря терминов лазерной физики» (на литовском языке), редактором которого является П. Брасджюнас. 1985 г. словарь сдан в печать.

1985 г.— вручена издательству «Мокслас» I книга «Истории физической науки в Литве (1579—1940)» П . Брасджюнаса, Г. Городничюса, Г. Йонайтиса, А. Пуоджюкинаса, И. Шенавичене.

28 февраля 1986 г. умер в Вильнюсе.

3 марта 1986 г. похоронен в Вильнюсе на кладбище Антакальне.

Подготовила Э. МАКАРЮНЕНЕ

KNYGOS. STRAIPSNIAI
КНИГИ. СТАТЬИ

1930

1. **Über den Starkeffekt** an der Quecksilberresonanzlinie und sein Verhalten in magnetischen Feldern.— Annalen der Physik, 1930, Bd 6, H. 6, p. 739—771, graf.

Об эффекте Штарка резонансной линии ртути и его поведении в магнитных полях.

1931

2. **Ar galima** iš šviesos pasigaminti elektros? — Kultūra, 1931, Nr 5, p. 313—315.

Можно ли получить электричество из света?

1932

3—4. **Magnetiniai** Baltijos jūros pakraščio 1930 metų matavimai.— Vytauto Didžiojo universiteto Matematikos-gamtos fakulteto darbai, 1932, t. 7, sąs. 2. Fizikos sk., p. 279—312, žemėl.— Santr. vok. k. Bibliogra.: 7 pavad.. Tas pat.— K.: [VDU], 1932.— 34 p., žemėl.— Lygiar. antr. vok. k. Bibliogr.: p. 34. Atspaudas.

Магнитные измерения литовского побережья Балтийского моря в 1930 г.

5. Molekulių pasaulis.— Kultūra, 1932, Nr 6/7, p.. 328—335.

Мир молекул.

1933

6. **Aberacija** / B. K. Kodaitis, P. Brazdžiūnas.— Kn.: Lietuviškoji enciklopedija, 1933, t. 1, skilt. 12—23.— Str. aut. nurodyti rodyklėje.

Аберрация.

7. **Absorbcija** / A. Purėnas, P. Brazdžiūnas.— Kn.: Lietuviškoji enciklopedija, 1933, t. 1, skilt. 27—28.— Str. aut. nurodyti rodyklėje.

Абсорбция.

8. **Aktingumas.**— Kn.: Lietuviškoji enciklopedija, 1933, t. 1, skilt. 177.— Str. aut. nurodytas rodyklėje.

Активность.

9. **Nematomas** gyvijos spinduliavimas.— Kultūra, 1933, Nr 7/8, p. 329—333.

Невидимое излучение живой природы.

1934

10. **Klaidų** skaičiavimas: Praktiškas vadovėlis laboratorijai.— K.: [VDU], 1934.— [112 p].— (VDU Studentų matematikų-fizikų d-jos leid.; Nr 12).— Atsp. rotatoriumi.

Вычисление погрешностей.

11. **Atomo** struktūros bruožai.— Kosmos, 1934, Nr 1/4, p. 127—151, graf.— Bibliogr: 11 pavad.

Черты атомной структуры.

12. **Mendelejevo** darbai fizikos srityje.— Kosmos, 1934, Nr 1/4, p. 76—79.

Труды Менделеева в области физики.

1935

13. **Natūralinis** ir dirbtinis radioaktingumas.— Kosmos, 1935, Nr 7/9, p. 237—241.

Натуральная и искусственная радиоактивность.

14. **Natūralus** ir dirbtinis radioaktingumas.— Kultūra, 1935, Nr 1, p. 47—50.

Натуральная и искусственная радиоактивность.

15. **Žemos** temperatūros.— Kosmos, 1935, Nr 7/9, p. 242—246.

Низкие температуры.

1936

16. **Termodinamika:** Paskaitų užrašai.— K.: VDU, 1936.— III, 114 p., brėž., graf.— (VDU Studentų mate-

matikų-fizikų d-jos leid.; Nr 14).— Bibliogr.: p. 11. Atsp. rotatoriumi.

Термодинамика.

17. **Atomų** skaldymas ir dirbtinis radioaktingumas.— Gamta, 1936, Nr 4, p. 247—254.

Расщепление атомов и искусственная радиоактивность.

18. **Žemos** temperatūros.— Gamta, 1936, Nr 1, p. 20—22.

Низкие температуры.

1937

19. **Aukštų** temperatūrų ir didelių slėgimų būvis.— Gamta, 1937, Nr 11, p. 228—230.

Состояние при высоких температурах и давлениях.

20. **Ciklas** [fizikoje].— Kn.: Lietuviškoji enciklopedija, 1937, t. 5, skilt. 545—547.— Str. aut. nurodytas rodyklėje.

Цикл [в физике].

21. **Elektronų** mikroskopas.— Gamta, 1937, Nr 1, p. 18—21.

Электронный микроскоп.

22. **Šviesos** telegrafas ir telefonas.— Kosmos, 1937, Nr 7/9, p. 117—124.

Световой телеграф и телефон.

1938

23. **Atomo** branduolio irimas.— Gamta, 1938, Nr 2, p. 87—92.

Распад атомного ядра.

1939

24. **Mezotronas.**— Gamta, 1939, Nr 2, p. 121—124, iliustr.

Мезотрон.

25. **Šis tas** apie kosminius spindulius.— Kosmos, 1939, Nr 7/9, p. 251—254.

О космических лучах.

1940

26. **Kiek turime** atomų rūšių? — Gamta, 1940, Nr 1, p. 20—24.

Сколько видов атомов имеется?

27. **Matematikos-gamtos** fakultetą pertvarkant: [VDU].— Lietuvos aidas, 1940, bal. 6, p. 12.

Преобразование Естественно-математического факультета.

1941

28. **Naujoji** fizika: Spinduliavimas ir materija.— V.: [VVU], 1941.— VIII, 287 p., graf., iliustr., schem.— (Vilniaus un-to Matematikos-gamtos fak-to leid.) — Bibliogr.: p. 287. Vardų ir dalyk. rodyklės: p. 277—285.

Новая физика: Излучение и материя.

1946

29. **Radijas** pasiekė Mėnulį.— Jaunimo gretos, 1946, Nr 5, p. 15.

Радиоизлучения достигло Луны.

1951

30. **A. G. Stoletovas** — rusų fizikos pradininkas.— Tiesa, 1951, geg. 27; Pergalė (Vilkav.), geg. 30.

А. Г. Столетов — родоначальник русской физики.

31. **Fizikai** — stalininės premijos laureatai.— Tarybinis studentas, 1951, geg. 15.

Физики — лауреаты сталинской премии.

32. **Великий** русский ученый: (К 240-летию со дня рождения М. В. Ломоносова).— Советская Литва, 1951, 20 нояб.

1953

33. **Kūrybinis** mokslo ir praktikos bendradarbiavimas: [Pasikalbėjimas su Technikos in-to Techn. fizikos sekt. vadovu P. Brazdžiūnu].— Raudonoji žvaigždė (V. sr.), 1953, bal. 7.

Творческое сотрудничество науки и практики: [Беседа с зав. Сектором техн. физики Ин-та техники П. П. Бразджюнасом].

1954

34. **Cu-Al** kieto tirpalo elektrinė varža / A. Bolotinas, P. Brazdžiūnas.— Mokslo darbai. Gamtos-matematikos mokslų serija / Vilniaus valstybinis universitetas, 1954, t. 2, p. 53—58, graf.— Santr. rusų k. Bibliogr.: 6 pavad.

Электрическое сопротивление твердого раствора Cu-Al

35. **Radiolokacija.**— Švyturys, 1954, Nr 5, p. 14.

Радиолокация.

1955

36. **Dirbtiniu** būdu sudaryto cheminio barjero vaidmuo plonų sluoksnių sistemų asimetriniame laidume / P. Brazdžiūnas, V. Tolutis.— Fizikos-technikos instituto darbai, 1955, t. 1, p. 35—53, graf.— Santr. rusų k. Bibliogr.: 8 pavad.

Роль искусственного химического барьера в асимметрии электропроводности систем тонких слоев.

37. **Greičiau** už garsą: [Apie reaktyvinį lėktuvą].— Švyturys, 1955, Nr 16, p. 12—13.

Быстрее звука: [О реактив. самолете].

38. **Kaip buvo** išlaisvinta atominė energija.— Švyturys, 1955, Nr 3, p. 14, iliustr.

Как была освобождена атомная энергия.

39. **Kronika.**— Mokslo darbai. Matematikos, fizikos ir chemijos mokslų serija / Vlniaus valstybinis universitetas, 1955, t. 3, p. 129—135.— Turinys: Lietuvos TSR MA ir aukšt. m-klų fizikos mokslo darbuotojų pasitarimas fizikos klausimais: [Pranešimų santr.].

Хроника.

40. **Puslaidininkių** savybių tyrimas LTSR Mokslų Akademijoje ir Vilniaus valstybiniame universitete: [Pranešimo santr.].— Mokslo darbai. Matematikos, fizikos ir chemijos mokslų serija / Vilniaus valstybinis universitetas, 1955, t. 3, p. 130—131. (Kronika).

Изучение свойств полупроводников в Академии наук ЛитССР и Вильнюсском университете.

41. **Seleno** plonų sluoksnių asimetrinio laidumo klausimu / P. Brazdžiūnas, V. Tolutis.— Mokslo darbai. Matematikos, fizikos ir chemijos mokslų serija / Vilniaus

valstybinis V. Kapsuko universitetas, 1955, t. 4, p. 73—85, graf., iliustr.— Santr. rusų k. Bibliogr.: 8 pavad.

К вопросу об асимметрии электропроводности в тонких селеновых слоях.

42. **Sidabro** sulfido (Ag_2S) fotoelementų jautrumas minkštiems rentgeniniams spinduliams / P. Brazdžiūnas, E. Sosnauskas.— Mokslo darbai. Matematikos, fizikos ir chemijos mokslų serija / Vilniaus valstybinis universitetas, 1955, t. 3, p. 87—90, graf.— Santr. rusų k.

Чувствительность сернистосеребрянных фотоэлементов области спектра мягких рентгеновских лучей.

43. **Žymiųjų** rusų mokslininkų-fizikų kova su indealizmu.— Tiesa, 1955, liepos 27; Panevėžio tiesa, rugp. 11; Raudonoji vėliava (Šiaul.), rugp. 12.

Борьба русских ученых-физиков с идеализмом.

1956

44. **Cinko** ir kadmio teluridų optinės savybės / P. Brazdžiūnas, E. Sosnauskas.— Mokslo darbai. Matematikos, fizikos ir chemijos mokslų serija / Vilniaus valstybinis V. Kapsuko universitetas, 1956, t. 6, p. 43—51, graf.— Santr. rusų k. Bibliogr.: 10 pavad.

Оптические свойства теллуридов цинка и кадмия.

45. **Kai kurios** stibio sulfido (Sb_2S_3) fotoelektrinės savybės / P. Brazdžiūnas, M. Mikalkevičius.— Mokslo darbai. Matematikos, fizikos ir chemijos mokslų serija / Vilniaus valstybinis V. Kapsuko universitetas, 1956, t. 5, p. 57—68. graf.— Santr. rusų k. Bibliogr.: 13 pavad.

Некоторые фотоэлектрические свойства трехсернистой сурьмы (Sb_2S_3).

46. **Kronika.**— Mokslo darbai. Matematikos, fizikos ir chemijos mokslų serija / Vilniaus valstybinis V. Kapsuko universitetas, 1956, t. 6, p. 93—97, 99—105.— Turinys: Lietuvos TSR MA ir resp. aukšt. m-klų fizikos darbuotojų II-as pasitarimas fizikos klausimais: [Pranešimų santr. ir kt. inform.].

47. **Puslaidininkai** — naujos technikos pagrindas.— Tiesa, 1956, birž. 27.

Полупроводники — основа новой техники.

48. **Некоторые** фотоэлектрические свойства трехсернистой и трехселенистой сурьмы / П. П. Бразджюнас, М. П. Микалькявичюс.—Lietuvos TSR MA darbai. Serija B, 1956, № 2, с. 31—40, граф.— Рез. на литов яз.

49. **Оптические** свойства поликристаллических слоев селенистого кадмия / П. П. Бразджюнас, Ю. К. Вищакас.— Lietuvos TSR MA darbai. Serija B, 1956, № 4, с. 21—33, граф.— Рез. на литов. яз. Библиогр: 20 назв.

1957

50. **Fotolaidumo** relaksacija kadmio selenido polikristaliniuose sluoksniuose / P. Brazdžiūnas, J. Viščakas, K. Makariūnas.— Mokslo darbai. Matematikos, fizikos ir chemijos mokslų serija / Vilniaus valstybinis V. Kapsuko universitetas, 1957, t. 7, p. 115—125, graf.— Santr. rusų k. Bibliogr.: 16 pavad.

Релаксация фотопроводимости в поликристаллических слоях селенистого кадмия.

51. **Nutraukti** branduolinio ginklo bandymus, uždrausti šį ginklą.— Tiesa, 1957, birž. 16.

Прекратить испытания и запретить атомное оружие.

52. **Šviesos** absorbcijos spektras kadmio selenido polikristaliniuose sluoksniuose / P. Brazdžiūnas, J. Viščakas, E. Šimulytė.— Mokslo darbai. Matematikos, fizikos ir chemijos mokslų serija / Vilniaus valstybinis V. Kapsuko universitetas, 1957, t. 7, p. 105—113, graf.—Santr. rusų k. Bibliogr.: 19 pavad.

Спектр поглощения света в поликристаллических слоях селенистого кадмия.

53. **Спектр** поглощения экситонов в поликристаллических слоях селенистого кадмия / П. П. Бразджюнас, Ю. К. Вищакас.— Lietuvos TSR MA darbai. Serija B. 1957, № 2, с. 29—31, граф.— Рез. на литов. яз.

54 **Фотопроводимость** поликристаллического сернистого кадмия при облучении рентгеновскими лучами / П. П. Бразджюнас, А. И. Ширвайтис.— Lietuvos TSR MA darbai. Serija B, 1957, № 4, с. 57—68, граф.— Рез. на литов. яз. Библиогр.: 9 назв.

55. **Didelės** varžos puslaidininkių optinių ir fotoelektrinių savybių tyrimas: [Pranešimo santr.].— Mokslo darbai. Matematika, fizika / Vilniaus valstybinis universitetas, 1958, t. 8, p. 188—189. (Kronika).— Aut.: P. Brazdžiūnas, M. Mikalkevičius, A. Šileika ir kt.

Исследование оптических и фотоэлектрических свойств высокоомных полупроводников.

56. **Kronika.**— Mokslo darbai. Matematika, fizika / Vilniaus valstybinis V. Kapsuko universitetas, 1958, t. 8, p. 173—192, 197.— Turinys: Vilniaus valst. V. Kapsuko v. un-to mokslo personalo ir studentų jubiliejinė moksl. konferencija, skirta Didžiosios Spalio socialistinės revoliucijos 40-čiui paminėti: [Pranešimų santr.]. LTSR mokslo tiriamųjų įstaigų ir vid. m-klų fizikos mokslo darbuotojų III resp. pasitarimas fizikos klausimais: [Pranešimų santr. ir kt. inform.].

Хроника.

57. **Mokslininkas,** visuomenininkas: [Apie Lietuvos TSR MA prezidentą J. Matulį] / P. Brazdžiūnas, J. Žiugžda.— Tiesa, 1958, kovo 15.

Ученый, общественник: [О президенте АН ЛитССР Ю. Матулисе].

58. **Polikristalinio** kadmio sulfido fotolaidumas regimųjų spindulių spektro srityje / P. Brazdžiūnas, A. Širvaitis.— Mokslo darbai. Matematika, fizika / Vilniaus valstybinis V. Kapsuko universitetas, 1958, t. 8, p. 153—158, graf.— Santr. rusų k. Bibliogr.: 5 pavad.

Фотопроводимость поликристаллического сернистого кадмия в видимой области спектра.

59. **Фотопроводимость** поликристаллических селенистого и теллуристого кадмия / П. П. Брасджюнас, А. И. Ширвайтис, Б. К. Алексеюнас.— Lietuvos TSR MA darbai. Serija B, 1958, № 4, с. 17—29, граф.— Рез. на литов. яз. Библиогр.: 20 назв.

60. **Электрические** свойства сурьмянистого цинка (SbZn) / П. П. Брасджюнас, Н. К. Шикторов.— Mokslo darbai. Matematika, fizika / Vilniaus valstybinis V. Kapsuko universitetas, 1958, т. 8, с. 159—172.— Рез. на литов. яз. Библиогр.: 17 назв.

1959

61. **Didysis** mokslininkas: Minint radijo išradėjo A. Popovo 100-ąsias gimimo metines.— Tiesa, 1959, kovo 15.

Великий ученый: К 100-летию со дня рождения А. С. Попова.

62. **Nauja** era, įvaldant gamtą.— Komjaunimo tiesa, 1959, spalio 30.— Tas pats laikr. rusų k.

Новая эра в освоении природы.

63. **Puslaidininkių** laboratorijos.— Tarybinis studentas (VVU), 1959, geg., Nr. 18/19.

Полупроводниковые лаборатории.

64. **Universiteto** fizikų-matematikų darbai / P. Brazdžiūnas, V. Paulauskas.— Tarybinis studentas (VVU), 1959, gruod. 3.

Труды физиков и математиков, работающих в университете.

65. **К вопросу** фотоэлектродвижущей силы на контакте SdSe-Se / К. К. Валацка, П. П. Бразджюнас.— Lietuvos TSR Mokslų Akademijos darbai. Serija B, 1959, № 4, с. 45—55, граф.— Рез. на литов. яз. Библиогр.: 8 назв.

66. **Температурные** зависимости оптических свойств Sb_2Se_3 / А. Ю. Шилейка, П. П. Бразджюнас.— Lietuvos TSR Mokslų Akademijos darbai. Serija B, 1959, № 4, с. 31—43, граф.— Рез. на литов. яз. Библиогр.: 18 назв.

1960

67—70. **Bendroji** fizika: Vadovėlis aukšt. m-kloms.— V.: Valst. polit. ir moksl. lit. l-kla: Mintis, 1960—1965.

D. 1. Mechanika ir molekulinė fizika. 1960. 416 p., iliustr. Virš. aut nenurodytas.

D. 2. Elektra ir elektromagnetizmas / Red. V. Vanagas. 1961. 407 p., iliustr. Virš aut. nenurodytas.

Rec. [D. 1—2]: Jonaitis H.— Lietuvos fizikos rinkinys, 1962, t. 2, Nr 1/2, p. 175. (Bibliogr.); Puodžiukynas A.— Mokslas ir technika, 1962, Nr 3, p. 37. (Naujos knygos).

D. 3. Optika / Red. V. Vanagas. 1963. 359 p., iliustr. Virš. aut. nenurodytas.

Rec.: Misiūnas A.— Lietuvos fizikos rinkinys, 1963, t. 3, Nr 2, p. 285—286. (Kronika).

D. 4. Red. A. Šileika. 1965. 438 p., iliustr. Bibliogr.: 12 pavad. Virš. aut. nenurodytas.

Rec.: Horodničius H.— Lietuvos fizikos rinkinys, 1967, t. 7, Nr 4, p. 877—879. (Bibliogr.).

Общая физика: Учебник для вузов.

71. **Apie** Al-CdSe-Au sluoksnių sistemos fotoelektrovaros jėgos kilmę infraraudonojoje spektro srityje / P. Brazdžiūnas, K. Valacka, A. Šileika.— Mokslo darbai. Matematika, fizika / Vilniaus valstybinis V. Kapsuko universitetas, 1960, t. 9, p. 193—201, graf.— Santr. rusų k. Bibliogr.: 14 pavad.

О происхождении фото-э. д. с. в тонкопленочных системах Al-CdSe-Au в инфракрасной области спектра.

72. **CdSe** sluoksnio ir elektrodų kontaktinė varža / J. Viščakas, A. Smilga, P. Brazdžiūnas.— Mokslo darbai. Matematika, fizika / Vilniaus valstybinis V. Kapsuko universitetas, 1960, t. 9, p. 139—148, graf.— Santr. rusų k. Bibliogr.: 14 pavad.

Контактное сопротивление CdSe и электродов.

73. **Kintamo** elektrinio lauko dažnumo įtaka CdSe polikristalinių sluoksnių elektriniam laidumui / J. Viščakas, R. Baltrušaitis, P. Brazdžiūnas.— Mokslo darbai. Matematika, fizika / Vilniaus valstybinis V. Kapsuko universitetas, 1960, t. 9, p. 171—179, graf.— Santr. rusų k. Bibliogr.: 23 pavad.

Частотное влияние переменного электрического поля на электропроводимость поликристаллических слоев CdSe.

74. **Kronika.**— Mokslo darbai. Matematika, fizika / Vilniaus valstybinis V. Kapsuko universitetas, 1960 t. 9, p. 203—211.— Turinys: Vilniaus V. Kapsuko un-to mokslo personalo ir studentų mokslinė konferencija, skirta Lietuvos KP ir pirmosios proletarinės revoliucijos Lietuvoje 40-mečiui paminėti: [Pranešimų santr. ir kt. inform.].

Хроника.

75. **Polikristalinių** CdS, CdSe ir CdTe elektrinis laidumas / A. Širvaitis, P. Brazdžiūnas.— Mokslo darbai. Matematika, fizika / Vilniaus valstybinis V. Kapsuko universitetas, 1960, t. 9, p. 181—186, graf.— Santr. rusų k. Bibliogr.: 9 pavad.

Электропроводимость поликристалических слоев CdS, CdSe и CdTe.

76. **Puslaidininkiai** ir jų taikymo perspektyvos.— Tarybinis mokytojas, 1960, spalio 2.

Полупроводники и перспективы их применения.

77. **Температурная** зависимость показателя преломления слоев Sb_2Se_3 / А. Ю. Шилейка, П. П. Бразджюнас.— Lietuvos TSR MA darbai. Serija B, 1960, № 1, с. 99—105, граф.— Рез. на литов. яз. Библиогр.: 16 назв.

78. **Фотопроводимость** и поглощение поликристаллических CdS и CdSe в рентгеновской области спектра / А. И. Ширвайтис, В. И. Денис, П. П. Бразджюнас.— Lietuvos TSR MA darbai. Serija B, 1960,№ 2, с. 33—46, граф.— Рез. на литов. яз.

1961

Bendroji fizika. Vadovėlis aukšt. m-kloms.— Žr. Nr 67—70.

79. **Fizikos** mokslo suklestėjimas Tarybų Lietuvoje.— Kn.: Mokslas Tarybų Lietuvoje. V., 1961, p. 166—175.— Santr. rusų k.

Расцвет научной работв в области физики в Советской Литве.

80. **Kuo įdomi** radiofizika.— Tarybinis studentas, 1961 (VVU), bal. 15, portr.

Чем интересна радиофизика.

1962

Bendroji fizika: Vadovėlis aukšt. m-kloms.— Žr. Nr 67—70.

81. **Gerų** vadovėlių klausimas tebėra aktualus: [Dėl bendr. fizikos vadovėlio aukšt. m-kloms paruošimo].— Naujos knygos 1962, Nr 1, p. 10—11, portr.

Проблема хороших учебников остается актуальной: О подготовке учебника по общ. физике для вузов.

82. **Kronika.**— Lietuvos fizikos rinkinys, 1962 (virš. 1961), t. 1, Nr 1/2, p. 231—244.— Turinys: Jubiliejinė moksl. VVU sesija. Jubiliejinis IV resp. fizikos mokslo darbuotojų pastarimas Lietuvos TSR 20-mečiui paminėti: [Pranešimų santr.]. Moksl. konferencija spektrinės ana-

lizės 100-sioms metinėms paminėti ir kt. inform.; t. 2, Nr 3/4, p. 423—430.— Turinys: Lietuvos TSR mokslo tiriamųjų įstaigų ir aukšt. m-klų fizikos mokslo darbuotojų resp. pasitarimas fizikos klausimais [ir kt. inform.].

Хроника.

83. **Moksliniai** puslaidininkių tyrimo darbai Tarybų Lietuvoje: [Pranešimo santr.].— Lietuvos fizikos rinkinys, 1962 (virš. 1961), t. 1, Nr 1/2, p. 235. (Kronika).

Научные исследования полупроводников в Советской Литве.

84. **Выращивание** монокристаллов сернистой ртути из газовой фазы / А. В. Юодвиршис, П. П. Бразджюнас.— Lietuvos fizikos rinkinys, 1962, т. 2, № 3, с. 311—317.— Рез. на литов. и англ. яз. Библиогр.: 8 назв.

1963

Bendroji fizika: Vadovėlis aukšt. m-kloms. — Žr. Nr 67—70.

85. **Kas pamėgote** radiją.— Tarybinis studentas, 1963, birž. 1.

Кто увлекается радиотехникой.

86. **Kronika.**— Lietuvos fizikos rinkinys, 1963, t. 3, Nr 3/4, p. 491—495.— Turinys: Lietuvos TSR fizikų draugija [ir kt. inform.].

Хроника.

1964

87. **Įžymus** mokslininkas ir pedagogas: Prof. Z. Žemaičio 80-metį pažymint.— Tiesa, 1964, lapkr. 14.

Известный ученый и педагог: К 80-летию со дня рождения проф. З. Жемайтиса.

88. **Kronika.**— Lietuvos fizikos rinkinys, 1964, t. 4, Nr 1, p. 155—162.— Turinys: VI resp. fizikų moksl. konferencija: [Pranešimų santr.]. VVU XVI studentų moksl. konferencija. VPI XVIII studentų moksl. konferencija; Nr 2, p. 285; Nr 3, p. 437; Nr 4, p. 573—575.— Turinys: Trečioji resp. spektroskopijos moksl. konferencija: [Pranešimų santr.].

Хроника.

89. **Зависимость** некоторых нестационарных процессов в базе полупроводникового триода от величины инъектируемого заряда / К. И. Сакалаускас, П. П. Бразджюнас.— Lietuvos fizikos rinkinys, 1964, **т.** 4, № 3, с. 413—423, граф., схем.— Рез. на литов. и нем. яз. Библиогр.: 17 назв.

90. **Температурная** зависимость времени жизни и диффузии неосновных носителей тока в базе полупроводникового триода / К. И. Сакалаускас, П. П. Бразджюнас.— Lietuvos fizikos rinkinys, 1964, т. 4, № 4, с. 559—565, граф.— Рез. на литов. и англ. яз. Библиогр.: 14 назв.

91. **Электропроводность** окиси кадмия в высокочастотных электрических полях / Р. А. Балтрушайтис, П. П. Бразджюнас.— Lietuvos fizikos rinkinys, 1964, т. 4, № 4, с. 537—541, граф.— Рез. на литов. и англ. яз. Библиогр.: 8 назв.

1965

Bendroji fizika: [Vadovėlis aukšt. m-kloms].— Žr. Nr 67—70.

92. **Kronika.**— Lietuvos fizikos rinkinys, 1965, t. 5, Nr 1, p. 157; Nr 2, p. 279; Nr 3, p. 425—431.— Turinys: VII resp. fizikų pasitarimas: [Pranešimų santr.]; Nr 4, p. 567.

Хроника.

93. **Lietuvos** mokslo įvertinimas: [Ryšium su Socialistinio Darbo Didvyrio vardo suteikimu Lietuvos TSR MA prezidentui J. Matuliui].— Vakarinės naujienos, 1965, spalio 7.— Tas pats laikr. rusų k.

Признание литовской науки.: [В связи с присвоением звания Героя Социалистического Труда президенту АН ЛитССР Ю. Матулису].

94. **Зависимость** нестационарных процессов в полупроводниковом триоде от напряжения на коллекторе / К. И. Сакалаускас, П. П. Бразджюнас.— Lietuvos fizikos rinkinys, 1965, т. 5, № 1, с. 135—150, граф.— Рез. на литов. и англ. яз. Библиогр.: 12 назв.

95. **Исследование** шумов в нитевидных монокристаллах селенистого кадмия / В. Е. Кудаба, П. П. Бразджю-

нас.— В кн.: Физика твердого тела и полупроводниковых приборов. Вильнюс, 1965, с. 27.

96. **Научная** мысль — производству: [В связи с награждением Литовской ССР орденом Ленина].— Советская Литва, 1965, 24 июля.

1966

97. **Fizikos** mokslo tyrimų išvystymas Tarybų Lietuvoje: [Pranešimo santr.].— Lietuvos fizikos rinkinys, 1966, t. 6, Nr 1, p. 143—144. (Kronika).

Развитие физических исследований в Советской Литве.

98. **Kronika.**— Lietuvos fizikos rinkinys, 1966, t. 6, Nr 1, p. 143—154.— Turinys: VIII resp. fizikų pasitarimas, skirtas Lietuvos TSR 25-ųjų metinių jubiliejui: [Pranešimų santr.]. Kauno politechnikos in-to 15-oji jubiliejinė moksl.— techn. konferencija, skirta respublikos 25-mečiui pažymėti: [Pranešimų santr. ir kt. inform.]; Nr 3, p. 468—469.— Turinys: Lietuvos TSR MA jubiliejinė sesija. Lietuvos TSR fizikų d-jos 1965 m. veiklos ataskaita; Nr 4, p. 599—602.— Turinys: VI resp. spektroskopijos moksl. konferencija: [Pranešimų santr. ir kt. inform.].

Хроника.

99. **Lietuvos** TSR MA Fizikos ir matematikos instituto dešimtmetis.— Mokslas ir technika, 1966, Nr 12, p. 22—23, iliustr.

10-летие Института физики и математики АН Литовской ССР.

100. **Plačios** galimybės: [Apie Lietuvos TSR MA Fizikos, technikos ir matematikos mokslų sk. veiklą].— Tiesa, 1966, birž. 9.

Широкие возможности: [О деятельности Отд. физики, техники и математики АН ЛитССР].

101. **Tave** kviečia radiofizika.— Tarybinis studentas, 1966, bal. 20.

Тебя приглашает радиофизика.

102. **Изменение** некоторых параметров полупроводниковых триодов с течением времени / К. И. Сакалаускас, П. П. Брасджюнас.— Lietuvos fizikos rinkinys, 1966, т. 6, № 3, с. 441—446, граф.— Рез. на литов. и фр. яз. Библиогр.: 15 назв.

103. **К вопросу** о токовых шумах в монокристаллах CdSe / В. Е. Кудаба, П. П. Бразджюнас.— В кн.: Всесоюзное совещание по полупроводниковым соединениям $A^{II}B^{VI}$ и их применению: Тез. докл. Киев, 1966, с. 43.

1967

104. **Fizikos** mokslo pasiekimai Tarybų Lietuvoje: Medžiaga lektoriui.— V.: B. l., 1967.— 14 p.— Antraše: Lietuvos TSR „Žinijos" d-ja, Fiz.-mat. ir astronomijos moksl. metod. taryba. Išsp. rotoprintu.

Достижения физической науки в Советской Литве.

105. **Augimas:** [Apie moksl. problemas, nagrinėjamas Lietuvos TSR MA Puslaidininkių fizikos ir Fizikos-matematikos institutuose] / P. Brazdžiūnas, J. Požela, V. Statulevičius.— Tiesa, 1967, sausio 20.

Рост: [О науч. проблемах, исследованных в институтах Физики полупроводников и Физики-математики АН ЛитССР].

106. **Būkite** radiofizikai! — Tarybinis studentas, 1967, geg. 24.

Будьте радиофизиками!

107. **Fizikos,** technikos ir matematikos mokslų skyrius.— Kn.: Lietuvos TSR Mokslų Akademija, XXV. V., 1967, p. 156—178.

Отдел физики, техники и математики [АН ЛитССР].

108. **Kronika.**— Lietuvos fizikos rinkinys, 1967, t. 7, Nr 1, p. 250—261.— Turinys: IX resp. fizikų pasitarimas: [Pranešimų santr.]; Nr 2, p. 513—514.— Turinys: Konferencija elektrografijos fizikinių pagrindų klausimais [ir kt. inform.]; Nr 3, p. 693—695.— Turinys: Elektrografijos fizikinių pagrindų konferencija. Pasitarimas atmosferos apsivalymo nuo radioaktyvaus užkrėtimo klausimais ir kt. inform.]; Nr 4, p. 881—883.— Turinys: XVII moksl.-techn. konferencija, skirta Didžiosios Spalio socialistinės revoliucijos 50-čiui: [Pranešimų santr. ir kt. inform.].

Хроника.

109. **Акусторезисторный** эффект в CdS: [Рез. докл.] / Э. Г. Гаршка, Г. В. Микалькявичюс, П. П. Бразджюнас.— В кн.: Совещание по квантовой акустике и ульт-

развуковой интерферометрии: Пригласит. билет и тез. докл. Вильнюс, 1967, с. 25.

110. **Исследование** токовых шумов в монокристаллах селенистого кадмия / В. Е. Кудаба, П. П. Бразджюнас. — Lietuvos fizikos rinkinys, 1967, т. 7, № 1, с. 143—152, граф.— Рез. на литов. и англ. яз. Библиогр.: 19 назв.

111. **К вопросу** об электронно-фононном взаимодействии в CdS / П. П. Бразджюнас, Э. Г. Гаршка.— Lietuvos fizikos rinkinys, 1967, т. 7, № 1, с. 131—136, граф., схем.— Рез. на литов. и англ. яз. Библиогр.: 9 назв.

112. **О величине** низкочастотных токовых шумов в монокристаллах CdSe / В. Е. Кудаба, А. А. Юшкявичюс, П. П. Бразджюнас.— Lietuvos fizikos rinkinys, 1967, т. 7, № 4, с. 841—848, граф.— Рез. на литов. и англ. яз. Библиогр.: 11 назв.

1968

113. **Keistutis** Šliūpas: 80-jų gimimo metinių proga.— Lietuvos fizikos rinkinys, 1968, t. 8, Nr 5/6, p. 997—999. (Personalija).— Aut. nurodytas: p. 1001. Bibliogr.: 7 pavad.

Кейстутис Шлюпас: К 80-летию со дня рождения.

114. **Kronika.**— Lietuvos fizikos rinkinys, 1968, t. 8, Nr 1/2, p. 361—362.— Turinys: X-ji fizikų konferencija, skirta Didžiosios Spalio socialistinės revoliucijos 50-čiui. Pasitarimas kvantinės akustikos ir ultragarsinės interferometrijos klausimais. Jubiliejinė sesija, skirta Didžiosios Spalio socialistinės revoliucijos 50-čiui [ir kt. inform.]; Nr 3, p. 469—470.— Turinys: Pirmoji resp. konferencija „Ploni sluoksniai ir jų panaudojimas". Lietuvos TSR jaunųjų mokslininkų konferencija, skirta Didžiosios Spalio socialistinės revoliucijos 50-čiui [ir kt. inform.]; Nr 4, p. 707; Nr 5/6, p. 1007—1008.— Turinys: VVU Matematikos ir mechanikos, Fizikos ir Chemijos fak-tų konferencija paskaitų skaitymo metodikos klausimais. XVIII resp. moksl.-techn. konferencija. XI resp. fizikų pasitarimas: [Pranešimų santr. ir kt. inform.].

Хроника.

115. **Lietuvos** fizikai vakar ir šiandien: [Pasisakymo santr.].— Gimtasis kraštas, 1968, sausio 25. (Susipažinkite —„Žinija").— Str. aut. nurodytas red. prieraše.

Физики Литвы вчера и сегодня.

116. **Spartėja** fizikos mokomosios ir mokslinės literatūros leidimas.— Naujos knygos, 1968, Nr 12, p. 17, portr. (Mokslininko žodis).

Ускоряется выпуск учебной и научной физической литературы.

117. **Исследование** акустоэлектрического эффекта в CdSe / П. П. Бразджюнас, П. С. Карла.—Lietuvos fizikos rinkinys, 1968, т. 8, № 4, с. 655—659, граф.— Рез. на литов. и нем. яз. Библиогр.: 10 назв.

118. **Особенности** акустоплазменной неустойчивости.— Lietuvos fizikos rinkinys, 1968, т. 8, № 5/6, с. 989—996, граф.— Авт.: Э. Г. Гаршка, В. Ф. Кунигелис, А. П. Серейка, П. П. Бразджюнас. Рез. на литов. и нем. яз. Библиогр.: 16 назв.

1969

119. **Apie mokslinio** tyrimo darbus fizikos, matematikos ir technikos srityje.— Kauno tiesa, 1969, vas. 25. (Lietuvos mokslas 1969 metais); Czerwony sztandar, 1969, 25 lut.; Советская Литва, 1969, 26 февр.

О научных исследованиях в области физики, математики и техники.

120. **Kronika.**— Lietuvos fizikos rinkinys, 1969, t. 9, Nr 1, p. 219—220; Nr 3, p. 605—607.— Turinys: Antroji resp. konferencija plonų sluoksnių ir jų panaudojimo klausimais. Pabaltijo respublikų ir Baltarusijos fizikos mokytojų konferencija programuoto mokymo klausimais [ir kt. inform.]; Nr 4, p. 811; Nr 5, p. 981—982.— Turinys: III-ji VPI Fiz.-mat. fak-to absolventų konferencija. XXIV VPI studentų moksl. konferencija [ir kt. inform.].

Хроника.

121. **Mokslui** skirti dešimtmečiai: [J. Matulio gimimo 70-osioms metinėms].— Gimtasis kraštas, 1969, kovo 20, p. 3—6.

Десятилетия, посвященные науке: [К 70-летию Ю. Матулиса].

122. **Акусторезисторный** эффект в CdS / Э. Г. Гаршка, Г. В. Милькявичюс, П. П. Бразджюнас.— Ultragarsas, 1969, т. 1, с. 53—57, граф.— Рез. на литов. и нем. яз. Библиогр.: 6 назв.

123. **Наука** Литвы в текущем году: [Интервью кор. ЭЛЬТА с акад.-секр. Отд-ния физ.-техн. и мат. наук П. П. Бразджюнасом и др.].— Советская Литва, 1969, 26 февр.

124. **Шумы** в тонких пленках в переменных электрических полях / В. Е. Кудаба, П. П. Бразджюнас.— В кн.: Тонкие пленки и их применение. Вильнюс, 1969, с. 230—233, граф. Библиогр.: 4 назв.

125. **Электрон-фононный** акусторезисторный эффект в CdS / Э. Г. Гаршка, П. П. Бразджюнас, В. Ф. Кунигелис.— Lietuvos fizikos rinkinys, 1969, т. 9, № 2, с. 397—401, граф., схем.— Рез. на литов. и нем. яз. Библиогр.: 8 назв.

1970

126. **Indėlis** į technikos pažangą: [Apie Lietuvos mokslininkus].— Tiesa, 1970, kovo 21; Kauno tiesa, 1970, kovo 22; Vakarinės naujienos, 1970, kovo 25. (ELTA).— Str. paruoštas Lietuvos TSR MA skyrių akad. sekr. P. Brazdžiūno ir V. Girdzijausko pranešimų pagrindu. Tas pats laikr. rusų k.

Вклад в технический прогресс: [Об ученых Литвы].

127. **Kalba** Lietuvos mokslo laureatai: [Pokalbis su Lietuvos TSR MA Fizikos ir matematikos mokslų sk. akad.-sekr. P. Brazdžiūnu ir kt.].— Tiesa, 1970, rugp. 23; Czerwony sztandar, 1970, serp. 23. (ELTA).

Интервью с лауреатами в области науки Литовской ССР.

128. **Kronika.**— Lietuvos fizikos rinkinys, 1970, t. 10, Nr 1, p. 125—142.— Turinys: XII resp. fizikų pasitarimas: [Pranešimų santr. ir kt. inform.]; Nr 2, p. 319; Nr 3, p. 477; Nr 5, p. 817; Nr 6, p. 985.

Хроника.

129. **Mokslinių** fizikos kadrų rengimas respublikoje: [Pranešimo santr.].— Lietuvos fizikos rinkinys, 1970, t. 10, Nr 1, p. 125—126. (Kronika).

Подготовка в республике научных кадров по физике.

130. **Говорят** лауреаты литовской науки: [Интервью с лауреатом Респ. премии за лучшие работы в области науки и техники акад. П. П. Бразджюнасом и др.].— Советская Литва, 1970, 23 авг.

131. **Изменение** емкости p-n — перехода под действием ультразвукового излучения / К. И. Сакалаускас, Э. Г. Гаршка, П. П. Бразджюнас.— Lietuvos fizikos rinkinys, 1970, т. 10, № 4, с. 609—613, граф., схем.— Рез. на литов. и фр. яз

132. **Спектральный** анализ токовых шумов.— Lietuvos fizikos rinkinys, 1971, № 4, с. 593—607, граф., схем.— Авт.: В. Е. Кудаба, В. И. Паленскис, Р. И. Калитис, П. П. Бразджюнас.— Рез. на литов. и англ. яз. Библиогр.: 9 назв.

1971

133. **E. Rezerfordas** — atominės fizikos kūrėjas.— Mokslas ir gyvenimas, 1971, Nr 12, p. 10—12.

Э. Резерфорд — создатель физики.

134. **Kronika.**— Lietuvos fizikos rinkinys, 1971, t. 11, Nr 1, p. 157—166.— Turinys: XIII resp. fizikų pasitarimas: Pranešimų santr. ir kt. inform.; Nr 3, p. 535; Nr 5, p. 895—896; Nr 6, p. 1067—1070.

Хроника.

135. **Prof. V. Čepinskis:** [100-ųjų gimimo metinių proga].— Lietuvos fizikos rinkinys, 1971, t. 11, Nr 3, p. 527—531. (Personalija).— Aut. nustatytas pagal rankraštį. Bibliogr.: 57 pavad.

Проф. В. Чепинскис: [К 100-летию со дня рождения].

136. **Teorijos** ir eksperimento sąjunga.— Tiesa, 1971, kovo 25.

Союз теории и эксперимента.

137. **XIII respublikinis** fizikų pasitarimas: Įž. žodis.— Lietuvos fizikos rinkinys, 1971, t. 11, Nr 1, p. 157—158. (Kronika).

XIII республиканское совещание физиков: Вступит. слово.

138. **Влияние** температурного гашения фотопроводимости на акустоэлектрическое насыщение фототока в CdSe.— Физика твердого тела, 1971, т. 13, вып. 3, с.

896—897, диагр.— Авт.: В. Е. Кудаба, Е. О. Тарасейскис, Б. А. Кетис, П. П. Бразджюнас.

139. **Определение** акустических колебаний кристалла методом модуляции интенсивности оптического луча / В. Е. Кудаба, Е. О. Тарасейскис, П. П. Бразджюнас.— Lietuvos fizikos rinkinys, 1971, т. 11, № 3, с. 501—505, граф.— Рез. на литов. и англ. яз.

140. **Поступь** науки: [Беседа с акад.-секр. Отд. физики, техники и математики АН Литовской ССР П. П. Бразджюнасом].— Советская Литва, 1971, 21 июля.

141. **Частотная** зависимость аномального поглощения ультразвука в монокристаллах SbSJ /. П. П. Бразджюнас, В. Ф. Кунигелис, В. И. Самуленис.— Lietuvos fizikos rinkinys, 1964, т. 11, № 5, с. 831—835, граф.— Рез. на литов. и англ. яз. Библиогр.: 13 назв.

1972

142. **Fizikos** laimėjimai ir liaudies švietimas.— Tarybinis mokytojas, 1972, gruod. 3.

Достижения физики и народное просвещение.

143. **Kronika.**— Lietuvos fizikos rinkinys, 1972, t. 12, Nr 1, p. 175—177.— Turinys: Prof. V. Čepinskio 100-ųjų gimimo metinių minėjimas. III Pabaltijo resp., Baltarusijos TSR ir Kaliningrado sr. aukšt. m-klų fizikos dėstytojų moksl. metod. seminaras. Simpoziumas plazmos fizikos ir elektrinių nestabilumų kietuose kūnuose klausimais [ir kt. inform.]; Nr 2, p. 333; Nr 3, p. 511; Nr 4, p. 695—700.

Хроника.

144. **Polis** Lanževenas: [Pr. fiziko 100-sioms gimimo metinėms].— Mokslas ir gyvenimas, 1972, Nr 1, p. 9—11.

Поль Ланжевен: [К 100-летию со дня рождения фр. ученого].

145. **Академия** наук Литовской ССР.— Вестник АН Казахской ССР, 1972, № 2, с. 3—14.

146. **Насыщение** и акустоэлектрические колебания фототока в CdS и CdSe.— Lietuvos fizikos rinkinys, 1972, т. 12, № 1, с. 129—147, граф., схем.— Авт.: В. Е. Кудаба, Е. О. Тарасейскис, Б. А. Кетис, П. П. Бразджюнас. Рез. на литов. и англ. яз. Библиогр.: 39 назв.

147. **Преокупэриле** лумий штиинцифиче: [Интервиул акад. П. П. Брасджюнас кор. «Тиеса» (Вильнюс) деспре дезволтаря штиинцей ын република].— Молдова Сочиалистэ, 1972, 8 януарие.

Заботы научного мира: [Интервью акад. П. П. Брзджюнаса кор. «Тиеса» о развитии науки в республике].

1973

148. **Kronika.**— Lietuvos fizikos rinkinys, 1973, t. 13, Nr 1, p. 158; Nr 2, p. 325—326.— Turinys: Lietuvos TSR fizikų d-jos dešimtmetis [ir kt. inform.]; Nr 3, p. 455—472.— Turinys: XV resp. fizikų konferencija, skirta TSRS 50-čiui: [Pranešimų santr.]; Nr 4, p. 631; Nr 5, p. 810.

Хроника.

149. **XV respublikinė** fizikų konferencija, skirta TSRS 50-čiui: [Įž. žodis].— Lietuvos fizikos rinkinys, 1973, t. 13, Nr 3, p. 455—456.

XV респ. конференция физиков, посвященная 50-летию СССР: [Вступит. слово].

1974

150. **Elementariųjų** dalelių pasaulyje.— Mokslas ir gyvenimas, 1974, Nr 2, p. 8—11.

В мире элементарных частиц.

151. **Kronika.**— Lietuvos fizikos rinkinys, 1974, t. 14, p. 829—844.— Turinys: XVI resp. fizikų konferencija: [Pranešimų santr. ir kt. inform.]; Nr 6, p. 1025.

Хроника.

1975

152. **Aštuonioliktasis** susitikimas: [Resp. fizikų pasitarimas Zarasuose].— Tarybinė žemė (Zar.), 1975, geg. 29.

Восемнадцатая встреча: [Респ. совещание физиков в Зарасай].

153. **Fizikos** mokslinių tyrimų raida Lietuvoje.— Kn.: Kas domina fizikus šiandien? V., 1975, p. 79—84.

Развитие физ. исследований в Литве.

154. **Fizikos** mokslinių tyrimų raida Lietuvos TSR Mokslų Akademijoje.— Kn.: Lietuvos respublikinės kon-

ferencijos fizikų kadrų ruošimo tobulinimo klausimais darbai, skiriami prof. K. Baršausko 70-čiui. Kaunas, 1974. K., 1975, p. 34—38.

Развитие физ. исследований в АН Литовской СР.

155. **Kronika.**— Lietuvos fizikos rinkinys, 1975, t. 15, Nr 1, p. 151; Nr 3, p. 476.— Turinys: II simoziumas plazmos fizikos ir elektrinių nestabilumų kietuose kūnuose klausimais. Tarptaut. konferencija „Atmosferos užteršimų fizikiniai pagrindai". Lietuvos TSR fizikai — resp. mokslo ir technikos premijos laureatai [ir kt. inform.]; Nr 4, p. 669; Nr 6, p. 1045—1046.

Хроника.

1976

156. **Kronika.**— Lietuvos fizikos rinkinys, 1976, t. 16, Nr 6, p. 893—894.

Хроника.

1977

157. **Fizika** senajame Vilniaus universitete.— Mokslas ir gyvenimas, 1977, Nr 9, p. 14—16.

Физика в древнем Вильнюсском университете.

158. **Fizikos** mokslo tyrimų respublikoje pasiekimai ir tolimesnė jų raida XXV KP suvažiavimo nutarimų šviesoje: [Pranešimo santr.].— Lietuvos fizikos rinkinys, 1977, t. 17, Nr 3, p. 387—388. (Kronika).

Достижение физических наук в республике и их будущее в свете решений 25-го съезда КПСС.

159. **Fizikų** draugija ir mokykla / P. Brazdžiūnas, H. Jonaitis.— Tarybinis mokytojas, 1977, sausio 12.

Общество физиков и школа.

160. **Kronika.**— Lietuvos fizikos rinkinys, 1977, t. 17, Nr 2, p. 253—255.— Turinys: VII visasąj. konferencija koherentinės ir netiesinės optikos klausimais. MA PFI mokykla „Aktualieji puslaidininkių fizikos klausimai" ir seminaras [ir kt. inform.]; Nr 3, p. 387—396.— Turinys: XIX resp. fizikų pasitarimas: [Pranešimų santr. ir kt. inform.]; Nr 4, p. 535—536; Nr 5, p. 678.

Хроника.

161. **Pavyzdys** jam buvo Mendelejevas: Atsiminimai apie prof. V. Čepinskį / Paruošė J. Čepinskis.— Švytu-

rys, 1977, Nr 15, p. 10—11.— Str. aut.: J. Matulis, A. Jucys, P. Brazdžiūnas ir kt.

Менделеев служил примером для него: [Воспоминания о проф. В. Чепинскисе].

1978

162. **Kronika.**— Lietuvos fizikos rinkinys, 1978, t. 18, Nr 3, p. 410—411.

Хроника.

1979

163. **Fizika** Vilniaus universitete: Medžiaga lektoriui / H. Horodničius, P. Brazdžiūnas.— V.: [Lietuvos TSR „Žinijos" d-ja], 1979.— 24 p.— (Vilniaus V. Kapsuko un-tui 400).— Antraše: Lietuvos TSR „Žinijos" d-ja. Bibliogr.: p. 23.

Физика в Вильнюсском университете.

164. **Apie** naująjį fizikos terminų žodyną.— Kalbos kultūra, 1979, Nr 37, p. 71—73.

О новом словаре физических терминов.

165. **Kronika.**— Lietuvos fizikos rinkinys, 1979, t. 19, Nr 3, p. 445—450.— Parašai: P. Brazdžiūnas, J. Požela, Z. Rudzikas ir kt.

Хроника.

1980

166. **Kronika.**— Lietuvos fizikos rinkinys, 1980, t. 20, Nr 5, p. 127—130.— Parašai: J. Vaitkus, E. Maldutis, P. Brazdžiūnas, P. Serapinas. Dalis teksto rusų k.

Хроника.

167. **Pirmieji** lietuviškosios fizikos metai: [Pranešimo santr.].— Lietuvos fizikos rinkinys, 1980, t. 20, Nr 4, p. 101—102. (Kronika)

Первые годы литовской физики.

1981

168. **Fizikos** mokslo raida Tarybų Lietuvoje.— Kn.: Socialistiniu keliu. V., 1981, p. 103—127.— Bibliogr.: 5 pavad.

Развитие физической науки в Советской Литве.

169. **Kronika.**— Lietuvos fizikos rinkinys, 1981, t. 21, Nr 3, p. 123—125; Nr 5, p. 109—124.— Turinys: XXII resp. fizikų konferencija: [Pranešimų santr. ir kt. inform.].— Parašai: P. Brazdžiūnas, A. Deksnys, A. Kupliauskienė ir kt.

Хроника.

170. **„Lietuvos** fizikos rinkinio" dvidešimtmetis: [Pranešimo santr.].— Lietuvos fizikos rinkinys, 1981, t. 21, Nr 5, p. 109. (Kronika).

20-летие «Литовского физического сборника».

1982

171. **Ilgas** ir laimingas kelias: Žodis jaunimui.— Mokslas ir gyvenimas, 1982, Nr 8, p. 37—38.

Долгий и счастливый путь.

172. **Kronika.**— Lietuvos fizikos rinkinys, 1982, t. 22, Nr 2, p. 117—127.— Turinys: MA Fizikos in-to IV metinė konferencija: [Pranešimų santr.]. Jaunųjų mokslininkų spektroskopijos ir kvantinės elektronikos konferencija [ir kt. inform.] Parašai: P. Brazdžiūnas, V. Kabelka, A. Kupliauskienė ir kt.

Хроника.

1983

173. **Fizikos** lietuviškosios terminijos kūrimas.— Kalbos kultūra, 1983, Nr 44, p. 4—8.

Создание литовской физической терминологии.

174. **Kronika.**— Lietuvos fizikos rinkinys, 1983, t. 23, Nr 1, p. 112—113; Nr 4, p. 123—125.— Turinys: Informacija apie X nac. spektroskopijos konferenciją. IV seminaras tikslių matavimų branduolinės spektroskopijos klausimais [ir kt. inform.] Parašai: P. Brazdžiūnas. E. Makariūnienė, P. Šimkus.

Хроника.

175. **Вступительное** слово [на физ.-мат. секции Юбилейной науч. конф., посвященной 400-летию Вильн. гос. ун-та].— В кн.: Передовая мысль в истории университетов страны. Вильнюс, 1983, с. 93—97, портр.

MOKSLINIŲ DARBŲ REDAKTORIUS
РЕДАКТОР НАУЧНЫХ ТРУДОВ

176. **Fizikos** praktikos darbai / Red. P. Brazdžiūnas.— K.: [VDU], 1938.—235 p., iliustr., graf.— Antraše: VDU Matematikos-gamtos fak-tas. Dalyk. rodyklė: p. 229—234.

Физический практикум.

177. **Fizikos** praktikos darbai / Red. P. Brazdžiūnas.— V.: Valst. enciklopedijų, žodynų ir mokslo lit. l-kla, 1948.— 400 p., iliustr., brėž.— Dalyk. rodyklė: p. 387—393.

Физический практикум.

178. **Fizikos** praktikos darbai / Red. P. Brazdžiūnas.— V.: Valst. polit. ir mokslo lit. l-kla, 1958.— 416 p. iliustr., graf., schem.— Bibliogr.: p. 408—409.

Физический практикум.

179. **Fizikos** praktikos darbai: Vadovėlis aukšt. m-kloms / Red. P. Brazdžiūnas.— V.: Mintis.

D. 1. 1964. 356 p., graf., schem., iliustr. Bibliogr.: p. 351.

D. 2. 1968. 295 p., graf., schem. Bibliogr.: p. 293.

Физический практикум. Ч. 1—2.

180. Tas pat.— 2-asis pedirb. ir papild. leid.— V.: Mintis.

D. 1. 1972. 316 p., iliustr., graf., schem. Bibliogr.: p. 310.

То же. Ч.I.

181. **Fizikos** terminų žodynas / Red. P. Brazdžiūnas.— V.: Valst. polit. ir moksl. lit. l-kla, 1958.— 123 p. (Publikacija; Nr 1).— Antraše: Lietuvos TSR MA, Fizikos ir matematikos in-tas. Tekstas lietuvių ir rusų k.

Словарь физических терминов.

182. **Fizikos** terminų žodynas / Red. P. Brazdžiūnas.— V.: B. l.— Antraše: Lietuvos TSR aukšt. ir spec. vid. mokslo m-ja, Vilniaus V. Kapsuko un-tas, Lietuvos TSR fizikų d-ja. Projektas. Atsp. daugin. aparatu.

D. 1. A—I. 1971. 419 p
D. 2. M—Ž. 1973. [588] p.
Словарь физических терминов. Т.1—2.

183. **Fizikos** terminų žodynas / Lietuvos TSR MA ir kt; Red. kom-ja: P. Brazdžiūnas (vyr. red.) ir kt.— V.: Mokslas, 1979.— 680 p.— Antraše: Lietuvos TSR MA, Lietuvos TSR aukšt. m-klos, Lietuvos TSR fizikų d-ja.
Rec.: Gerulaitis V.— Mūsų kalba, 1980, Nr 5, p. 29—31; Keinys S. Reikšmingi terminologijos darbai.— Gimtasis kraštas, 1981, spalio 29, p. 2; Ušpalis K. Didžiausias terminų žodynas.— Naujos knygos, 1979, Nr 11, p. 18—19.
Словарь физических терминов.

184. **Lazerių** fizikos terminų žodynas / Sudarė Lazerių fizikos terminų red. kom-ja; Red. P. Brazdžiūnas ir kt.— V.: B. l., 1984.— 169 p.— Antraše: Vilnius V. Kapsuko un- tas, Lietuvos TSR MA, Lietuvos TSR fizikų d-ja. Projektas svarstymui. Atsp. daugin. aparatu.
Словарь терминов лазерной физики.

185. **Lietuviškoji** enciklopedija. T. 1—10.— K.: Spaudos fondas, 1933—1942.— Tomų ir skyrių red. ir konsultantas.

186. **Lietuvos** fizikos rinkinys / Red. kolegija: P. Brazdžiūnas (vyr. red.) ir kt.— V.: Valst. polit. ir moksl. lit. l-kla ir kt., 1961.—Antraše: Lietuvos TSR MA, Lietuvos TSR aukšt. m-klos, Lietuvos TSR fizikų d-ja.
[T]. 1. 1962 (Virš.: 1961). Nr 1—4. 392 p.
[T]. 2. 1962. Nr 1—4. 433 p.
[T]. 3. 1963. Nr 1—4. 498 p.
[T]. 4. 1964. Nr 1—4. 580 p.
[T]. 5. 1965. Nr 1—4. 572 p.
[T]. 6. 1966/1967. Nr 1—4. 609 p.
[T]. 7. 1967. Nr 1—4. 892 p.
[T]. 8. 1968. Nr 1—6. 1019 p.
[T]. 9. 1969. Nr 1—6. 1160 p.
[T]. 10. 1970. Nr 1—6. 1005 p.
[T]. 11. 1971. Nr 1—6. 1125 p.
[T]. 12. 1972. Nr 1—6. 1083 p.
[T]. 13. 1973. Nr 1—6. 991 p.
[T]. 14. 1974. Nr 1—6. 1052 p.
[T]. 15. 1975. Nr 1—6. 1067 p.
[T]. 16. 1976. Nr 1—6. 905 p.
[T]. 17. 1977. Nr 1—6. 912 p.

[T]. 18. 1978. Nr 1—6. 844 p.
[T]. 19. 1979. Nr 1—6. 835 p.
[T]. 20. 1980. Nr 1—6. [753] p.
[T]. 21. 1981. Nr 1—6. [742] p.
[T]. 22. 1982. Nr 1—6. [722] p.
[T]. 23. 1983. Nr 1—6. [732] p.
[T]. 24. 1984. Nr 1—6. [725] p.
[T]. 25. 1985. Nr 1—6. [766] p.

Литовский физический сборник. Т.1—25.

187. **Lietuvos** TSR Mokslų Akademija, XXV / Red. kolegija: P. Brazdžiūnas, J. Matulis (pirm.) ir kt.— V.: Mintis, 1967.— 467 p.— Antaše: Lietuvos TSR MA. Dalis teksto rusų k.

Академия наук Литовской ССР, XXV.

188. **Šenavičienė I.** Fizikos raida Lietuvoje, 1920—1940 / Red. kolegija: P. Brazdžiūnas (ats. red.) ir kt.— V.: Mokslas, 1982.— 98 p., iliustr.— (Iš mokslų istorijos Lietuvoje /Lietuvos TSR MA, Istorijos in-tas; T. 5).— Bibliogr. išnašose.

Развитие физики в Литве, 1920—1940.

189. **Vilniaus** V. Kapsuko universitetas. Mokslo darbai. Matematika, fizika / Ats. red. P. Brazdžiūnas.— V.: Valst. polit. ir moksl. lit. l-kla: [VVU], 1949—1960.— Antraše: Vilniaus valst. V. Kapsuko v. un-tas.— Antraštės: T. 1 (1949) — 2(1954) — Vilniaus valst. un-to mokslo darbai. Gamtos ir matematikos mokslo serija; T. 3(1955) — 7(1957) — Mokslo darbai. Matematikos, fizikos ir chemijos mokslų serija; T. 8(1958), 9(1960) — Mokslo darbai. Matematika, fizika. Papild. antr. lapas ir dalis teksto rusų k.

T. 1. 1949. 246 p., graf.
T. 2. 1954. 173 p., graf.
T. 3. 1955. 137 p., iliustr.
T. 4. 1955. 160 p., graf.
T. 5. 1956. 106 p., graf., schem.
T. 6. 1956. 108 p., graf.
T. 7. 1957. 236 p., graf., schem.
T. 8. 1958. 200 p., graf.
T. 9. 1960. 213 p., graf.

Вильнюсский университет им. В. Капсукаса. Научные труды. Математика, физика. Т.1—9.

190. **Научная** конференция молодых ученых Литовской ССР, работающих в области физики, математики и кибернетики, посвященная 50-летию Великой Октябрьской социалистической революции: [Материалы] / Ред. коллегия: П. П. Бразджюнас (отв. ред.) и др.— Вильнюс: Б. и., 1967.— 360 с.— В надзаг: АН ЛитССР, М-во высш. и сред. спец. образования ЛитССР, ЦК ЛКСМ Литвы. Парал. загл. на литов. яз. Обл. загл.: Математика, физика, кибернетика.

DISERTANTŲ
MOKSLINIS VADOVAS
НАУЧНЫЙ РУКОВОДИТЕЛЬ ДИССЕРТАНТОВ

191. * Misiūnas A. Cu-Al kieto tirpalo elektrinė varža.— V., 1947.

Электрическое сопротивление твердого сплава Cu-Al.

192. **Валацка К. К.** Фотоэлектрические свойства некоторых тонкослойных полупроводниковых систем: Автореф. дис. на соиск. учен. степени канд. физ.-мат. наук.— Вильнюс: [ВГУ]., 1963.— 22 с.— В надзаг.: М-во высш. и сред. спец. образования СССР, Вильн. ун-т им. В. Капсукаса. Библиогр.: 15 назв.

193. **Вищакас Ю. К.** Некоторые оптические, электрические и фотоэлектрические свойства поликристаллических слоев CdSe: Автореф. дис. на соиск. учен. степени канд. физ.-мат. наук.— Вильнюс: [ВГУ], 1958.— 12 с.— В надзаг.: М-во высш. образования СССР, Вильн. гос. ун-т им. В. Капсукаса.

194. **Гаршка Э. Г.** Некоторые особенности акустоэлектрического взаимодействия: Автореф. дис. на соиск. учен. степени канд. физ.-мат. наук.— Вильнюс: [ВГУ], 1970.— 16 с.— В надзаг.: Вильн. гос. ун-т им. В. Капсукаса.

195. **Григас И. П.** Исследование диэлектрических свойств монокристаллов типа Sb_2S_3 в широком диапазоне сверхвысоких частот: Автореф. дис. на соиск. учен. степени канд. физ.-мат. наук.— Вильнюс: [ВГУ], 1968.— 13 с.— В надзаг.: Вильн. гос. ун-т им. В. Капсукаса. Библиогр.: 9 назв.

196. **Микалькявичюс М. П.** Некоторые фотоэлектрические свойства трехсернистой и трехселенистой сурьмы: Автореф. дис. на соиск. учен. степени канд. физ.-мат. наук.— Вильнюс: [ВГУ], 1956.— 8 с.— В надзаг.: М-во высш. образования СССР, Вильн. гос. ун-т им. В. Капсукаса.

197. **Ракаускас Р. И.** К вопросу теоретического исследования оптических свойств молекул: Автореф. дис. на соиск. учен. степени канд. физ.-мат. наук.— Вильнюс: [ВГУ], 1967.— 15 с.— В надзаг.: М-во высш. образования СССР, Вильн. гос. ун-т им. В. Капсукаса.

198. **Самуленис В. И.** Исследование нелинейных акустических явлений в сегнетоэлектриках: Автореф. дис. на соиск. учен. степени канд. физ.-мат. наук.— Вильнюс: [ВГУ], 1973.— 16 с.— В надзаг.: Вильн. гос. ун-т им. В. Капсукаса. Библиогр.: 10 назв.

199. **Толутис В. Б.** Условия образования и свойства запирающего слоя в системах тонких слоев: Автореф. дис. на соиск. учен. степени канд. физ.-мат. наук.— Вильнюс: [ВГУ], 1954.— 8 с.— В надзаг.: Вильн. гос. ун-т.

200. **Шилейка А. Ю.** Некоторые оптические свойства слоев Sb_2S_3 и Sb_2Se_3: Автореф. дис. на соиск. учен. степени канд. физ.-мат. наук.— Вильнюс: [ВГУ], 1960.— 16 с.— В надзаг.: М-во высш. и сред. спец. образования СССР, Вильн. гос. ун-т им. В. Капсукаса.

201. **Ширвайтис А. И.** Фоточувствительность поликристаллических сернистого, селенистого и теллуристого кадмия при облучении рентгеновскими и гамма-лучами: Автореф. дис. на соиск. учен. степени канд. физ.-мат. наук.— Вильнюс: [ВГУ], 1961.— 18 с.— В надзаг.: М-во высш. и сред. спец. образования СССР, Вильн. гос. ун-т им. В. Капсукаса.

LITERATŪRA APIE P. BRAZDŽIŪNĄ
ЛИТЕРАТУРА О П. БРАЗДЖЮНАСЕ

202. **Akademikas** Povilas Brazdžiūnas.— Tarybinis studentas, 1982, rugs. 24, iliustr.— Be parašo.

Академик Повилас Бразджюнас.

203. **Akademikas** Povilas Brazdžiūnas: (Septyniasdešimt metų sukakties proga).— Lietuvos fizikos rinkinys, 1967, t. 7, Nr 3, p. 688—691, portr. (Personalija).— Be parašo.

Академик Повилас Бразджюнас: (К 70-летию).

204. **Akademikas** Povilas Brazdžiūnas: (80-ties metų sukaktį pažymint). — Lietuvos fizikos rinkinys, 1978, t. 18, Nr 1, p. 151—153, portr. (Personalija).— Be parašo.

Академик Повилас Бразджюнас: (К 80-летию).

205. **Arimavičiūtė V.** 30 fizikų laidų: [Minimas P. Brazdžiūnas, kaip vienas Lietuvos fizikų branduolio atstovas].— Mokslas ir technika, 1976, Nr 7, p. 24.

30 выпусков специалистов по физике: [Упоминается П. Бразджюнас].

206. **Bendžius A.** Fizikos fakultetas: [Minimas Eksperimentinės fizikos (1940—1960), vėliau — Radiofizikos (1960—1970) katedrų vedėjas prof. P. Brazdžiūnas].— Kn.: Vilniaus universiteto istorija, 1940—1979. V., 1979, p. 59.— Str. aut. nurodytas turinyje.

Физический факультет: [Упоминается зав. кафедрами экспериментсальной и радиофизики проф. П. Бразджюнас].

207. **Bendžius A.** Mokomojo-auklėjamojo darbo pertvarkymas ir tobulinimas: [Prof. P. Brazdžiūno indėlis, organizuojant Fizikos-matematikos fak-to katedrų veiklą].— Kn.: Vilniaus universiteto istorija, 1940—1979. V., 1979, p. 156.— Str. aut. nurodytas turinyje.

Перестройка и усовершенствование научно-педагогической работы: [Вклад проф. П. Бразджюнаса в организационную деятельность Кафедры физики и математики].

208. **Bendžius A.** Pagrindinė katedrų sudėtis: [Prof P. Brazdžiūnas dėstė bendrąją atominę fiziką Eksperimentinės ir Elektronikos katedrose].— Kn.: Vilniaus universiteto istorija, 1940—1979. V., 1979, p. 386—387.— Str. aut. nurodytas turinyje.

Основной состав кафедр: [Упоминается проф. П. Бразджюнас].

209. **Bendžius A.** Universitetas pirmaisiais Tarybų valdžios metais, 1940—1941: [Minimas prof. P. Brazdžiūnas ir jo parengta „Naujoji fizika"].— Kn.: Vilniaus universiteto istorija,1940—1979. V., 1979, p. 14,20.— Str. aut. nurodytas turinyje.

Университет в первые годы советской власти, 1940—1941: [Упоминается проф. П. Бразджюнас и подготовл. им «Новая физика»].

210. **Bendžius A.** Vilniaus valstybinis V. Kapsuko vardo universitetas, 1944—1966: [Minimas P. Brazdžiūnas, nuo 1944 m. vadovavęs Eksperimentinės fizikos katedrai].— Kn.: Vilniaus universitetas. V., 1966, p. 151, iliustr., p. 174.— Str. aut. nurodytas turinyje.

Вильнюсский государственный университет им. В. Капсукаса в 1944—1966 году: [Упоминается П. Бразджюнас, с 1944 г. руководивший Кафедрой эксперим. физики].

211. **Bendžius A., Grigonis J.** Mokslinių-pedagoginių kadrų ugdymas: [Minimas prof. P. Brazdžiūnas].— Kn.: Vilniaus universiteto istorija, 1940—1979. V., 1979, p. 104, 116.— Str. aut. nurodyti turinyje.

Формирование научно-педагогических кадров: [Упоминается проф. П. Бразджюнас].

212. **Brazdžiūnas** Povilas.— Kn.: Lietuviškoji enciklopedija, 1936, t. 4, p. 567, portr.; LTE, 1977, t. 2, p. 255, portr.; MLTE, 1966, t. 1, p. 262, portr.— Be parašo.

Бразджюнас Повилас.

213. **Buckus P.** Vilniaus valstybinio pedagoginio instituto pirmieji žingsniai: [Pirmasis in-to direktorius — P. Brazdžiūnas (1944—1945 m. m.)].— Tarybinis pedagogas (V.), 1977, spalio 13, portr.

Первые шаги Вильнюсского государственного педагогического института: [Первый директор — П. П. Бразджюнас (1944—1945).

214. **Dėl** akad. P. Brazdžiūno apdovanojimo Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos garbės raštu: 1977 m. rugs. 16 d. Įsakas. Už ilgametį ir vaisingą moksl. darbą

bei aktyvią visuomen. veiklą, ryšium su 80-siomis gimimo metinėmis.— Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos ir Vyriausybės žinios, 1977, Nr 26, p. 571.— Tas pat rusų k.

О награждении акад. П. П. Бразджюнаса почетной грамотой Президиума Верховного Совета Литовской ССР.

215. **Dėl** drg. P. Brazdžiūno apdovanojimo garbės raštu: Lietuvos TSR AT Prezidiumo Įsakas. Už ilgametį moksl.-ped. darbą ir aktyvią visuomen. veiklą, ryšium su gimimo 70-siomis metinėmis.— Tiesa, 1967, rugs. 17.

О награждении П. П. Бразджюнаса почетной грамотой.

216. **Dėl** Lietuvos TSR nusipelniusio mokslo veikėjo garbės vardo suteikimo akad. prof. P. Brazdžiūnui: Lietuvos TSR AT Prezidiumo Įsakas.— Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos žinios, 1957, Nr 10, p. 2.— Lygiagr. tekstas rusų k.; Tiesa, 1957, spalio 11.

О присвоении почетного звания заслуженного деятеля науки ЛитССР акад. проф. П. П. Бразджюнасу.

216a. **Dėl** Lietuvos TSR respublikinių mokslo, technikos, literatūros ir meno premijų paskyrimo 1970 metais: [P. Brazdžiūnas už vadovėlius „Bendroji fizika“ (1—4 d.), „Fizikos praktikos darbai“ (1—2 d.) ir „Fizikos terminų žodynas“].— Komjaunimo tiesa, 1970, rugp. 22; Tiesa, 1970, rugp. 22, portr.; Vakarinės naujienos, 1970, rugp. 22, portr.— Tas pats laikr. rusų k. (Lietuvos KP CK ir Lietuvos Ministrų Taryboje); Czerwony sztandar, 1970, 22 serp.

О присуждении республиканских премий в области науки, техники, литературы и искусства в 1970 году.

217. **Dundulytė I.** Fizikos praktikos darbai Kauno universitete (1922—1940 m.): [Minimas P. Brazdžiūnas, vadovavęs fizikos laboratoriniams darbams].— Kn.: [Lietuvos] respublikinės konferencijos fizikų kadrų ruošimo tobulinimo klausimais darbai, skiriami prof. K. Baršausko 70-mečiui. Kaunas 1974. K., 1975, p. 21—22.

Практические работы по физике в Каунасском университете (1922—1940 г.).

218. **Dundulytė I.** Mokslinio tyrimo darbas Kauno universiteto Fizikos katedroje, 1922—1940 m.: [Minima P. Brazdžiūno stažuotė užsienyje ir tolimesnė moksl. veikla].— Lietuvos TSR Mokslų Akademijos darbai. Serija A, 1975, Nr 4, p. 113—115, 118—119, 126.

Научно-исследовательская работа на Кафедре физики Каунасского университета в 1922—1940 г.: [Упоминается стажировка П. Бразджюнаса за границей и его дальнейшая научная деятельность].

219. [XXV jaunųjų fizikų olimpiados svečias — akad. P. Brazdžiūnas].— Panevėžio tiesa, 1977 bal. 13, iliustr.— Be parašo.

[Акад. П. Бразджюнас — гость XXV олимпиады молодых физиков].

220. **Garbingas** apdovanojimas: [Prof. P. Brazdžiūnas apdovanotas Lietuvos TSR AT Prezidiumo garbės raštu].— Komjaunimo tiesa, 1967, rugs. 17.— Be parašo. Tas pats laikr. rusų k.

Почетная награда.

221. **Grigonis J.** Mokslinių tyrimų skelbimas, jų įgyvendinimas, moksliniai ryšiai: [Minimas ir resp. premijos laureatas prof. P. Brazdžiūnas].— Kn.: Vilniaus universiteto istorija, 1940—1979. V., 1979, p. 361.— Str. aut. nurodytas turinyje.

Публикации и осуществление научных исследований, научные связи: [Упоминается и лауреат респ. премии проф. П. П. Бразджюнас].

222. **Grigonis J.** Mokslo tiriamasis darbas 1944—1966 m.: [Minimas prof. P. Brazdžiūnas].— Kn.: Vilniaus universitetas. V., 1966, p. 233.— Str. aut. nurodytas turinyje.

Научно-исследовательская работа в 1944—1966 г.: [Упоминается проф. П. П. Бразджюнас].

223. **Gudelis V.** Pirmieji Baltijos tyrimai: [Apie pirmuosius jūros geofizinius tyrimus, kuriuos atliko P. Brazdžiūnas].— Mokslas ir gyvenimas, 1985, Nr 3, p. 6, iliustr.

Первые геофизические исследования Балтийского моря: [О первых морских геофизических исследованиях и участии в них П. П. Бразджюнаса].

224. **Jancevičius A.** Vilniaus universitetui — 400. V., 1979, p. 87, 113, 115, 116.

Вильнюсскому университету — 400 лет.

225. **Jasevičiūtė J.** Akademikas Povilas Brazdžiūnas.— Tarybinis studentas, 1982, rugs. 24, iliustr. (Universitetas: datos, žmonės, darbai).

Академик Повилас Бразджюнас.

226. **Jucienė V., Šileika A.** Juro Poželos mokslinės ir visuomeninės veiklos apžvalga: [Minimas prof. P. Brazdžiūnas].— Lygiagr. tekstas rusų k.— Kn.: Motiekienė V., Saduikienė N., Juras Požela: Lit. rodyklė. V., 1985, p. 10—11, 27, 29.

227. **Katilius P.** Fizika ir geofizika: [Minima Fizikos katedros dėst. P. Brazdžiūno veikla].— Kn.: Vilniaus universiteto istorija, 1803—1940. V., 1977, p. 290—292.— Str. aut. nurodytas turinyje.

Физика и геофизика: [Упоминается научная деятельность преподавателя Кафедры физики П. Бразджюнаса].

228. **Kezienė T.** Prasmingo gyvenimo orbitoje: Svečiuose pas akad., Lietuvos TSR nusip. mokslo veikėją prof. Povilą Brazdžiūną.— Tiesa, 1982, rugs. 18, portr.

На орбите полной смысла жизни: В гостях у акад., заслуж. деятеля науки ЛитССР Повиласа Бразджюнаса.

229. **Kezienė T.** Sezamai, atsiverk!: 85-osioms akad. P. Brazdžiūno gimimo metinėms.— Mokslas ir technika, 1982, Nr 8, p. 18—20.

Сезам, откройся!: К 85-летию акад. П. Бразджюнаса.

230. **Kybartas V.** Dabarties ir ateities mokslai: [Minimas prof. P. Brazdžiūnas]. — Tarybinis studentas, (VVU), 1962, geg. 7.

Наука настоящего и будущего: [Упоминается проф. П. Бразджюнас].

231. **Kybartas V.** Fizika: [Minima P. Brazdžiūno veikla, rengiant Lietuvos fizikų kadrus pokario laikotarpiu].—Kn.: Vilniaus universiteto istorija, 1940—1979. V., 1979, p. 208, 213—215, 218—221.— Str. aut. nurodytas turinyje.

Физика: [Упоминается деятельность П. Бразджюнаса в подготовке специалистов по физике в послевоенной Литве].

232. **Kybartas V.** Fizikos fakultetas: [Minimas prof. P. Brazdžiūnas].— Tarybinis studentas, 1973. sausio 12, iliustr.

Физический факультет: [Упоминается проф. П. Бразджюнас].

233. **Kybartas V., Mickevičius V.** Lietuvos fizikų ugdytojas.— Tiesa, 1970, rugp. 28.

Воспитатель физиков Литвы.

234. **Kubilius J.** Svarbiausia kadrų kalvė: [Minimas dėst. prof. P. Brazdžiūnas].— Tarybinis studentas (VVU), 1962, birž. 1.

235. **Kudaba Č.** Atgimimo ir suklestėjimo metai: [Minima P. Brazdžiūno pedagoginė ir mokslinė veikla].— Kn.: Vilniaus universitetui — 400 / Sudaryt. V. Kazakevičius. V., 1979, p. 30, 36, 40.

Годы возрождения и процветания: [Упоминается пед. и науч. деятельность П. Бразджюнаса].

236. **Lietuvos** fizikos pasiekimai per 50 metų: [Minimas ir prof. P. Brazdžiūno indėlis].— Lietuvos fizikos rinkinys, 1967, t. 7, Nr 3, p. 526.— Be parašo. Tekstas rusų k.: p. 533.

Достижения литовской физической науки в течении 50 лет: [Упоминается вклад проф. П. Бразджюнаса].

237. **Lietuvos** TSR Mokslų Akademijos 1967 m. veiklos trumpa apžvalga. V., 1968, p. 31.

Краткий обзор деятельности Академии наук Литовской ССР в 1967 году.

238. **Lietuvos** TSR Tautų Draugystės ordino Mokslų Akademija. V., 1981, p. 28,41, iliustr., p. 23, 58.

Ордена Дружбы народов Академия наук Литовской ССР.

239. **[Lietuvos TSR fizikų** draugijos valdyba: Pirm. P. Brazdžiūnas].— Lietuvos fizikos rinkinys, 1970, t. 10, Nr 1, p. 142. (Kronika).

Правление Общества физиков Литовской ССР: [Председатель — П. Бразджюнас].

240. **Mano** Alma Mater. V., 1970, p. 12.

Моя Альма Матер.

241. **Martišius J.** „Fotono" absolventų laida: [„Fotoniečius" sveikino akad. P. Brazdžiūnas].— Tarybinis pedagogas, 1979, geg. 4, iliustr.

Выпускники школы по физике «Фотон»: [Акад. П. Бразджюнас поздравил выпускников «Фотона»].

242. **Matulis J., Petrauskas V.** Mokslas Tarybų Lietuvoje. V., 1970, p. 29,52.

Наука в Советской Литве.

243. **Mokslas,** specialistai. V., 1971, p. 6. — Lygiagr. tekstas rusų ir anglų k.

Наука, специалисты.

244. **Mokslininko** jubiliejus: [Akd. P. Brazdžiūnui — 70 metų].— Tiesa, 1967, rugs. 19.— Be parašo.

Юбилей ученого: [Акад. П. Бразджюнасу — 70 лет].

245. **„Mokslo** ir gyvenimo" autoriai —„Žinijos" draugijos aktyvistai: [Portretų komplektas] / Nuotr. **aut.:** V. Bartkus ir kt.— V.: Mintis, 1982.— 40 fotonuotr.

Авторы журнала «Мокслас ир гивянимас» — активисты общества «Знание».

246. **Mūsų** mokslininkai: Prof. P. Brazdžiūnas. [Portr.].— Tarybinis studentas (VVU), 1962, geg. 7.— Be parašo.

Наши ученые: Проф. П. Бразджюнас. [Портр.].

247. **Plečkaitis R.** Filosofija :[Minimas ir P. Brazdžiūnas].— Kn.: Vilniaus universiteto istorija, 1983—1940. V., 1977, p. 260.— Str. aut. nurodytas turinyje.

Философия: [Упоминается и П. Бразджюнас].

248. **Prof. P. Brazdžiūnui** — 70 metų.— Tarybinis studentas, 1967, rugs. 20, portr.— Be parašo.

Проф. П. П. Бразджюнасу — 70 лет.

249. **Puodžiukynas A.** Fizikos mokslo raida Kauno universitete 1922—1940 metais: [Minimas vienas pirmųjų Fizikos katedros laborantas P. Brazdžiūnas ir jo tolimesnė moksl. veikla].— Kn.: [Lietuvos] respublikinės konferencijos fizikų kadrų ruošimo tobulinimo klausimais darbai, skiriami prof. K. Baršausko 70-mečiui. Kaunas, 1974. K ., 1975, p. 34—38, 46—47.

Развитие физики в Каунасском университете в 1922—1940 г.: [Упоминается один из первых лаборантов Кафедры физики П. Бразджюнас и его дальнейшая науч. деятельность].

250. **Respublikos** fizikų pasitarimas: [Vienas iš dalyvių — akad. P. Brazdžiūnas].— Tiesa, 1966, geg. 28.

Республиканское совещание физиков: [Один из участников акад. П. Бразджюнас].

251. **Stadelnikas A.** Silne pędy.— Czerwony sztandar, 1967, 17 wrześ., portr.

Сильные ростки.

252. **Šenavičienė I.** Fizikos raida Lietuvoje, 1920—1940. V., 1982, p. 8, 14, 16, 19, 25, 30, 34, 36, 40, 42—43, 45, 49, 51, 61—63, 65, 67—69, 79, 82, 84, 89, 90, 94.

Развитие физики в Литве.

253. **VI respublikinė** fizikų mokslinė konferencija: [Pradėjo prof. P. Brazdžiūnas].— Lietuvos fizikos rinkinys, 1964, t. 4, Nr 1, p. 155. (Kronika).

VI республиканская конференция физиков: [Открыл конф. проф. П. Бразджюнас].

254. **Šileika A.** Žymaus fiziko jubiliejus: [Akad. P. Brazdžiūno 70-osios metinės].— Mokslas ir technika, 1967, Nr 9, p. 22—23, portr.

Юбилей известного физика: [70-летие акад. П. Бразджюнаса].

255. **Tamulevičienė E.** Lietuvos fizikos istorija: [Minimas ir akad. P. Brazdžiūnas].— Naujos knygos, 1982, Nr 1, p. 11.

Rec. kn.: Senavičienė I. Fizikos raida Lietuvoje, 1920—1940.— V.: Mokslas, 1982.— 98 p., iliustr.—(Iš mokslų istorijos Lietuvoje / Lietuvos TSR MA Istorijos in-tas; 5).

История физики в Литве: [Упоминается и акад. П. Бразджюнас].

256. **Tiškutė I.** Galingi lazerio žingsniai.— Vakarinės naujienos, 1984, lapkr. 15.— Tas pats laikr. rusų k.

Могучие шаги лазера.

257. **Vanagienė E.** Tarp dviejų fizikos polių.— Kalba Vilnius, 1970, Nr 35, p. 13.

Между двумя полюсами физики.

258. **Vilniaus** miesto istorija nuo Spalio revoliucijos iki dabartinių dienų. V., 1972, p. 265.

История г. Вильнюс с Октябрьской Социалистической революции до наших дней.

259. Vilniaus universitetas. V., 1956, p. 101, iliustr.

Вильнюсский университет.

260. **Vilniaus** V. Kapsuko universiteto 1957 m. žinynas. V., 1957, p. 44.

Справочник Вильнюсского университета им. В. Капсукаса за 1957 год.

261. **Viščakas J.** Kupinas veiklos gyvenimas: [Akad. P. Brazdžiūno 70-mečiui].— Tiesa, 1967, rugs. 17, portr.

Жизнь полна деятельности.

262. **VVU fizikai:** [Prof. P. Brazdžiūnas ir kt.]. / Nuotr. V. Naujiko.— Kultūros barai, 1979, Nr. 8, p. 68. (Fotokonkursas: Universiteto darbai ir dienos).

Физики ВГУ: [Проф. П. Бразджюнас и др].

263. **Zabulis H.** Tarybų Lietuvos aukštųjų mokyklų pasiekimai: [Minimas ir prof. P. Brazdžiūnas].— Mokslas ir gyvenimas, 1967, Nr 7, p. 4.

Достижения высших учебных заведений Литвы: [Упоминается и проф. П. Бразджюнас].

264. **Zemlickas G.** Susirinko fizikai: [Reportažas. Akad. P. Brazdžiūno kalbos santr.].— Vakarinės naujienos, 1976, bal. 15.— Tas pat laikr. rusų k.

Встретились физики: [Репортаж].

265. **Žiugžda R.** Universiteto 1930 ir 1937 m. statutai: [Minimas P. Brazdžiūnas].— Kn.: Vilniaus universiteto istorija, 1803—1940. V., 1977, p. 237.— Str. aut. nurodytas turinyje.

Статуты Вильнюсского университета от 1930 и 1937 годов: [Упоминается П. Бразджюнас].

266. **Žymus** mokslininkas, sumanus organizatorius: [70-osioms gimimo metinėms.] — Vakarinės naujienos, 1967, rugs. 18.— Be parašo. Tas pats laikr. rusų k.

Известный ученый, толковый организатор: [К 70-летию со дня рождения].

267. **Бразджюнас** Повилас Повилович.— В кн.: Биографический словарь деятелей естествознания и техники. М., 1958, т. 1, с. 104.— Без подписи.

268. **Бразджюнас** Повилас Повилович.— В кн.: Храмов Ю. А. Физики. Киев, 1977, с. 52; Там же, изд. 2-е, М., 1983, с. 43.

269. **Григас И. П., Пискарсдас А. С.** Наставник молодых ученых.— Советская Литва, 1970, 28 авг.

270. **Дундулите Е. Б.** Научные труды в области физики акад. АН ЛитССР П. Бразджюнаса.— В кн.: Вопросы истории науки и техники Прибалтики. Вильнюс, 1979, с. 115—118.— Библиогр.: 5 назв.

271. **Дундулите Е. Б.** Подготовка специалистов по физике в Литве в 1922—1940 гг.: [Упоминается П. Бразджюнас, как ред. учебника по физике].—В кн.: Вопросы истории науки и техники Прибалтики. Тарту, 1977, с. 82—83.

272. **Жюгжда Р. Ю.** Каунасский университет и его роль в реорганизации Вильнюсского университета в

1939—1940 годах: [Упоминается преподаватель Каунасского университета П. Брасджюнас].— В кн.: История Вильнюсского университета (1579—1979). Вильнюс, 1979, с. 165.— Авт. статьи указан в оглавлении.

273. **Забулис Г. К.** Вильнюсский университет в истории Литвы. Вильнюс, 1979, с. 45.

274. **Лазутка С. А., Бенджюс А. И.** Совершенствование учебно-воспитательного процесса в годы строительства развитого социализма и коммунизма: [Упоминается П. Брасджюнас, отмеченный респ. премией].— В кн.: История Вильнюсского университета (1579—1979). Вильнюс, 1979, с. 227, 233.— Авт. статьи указаны в оглавлении.

275. **Лазутка С. А., Бенджюс А. И.** Университет в первые годы советской власти. Гитлеровская оккупация: [Упоминается доцент П. Брасджюнас].— В кн.: История Вильнюсского университета (1579—1979). Вильнюс, 1979, с. 175.— Авт. статьи указаны в оглавлении.

276. **Мартишюс И. Т.** Физика в Советской Литве: [П. П. Брасджюнас один из инициаторов исследований по физике полупроводников в Литве].— Физика в школе, 1969, № 6, с. 72.

277. **Матулис Ю. Ю.** Академия наук Литовской ССР, XXV. Вильнюс, 1965, с. 35, 60, 132.

278. **Матулис Ю. Ю.** Наука Советской Литвы: [Упоминается П. П. Брасджюнас, как один из координаторов научной работы в области физики полупроводников].— В кн.: Ленин и современная наука: М., 1970, т. 2, с. 508.

279. **Мицкявичюс В. В.** Ученый, педагог, общественный деятель: [К 70-летию проф. П. Брасджюнаса].— Советская Литва, 1967, 17 сент., порт.

280. **Научно-исследовательская** работа в послевоенный период: [Упоминается научная деятельность П. Брасджюнаса].— В кн.: История Вильнюсского университета. Вильнюс, 1979, с. 258, 260, 263.— В оглавлении указаны авторы статьи: А. А. Басаликас, А. И. Бенджюс, А. П. Бикялис и др.

281. **О присвоении** почетного звания Заслуженного

деятеля науки ЛитССР акад. проф. Брасджюнасу П. П.: [Указ Президиума Верховного Совета ЛитССР].— Советская Литва, 1957, 11 окт.

282. **Ордена** Дружбы народов Академия наук Литовской ССР. Вильнюс, 1983, с. 24, 50, ил: с. 24, 65.

283. **Юбилейная** сессия общего собрания Академии наук УССР: [Участник сессии П. П. Брасджюнас].— Правда Украины, 1957, 17 дек., ил.

284. **Юргинис Ю. М.** Развитие естественных и технических наук в Советской Литве: [И о вкладе в науку акад. П. П. Брасджюнаса].— В кн.: БСЭ, 3-е изд., 1977, т. 14, с. 545.

PAVARDŽIŲ RODYKLĖ
ИМЕННОЙ УКАЗАТЕЛЬ

Arimavičiūtė V. 205

Baltrušaitis R. 73
Bartkus V., fotonuotr. 245
Bendžius A. 206—211
Bolotinas A. 34
Buckas P. 213

Čepinskis J. 161
Čepinskis V., apie jį 135, 143, 161

Deksnys A. 169
Dundulytė I. žr. Senavičienė I.

Gerulaitis V., rec. 183
Girdzijauskas V. 126
Grigonis J. 211, 221, 222
Gudelis V. 223

Horodničius H. 163; rec. 70

Jancevičius A. 224
Jasevičiūtė J. 225
Jonaitis H. 159; rec. 67
Jucienė V. 226
Jucys A. 161

Kabelka V. 172
Katilius P. 227
Keinys S., rec. 183
Kezienė T. 228, 229
Kybartas V. 230—233
Kodatis B. 6
Kubilius J. 234
Kudaba Č. 235
Kupliauskienė A. 169, 172

Lanževenas P., apie jį 144

Makariūnas K. 50
Makariūnienė E. 174
Maldutis E. 166, 173
Martišius J. 241
Matulis J. 161, 242; red. 187; apie jį 57, 93, 121
Mendelejevas D., apie jį 12, 161
Mickevičius V. 233
Mikalkevičius M. 45, 55
Misiūnas A. 191; rec. 69

Naujikas V., fotonuotr. 262

Paulauskas V. 64
Petrauskas V. 242
Plečkaitis R. 247
Popovas A., apie jį 61
Pažela J. 105, 165; apie jį 226
Puodžiukynas A. 249; rec. 67
Purėnas A. 7

Rozerfordas E., apie jį 133
Rudzikas Z. 165

Serapinas P. 166
Smilga A. 72
Sosnauskas E. 42,44
Stadelnikas A. 251
Statulevičius V. 105
Stoletovas A., apie jį 30

Šaduikienė N. 226
Šenavičienė I. 188, 217, 218, 252
Šileika A. 55, 71, 226, 254; red. 70

Šimkus P. 174
Šimulytė E. 52
Širvaitis A. 58,75
Šliūpas K., apie jį 113

Tamulevičienė E. 225
Tiškutė I. 256
Tolutis V. 36,41

Ušpalis K., rec. 183

Vaitkus J. 166
Valacka K. 71
Vanagas V., red. 68,69
Vanagienė E. 257
Viščakas J. 50, 52, 53, 72, 73, 261

Zabulis H. 263
Zemlickas G. 264

Žemaitis Z., apie jį 87
Žiugžda J, 57
Žiugžda R. 265

Алексеюнас Б. К. 59

Балтрушайтис Р. А. 91
Басаликас А. А. 280

Бенджюс А. И. 274, 275, 280
Бикялис А. П. 280

Валацка К. К. 65, 192
Вищакас Ю. К. 49, 53, 193

Гаршка Э. Г. 109, 111, 118, 122, 125, 131, 194
Григас И. П. 195. 269

Денис В. И. 78
Дундулите Е. Б. 270, 271

Жюгжда Р. Ю. 272

Забулис Г. К. 273

Калитис Р. И. 132
Карла П. С. 117
Кетис Б. А. 138, 146
Кудаба В. Е. 95, 103, 110, 112, 124, 132, 138, 139, 146
Кунигелис В. Ф. 118, 125, 141

Лазутка С. А. 274, 275
Ломоносов М. В., о нем 32

Мартишюс И. Т. 276
Матулис Ю. Ю. 277, 278
Микалькявичюс М. П. 48, 109, 196
Милькявичюс Г. В. 122
Мицкявичюс В. В. 279

Паленскис В. И. 132
Пискарскас А. С. 269

Ракаускас Р. И. 197

Сакалаускас К. И. 89, 90, 94, 102, 131
Самуленис В. И. 141, 198
Серейка А. П. 118

Тарасейскис Е. О. 138, 139, 146
Толутис В. Б. 199

Шикторов Н. К. 60
Шилейка А. Ю. 66, 77, 200
Ширвайтис А. И. 54, 59, 78, 201

Юодвиршис А. В. 84
Юргинис Ю. М. 284
Юшкявичюс А. А. 112

TURINYS
СОДЕРЖАНИЕ

Pratarmė 5
Предисловие 6

Makariūnienė E. Lietuvos eksperimentinės fizikos pradininkas .. 7
Макарюнене Э. Основоположник экспериментальной физики в Литве 22

Pagrindinės gyvenimo ir veiklos datos 38
Основные даты жизни и деятельности 47

Knygos. Straipsniai 56
Книги. Статьи 56

Mokslinių darbų redaktorius 80
Редактор научных трудов 80

Disertantų mokslinis vadovas 84
Научный руководитель диссертантов 84

Literatūra apie P. Brazdžiūną 86
Литература о П. П. Бразджюнасе 86

Pavardžių rodyklė 97
Именной указатель 97

Irena Blažienė
POVILAS BRAZDŽIŪNAS
Literatūros rodyklė
LTSR MA Centr. b-ka

Ирена Ионовна Блажене
ПОВИЛАС БРАЗДЖЮНАС
Указатель литературы
Центр. б-ка АН ЛитССР
На литовском языке

Blažienė I. Povilas Brazdžiūnas: Literatūros rodyklė / Parengė I. Blažienė: Įž. str. „Lietuvos eksperimentinės fizikos pradininkas", p. 7—21, E. Makariūnienės; Основоположник экспериментальной физики в Литве, с. 22—37, Э. Макарюнене; Fotonuotr. G. Mikelionio. V.: MA Centr. b-ka, 1986.— 100 p.

Biobibliografinėje rodyklėje pateikta medžiaga apima P. Brazdžiūno gyvenimo, pedagoginės ir visuomeninės veiklos laikotarpį iki 1985 m. imtinai, o taip pat ir svarbesnius straipsnius apie jį.

Duota rinkti 1986.06.17. Pasirašyta spausdinti 1986.12.16. Formatas 84×108 1/32. Popierius spaudos 2. Sriftas 10 p. „Literatūrinis". Iškilioji spauda. Apimtis 5,46 sąl. sp. lanko. Tiražas 500 egz. Užsakymo Nr. 6434. Spausdino M. Sumausko sp. Vilniuje, Strazdelio 1. Kaina 60 kp.